

Asocijativni leksik u hrvatskome i češkome jeziku

Perlić, Ines

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:021123>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za kroatistiku

Katedra za hrvatski standardni jezik

Odsjek za zapadnoslavenske jezike i književnosti

Katedra za češki jezik i književnost

Ines Perlić

**ASOCIJATIVNI LEKSIK U HRVATSKOME I ČEŠKOME
JEZIKU**

Koncept: Čovjek i njegova okolina

Diplomski rad

22 ECTS-a

Mentorica:

prof. dr. sc. Bernardina Petrović

Sumentorica:

Slavomira Ribarova, viša lektorica

Zagreb, 29. lipnja 2023.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Asocijativno značenje u lingvistici	3
2.1. Mentalni leksikon.....	3
2.2. Asocijativna polja	4
2.3. Semantičko polje.....	5
2.4. Semantičke mreže	5
2.5. Verbalne asocijacije	6
3. Kulturološka važnost istraživanja	8
4. Važnost imena u istraživanju	10
5. Istraživanje, metoda i brojčani opis	12
5.1. Ispitanici.....	12
5.2. Postupak istraživanja	12
6. Rezultati istraživanja.....	13
6.1. Tablični prikaz rezultata istraživanja	13
6.2. Brojčani prikaz rezultata istraživanja.....	35
7. Analiza polja	37
7.1. Dijelovi tijela	37
7.2. Vanjske osobine	41
7.3. Osobine	46
7.4. Zanimanja	52
7.5. Okolina, društvo.....	56
8. Leksičko-semantički odnosi.....	62
8.1. Sinonimija	62
8.2. Antonimija	63
8.3. Meronimija.....	63
8.4. Leksička hijerarhija.....	64
9. Zaključak.....	65
10. Popis literature	67

1. Uvod

„Riječ je sama duša i kultura naroda“ istaknuo je 1927. godine Karel Čapek u svome djelu *Marsija ili Na marginama literature*. Dvadeseto je stoljeće donijelo brojne promjene i novitete u ljudsko shvaćanje jezika, a uz tehnologiju 21. stoljeća i lakšu dostupnost informacija lingvistika je nastavila svoj razvoj.

U lingvistici asocijativni leksik vrsta je leksičke baze podataka koja je veza između riječi i njihovih značenja na temelju toga koliko se često pojavljuju zajedno u jezičnoj upotrebi.

Ta se vrsta leksika temelji na ideji da riječi nisu samo izolirani entiteti s fiksnim značenjima, već su umjesto toga međusobno povezane u složene mreže asocijacija na temelju načina na koji se koriste u kontekstu. Na primjer, riječ *pas* može se povezati s drugim riječima kao što su *lajanje*, *rep* i *linjanje*, na temelju uobičajenih načina na koje se te riječi koriste zajedno u jeziku.

Asocijativni leksik često se koristi u računalnoj lingvistici i obradi prirodnog jezika kako bi pomogli strojevima da bolje razumiju nijanse upotrebe jezika i poboljšali točnost aplikacija koje se temelje na jeziku kao što su strojno prevođenje, prepoznavanje govora i analiza teksta. Također može biti koristan u poljima poput kognitivne psihologije i neuroznanosti, gdje istraživači proučavaju kako ljudski mozak obrađuje i predstavlja jezik.

Asocijativni leksik često se suprotstavlja hijerarhijskom leksiku koji organizira riječi na temelju njihovih hijerarhijskih odnosa, kao što je hiponimija (npr. *pas* je hiponim za *životinju*) i meronimija (npr. *kotač* je dio pojma *automobil*). Dok je hijerarhijski leksik koristan za razumijevanje odnosa između riječi na strukturirani način, asocijativni je leksik prikladniji za modeliranje načina na koji se riječi stvarno koriste u prirodnom jeziku.

Općenito, asocijativni leksik važan je koncept u lingvistici jer pomaže istraživačima razumjeti način na koji su riječi organizirane u mentalnom leksikonu i kako su međusobno povezane na temelju njihovih semantičkih odnosa.

Ovim diplomskim radom nastojalo se istražiti postoje li veze između mentalnih leksikona ispitanika dvaju slavenskih jezika, a kako bi rezultati bili što precizniji, jasno je definiran reprezentativni uzorak te tema pobuđivačke riječi. Provedeno istraživanje temeljilo se na

kvantitativnom opisu dobivenih verbalnih asocijacija kojima su se utvrdile sličnosti ili razlike u mentalnim leksikonima govornika hrvatskoga i češkoga jezika.

2. Asocijativno značenje u lingvistici

Asocijativni leksik proučava se u okvirima lingvističke discipline koja se od šezdesetih godina prošlog stoljeća naziva psiholingvistika. Ona obuhvaća psihološke aspekte u proučavanju jezika na teorijskoj i na primijenjenoj razini. Zbog svojega široka područja proučavanja međuovisna je i s drugim znanstvenim disciplinama, kao što su psihologija, antropologija, sociologija, lingvistika, komunikacijsko inženjerstvo i dr. (Erdeljac 2009: 13). Njezina kompleksnost utječe i na potpodručja koje obuhvaća, a neka od njih su mentalni leksikon, asocijativno polje, semantičko polje, semantičke mreže, verbalne asocijacije te riječi s pozitivnom i negativnom konotacijom.

2.1. Mentalni leksikon

Mentalni leksikon obično se definira kao skladište riječi jezika koji govorimo (ili koji učimo), odnosno to su ukupni podaci o riječima kojima se služimo. (Erdeljac 2009: 11). Pod njime podrazumijevamo da svaki govornik nekog jezika raspolaže određenim podacima o riječima i njihovim međusobnim odnosima pohranjenih u pamćenju. Definiciju mentalnog leksikona najbližnju toj ponudila je Aitchison, koja ga tumači kao skladište riječi u ljudskome umu te ga promatra kao sustav u kojem se ostvaruje kompromis između zahtjeva produkcije i razumijevanja (Erdeljac 2009: 47). Dragičević navodi usporedbu mentalnoga leksikona s paukovom mrežom. Teorija paukove mreže polazi od pretpostavke da su jedinice mentalnog leksikona povezane u mrežu. Mreža se sastoji od brojnih čvorišta u kojima se nalaze osnovne jedinice mentalnog leksikona do kojih se dolazi ispitivanjem asocijacija na osnovi frekvencije neke asocijacije (Dragičević 2007: 108). Za razumijevanje mentalnog leksikona valja proučiti i definiciju koja ga tumači kao „rječnik predstavljen u umu koji omogućava pojedinom korisniku jezika sudjelovanje u svakodnevnim procesima jezičnog razumijevanja i produkcije“ (Jarema, Libben, 2007). Svaka od tih definicija dakako ima zajednički nazivnik, a to je pohrana riječi u umu govornika određenoga jezika kojim se govornik kasnije koristi za sporazumijevanje. Proučavanje mentalnog leksikona ključno je za razumijevanje usvajanja vokabulara, obrade riječi i jezične produkcije. Pruža uvid u to kako se riječi pohranjuju, organiziraju i kako im se pristupa u umu te pridonosi našem razumijevanju leksičke semantike, psiholingvistike i kognitivne lingvistike. Mentalni leksikon pohranjuje informacije o pojedinačnim riječima, uključujući njihove fonološke (zvučne) reprezentacije, morfološka svojstva (struktura riječi), sintaktičke informacije (gramatičke) i semantičke značajke

(značenje). Svaka riječ u mentalnom leksikonu povezana je sa svojim različitim jezičnim svojstvima i asocijacijama. Mentalni leksikon varira u veličini među pojedincima. Na njega utječu čimbenici kao što su poznavanje jezika, obrazovanje i izloženost različitim jezičnim varijantama ili registrima. Mentalni leksikon raste kako pojedinci usvajaju nove riječi kroz učenje i iskustvo (Erdeljac 2007: 36) i igra ključnu ulogu u jezičnoj produkciji i razumijevanju. Kada govorimo ili pišemo, koristimo se riječima iz mentalnog leksikona kako bismo oblikovali smislene iskaze. U razumijevanju jezika dohvaćamo informacije iz mentalnog leksikona kako bismo razumjeli značenja riječi i izgradili koherentnu interpretaciju teksta ili govora (Erdeljac 2007: 221). Mentalni leksikon ne samo da pohranjuje informacije o pojedinačnim riječima, već također sadržava znanje o odnosima riječi, kao što su sinonimi, antonimi i kolokacije. Također obuhvaća informacije o upotrebi riječi, registru i pragmatičnim aspektima jezika.

2.2. Asocijativna polja

Pojam asocijativnog polja uveo je 1940. godine Charles Bally, švicarski lingvist Ženevske škole, a taj je pojam prethodnik pojma asocijativni odnosi koje je uveo DeSaussure. „Bally je asocijativna polja odredio kao jezične znakove koji na poseban način određuju vrijednost onoga što okružuju“ (Barčot 2017: 83). Ballyjev rad na asocijacijama riječi, posebno kroz njegov razvoj testova asocijacija riječi, pridonio je razumijevanju toga kako se riječi međusobno povezuju u mentalnom leksikonu. Proučavajući asocijacije riječi, Bally je rasvijetlio semantičke odnose i veze između riječi, koji su ključni u leksikološkoj analizi. Asocijativna polja proizlaze iz kognitivnih procesa pomoću kojih pojedinac povezuje pojmove, stoga bilo koji leksem može biti povezan s kojim drugim leksemom unutar jezičnog sustava. U lingvističkim istraživanjima treba imati na umu važnost subjektivnog aspekta ishoda rezultata: „Iz ovoga proizlaze nedostaci asocijativnih polja, a to su: beskonačan karakter polja, individualnost i subjektivnost, nepredvidivost i nesustavnost, nedostatak jezične određenosti, no s druge strane, valja istaknuti vrijednost predstavljanja slike, odnosno govornikova poimanja izvanjezičnog svijeta“ (Barčot 2017: 84). Uzevši u obzir navedene nedostatke asocijativnih polja, u leksikologiji i leksikografiji treba ozbiljno shvatiti važnost tih istraživanja, pri čemu treba obratiti pozornost na frekvenciju, odnosno učestalost asocijacija, koje Dragičević smatra jednim od najvažnijih obilježja asocijativnog polja (Dragičević 2010: 47).

2.3. Semantičko polje

Asocijativna lingvistika istražuje mentalne veze i asocijacije koje pojedinci imaju između riječi. Istražuje kako se određene riječi obično povezuju s određenim pojmovima, emocijama ili drugim riječima ili ih evociraju u umu govornika ili slušatelja, pri čemu se koristi naziv semantičkog polja: „Polje (pojmovno ili konceptualno) shvaćeno je kao jezična datost, a u njegovoj se strukturi ogleda način na koji svaki jezik, drugačije od ostalih, oblikuje stvarnost“ (Erdeljac 1997: 122). Semantičko polje odnosi se na skupinu riječi ili leksema koji su srodni po značenju. Ove riječi dijele zajedničko semantičko svojstvo ili značajku i često su organizirane oko središnje ili temeljne riječi ili koncepta. Koncept semantičkog polja koristi se u raznim područjima kao što su lingvistika, leksikografija i kognitivna psihologija. U lingvistici je pojam semantičkog polja važan u proučavanju leksičke semantike koja se bavi značenjima riječi i njihovim međusobnim odnosima. Semantičko polje može se koristiti za opisivanje raspona značenja povezanih s određenom riječi ili skupinom riječi. Na primjer, semantičko polje *voće* može uključivati riječi kao što su *jabuka*, *banana*, *kruška* i *naranča* koje su sve povezane u značenju kao *jestivo*, *sa sjemenkama* ili *hrana*. Semantička polja također se mogu koristiti za analizu i kategorizaciju vokabulara u jeziku. Na primjer, u engleskom jeziku semantičko polje *životinja* može uključivati kategorije kao što su *sisavci*, *ptice*, *gmazovi* i *insekti*, a sve su potkategorije šire kategorije *životinja*. Sve u svemu, koncept semantičkog polja koristan je u razumijevanju odnosa između riječi i organizacije značenja u jeziku. Također može pomoći u učenju i podučavanju jezika pružajući okvir za usvajanje i korištenje vokabulara.

2.4. Semantičke mreže

Pristup asocijativne lingvistike uključuje proučavanje semantičkih mreža kao međusobno povezane mreže riječi i pojmova. Ispituje kako su te mreže organizirane i kako veze između riječi doprinose značenju i razumijevanju. Semantičke mreže odnose se na grafički prikaz odnosa između riječi ili pojmova u određenoj domeni. U semantičkoj mreži svaki čvor ili točka predstavlja riječ ili koncept, a rubovi ili linije između čvorova predstavljaju odnose ili veze između njih. Ti odnosi mogu biti hijerarhijski, asocijativni ili funkcionalni. Koncept semantičkih mreža koristi se u raznim područjima, kao što su računalna lingvistika, kognitivna psihologija i umjetna inteligencija, za modeliranje strukture značenja u jeziku i za razvoj algoritama za obradu prirodnog jezika. Jedna od glavnih prednosti semantičkih mreža je ta što

omogućuju fleksibilan i dinamičan prikaz značenja. Kako se nove riječi i koncepti dodaju mreži, njihovi odnosi s postojećim čvorovima mogu se lako uspostaviti, a mreža se može ažurirati i revidirati prema potrebi. Semantičke mreže također se mogu koristiti za provedbu raznih računalnih zadataka, kao što je klasifikacija teksta, pronalaženje informacija i odgovaranje na pitanja. Analizirajući odnose između riječi u semantičkoj mreži, algoritmi mogu zaključiti značenje, napraviti predviđanja i pružiti uvid u strukturu jezika. Koncept semantičkih mreža moćan je alat za modeliranje i analizu značenja u jeziku i ima brojne primjene u raznim područjima.

2.5. Verbalne asocijacije

Verbalne asocijacije odnose se na veze ili asocijacije koje pojedinci stvaraju između riječi na temelju njihovih semantičkih ili konceptualnih odnosa. Te se asocijacije mogu promatrati u raznim zadacima povezanim s jezikom, kao što su testovi asocijacija riječi, zadaci leksičke odluke ili zadaci slobodnih asocijacija. „N. V. Ufimceva verbalne asocijacije definira kao materijalizaciju veze između psihičkih pojava verbalnog podražaja, odnosno riječi podražaja, izaziva pojavu verbalne reakcije, odnosno riječi reakcije“ (Barčot 2017: 81). Verbalne su asocijacije važne u jezičnoj obradbi, osobito za razumijevanje i produkciju. Kad govornik naiđe na riječ, um često dohvati povezane riječi ili pojmove koji su srodni po značenju, zvuku ili obliku. Te se asocijacije mogu temeljiti na različitim vrstama odnosa uključujući sinonimiju (riječi s istim ili bliskim značenjima), antonimiju (riječi sa suprotnim značenjima), hiponimiju (riječi koje izražavaju specifično značenje) ili asocijativne odnose utemeljene na zajedničkim karakteristikama ili iskustvima: „Odnosi između riječi podražaja i riječi reakcije mogu biti superordinirani, subordinirani ili koordinirani, a same verbalne asocijacije mogu biti sintagmatske i paradigmatičke“ (Barčot 2017: 81). Testovi asocijacija riječi obično se koriste u psihološkim i lingvističkim istraživanjima za proučavanje verbalnih asocijacija. Sudionicima se predstavlja poticajna riječ, a oni daju riječ koja im pada na pamet kao odgovor. Ti odgovori mogu otkriti snagu i prirodu asocijacija između riječi, kao i individualne i kulturološke varijacije u obrascima asocijacija. Na verbalne asocijacije utječu različiti čimbenici, uključujući individualna iskustva, kulturni i društveni kontekst te poznavanje jezika, stoga je najčešća svrha ovakvog tipa istraživanja u lingvistici proučavanje komunikacije, analitičko proučavanje kulture, ispitivanje unutar jedne kulture ili analiza odnosa pojedinca prema skupini (Barčot 2017: 82-83). Asocijacije također mogu varirati ovisno o specifičnom zadatku, formatu prezentacije i ciljnoj riječi. Proučavanje verbalnih asocijacija pomaže istraživačima da steknu

uvid u organizaciju i strukturu mentalnog leksikona, mreže riječi i pojmova pohranjenih u našim umovima.

2.6. Riječi s pozitivnom i negativnom konotacijom

Rajna Dragičević zaključila je na temelju istraživanja analiziranog u knjizi *Verbalne asocijacije kroz srpski jezik u kulturi* da su grupe leksema povezane paradigmatskom vezom više negativne nego pozitivne konotacije, što govori mnogo o izvanjezičnoj stvarnosti u nacionalnoj kulturi, ali i da međuljudski odnosi i opća društvena klima upućuju na to da je sve što je nepoželjno upadljivije od onoga što je poželjno, a isti se obrazac potvrđuje i u leksemima drugih jezika. Dragičević je na temelju jednog provedenog istraživanja zaključila: „da za predstavljanje pasivnog odnosa čoveka prema radu srpski jezik ima daleko više leksema i frazema nego za označavanje njegovog aktivnog odnosa i s tim u vezi njegove osobine radinosti i marljivosti“ (Dragičević 2010: 120). Slična se situacija primijetila i kod ljudskih osobina gdje prevladavaju osobe s nepoželjnim osobinama, tj. osobine koje više privlače pažnju fizički su i duhovno nepoželjne, s tim da prednost imaju fizički nepoželjne osobine. Na temelju rezultata istraživanja autorica navodi da jedan od mogućih zaključaka: „morao bi glasiti da ovako očigledna rasprostranjenost leksika sa nepoželjnim značenjem ima veze sa lošim karakterom govornika srpskog jezika“, ali i navodi kontradiktoran zaključak da: „uporedne analize pokazuju da je ista ili vrlo slična situacija na delu i u drugim jezicima. Vrednost je ono što je neobeleženo na skali društvenog vrednovanja, a ono što nije prihvaćeno, što odstupa od toga, to se posebno veoma nijansirano kvalifikuje. To znači da se od pojedinca očekuje da nema fizičkih ni duhovnih mana, da je zdrav, da ne govori ni previše ni premalo, ni pretiho ni preglasno, da je vredan itd“ (Dragičević 2010: 122 - 123). Zaključci navedeni u ovom poglavlju pokazali su se izuzetno važnima u analizi rezultata dobivenih u istraživanju.

3. Kulturološka važnost istraživanja

U asocijativnoj se lingvistici kultura promatra kao važan aspekt koji oblikuje jezik i njegovu upotrebu. Teorija asocijativne lingvistike polazi od pretpostavke da su jezik i kultura usko isprepleteni i da način na koji ljudi koriste jezik odražava njihova kulturna uvjerenja, vrijednosti i prakse. Proučavajući tu perspektivu, govornici uče jezik i s njim povezane kulturne norme i vrijednosti kroz socijalizaciju i interakciju s drugima u svojoj zajednici. Kao rezultat tih napora, uporaba jezika i kulturološke prakse postaju duboko ukorijenjene i često ih pripadnici te kulture uzimaju zdravo za gotovo (Kramsch 2000, 3). Na primjer, riječi i izrazi koji se koriste u jeziku mogu odražavati kulturna uvjerenja i prakse povezane s društvenim hijerarhijama, rodnim ulogama i vjerskim ili duhovnim tradicijama. Korištenje određenih riječi ili fraza također može signalizirati pripadnost određenoj kulturnoj skupini ili supkulturi.

Kako bi se ukratko opisala važnost kulturološkog aspekta u lingvistici, valja izdvojiti nekoliko ključnih pojmova:

1. *Jezik kao kulturni proizvod.* Jezik se smatra kulturnim proizvodom koji je razvila i oblikovala određena zajednica ili društvo. Odražava zajedničko znanje, uvjerenja, vrijednosti i prakse te kulture. Različite kulture mogu imati različite rječnike, gramatičke strukture i načine izražavanja pojmova (Kramsch 2000, 65).
2. *Kulturni pojmovi i jezik.* Jezik igra ključnu ulogu u izražavanju i prijenosu kulturnih pojmova. Određene riječi i izrazi mogu se pojaviti u jednom jeziku kako bi obuhvatili jedinstvene kulturne koncepte koji možda nemaju izravne ekvivalente u drugim jezicima. Na primjer, određeni jezici mogu imati specifične pojmove povezane s kulturnim ritualima, tradicionalnim običajima ili lokalnom florom i faunom (Kramsch 2000, 67-68).
3. *Jezične varijacije i kultura.* Na jezične varijacije, poput dijalekata, naglasaka i registara, mogu utjecati kulturni čimbenici. Različite regije ili društvene skupine unutar kulture mogu imati različita jezična obilježja, odražavajući njihove jedinstvene kulturne identitete i prakse. Jezične varijacije također se mogu povezati s društvenim statusom, dobi, spolom ili drugim kulturnim obilježjima (Kramsch 2000, 40).
4. *Jezik i kulturni identitet.* Jezik je usko povezan s kulturnim identitetom. Način na koji pojedinci govore, jezik kojim se koriste i njihovo poznavanje jezika često odražavaju

njihovu kulturnu pozadinu i pripadnost grupi. Jezik može služiti kao oznaka pripadnosti i može ojačati društvenu kohezivnost unutar kulturnih zajednica (Kramsch 2000, 66).

5. *Kulturna pragmatika*. Pragmatika se odnosi na proučavanje upotrebe jezika u kontekstu uključujući kako se značenje prenosi društvenim i kulturnim znakovima. Kulturne norme i vrijednosti utječu na upotrebu jezika u različitim kontekstima, kao što su pristojnost, govorni činovi i stilovi razgovora. Razumijevanje kulturne pragmatike ključno je za učinkovitu komunikaciju među kulturama (Kramsch 2000, 40).
6. *Promjena jezika i kultura*. Jezik nije statičan, razvija se i mijenja tijekom vremena, često pod utjecajem kulturnih promjena. Promjene u društvenim vrijednostima, tehnološki napredak, globalizacija i kontakt s drugim kulturama mogu utjecati na korištenje jezika i pridonijeti jezičnim promjenama. Te promjene odražavaju šire kulturne transformacije (Kramsch 2000, 38).

Asocijativna lingvistika također naglašava važnost konteksta u razumijevanju uporabe i značenja jezika. Kulturni kontekst može pružiti važne tragove za tumačenje značenja jezika, kao i društvenih i kulturnih poruka koje prenose govornici. Kulturni aspekt u asocijativnoj lingvistici naglašava složen i dinamičan odnos između jezika i kulture te načine na koje oni utječu i oblikuju jedno drugo, što se pokazalo značajnim u analizi verbalnih asocijacija dobivenih u istraživanju. Međuljudski odnosi, stereotipi i jezična podložnost promjenama samo su neki od elemenata koje su ispitanici izrazili nizanjem asocijacija.

4. Važnost imena u istraživanju

U asocijativnoj lingvistici onomastika se smatra važnim aspektom upotrebe jezika i kulturnih praksi. Onomastika je proučavanje imena, uključujući osobna imena, imena mjesta i druge vrste vlastitih imenica. S obzirom na to da su ispitanici u istraživanju navodili brojna imena, važnost onomastike u asocijativnoj lingvistici objašnjena je kroz sljedećih šest ključnih pojmova.

1. *Podrijetlo imena i etimologija.* Onomastika istražuje povijesno podrijetlo i etimologiju imena. Ispituje jezične elemente, kulturne utjecaje i povijesne čimbenike koji pridonose oblikovanju i evoluciji imena. To uključuje analizu jezičnih korijena, morfoloških struktura i semantičkih asocijacija imena (Brendler 2016, 154-155).
2. *Kulturni značaj imena.* Onomastika prepoznaje da imena imaju kulturološki značaj i često odražavaju društvene norme, uvjerenja i vrijednosti. Različite kulture mogu imati različite konvencije imenovanja, kao što je upotreba obiteljskih imena, patronimika ili matronimika. Imena također mogu biti pod utjecajem vjerskih, povijesnih ili mitoloških referenci, odražavajući kulturne i društvene identitete (Brendler 2016, 137-138).
3. *Imena kao društveni markeri.* Imena igraju ulogu u društvenoj identifikaciji i članstvu u grupi. Mogu ukazivati na aspekte kao što su spol, dob, etnička pripadnost, društveni status i geografsko podrijetlo. Onomastika ispituje kako se imena koriste kao društveni markeri i kako doprinose izgradnji i percepciji individualnih i grupnih identiteta unutar kulture (Brendler 2016, 135).
4. *Imena mjesta i kulturna geografija.* Onomastika istražuje imena mjesta (toponime) i njihov odnos s kulturnom geografijom. Imena mjesta često odražavaju povijesne događaje, geografska obilježja, autohtone jezike ili kulturnu baštinu. Oni pružaju uvid u lokalnu povijest, kulturne prakse i načine na koje ljudi stupaju u interakciju sa svojom okolinom i percipiraju je (Brendler 2016, 143).
5. *Onomastika i jezične varijacije.* Onomastika razmatra jezične varijacije u nazivima u različitim dijalektima, jezicima i regijama. Ispituje kako se fonetske, morfološke i ortografske značajke razlikuju u imenima zbog regionalnih naglasaka, dijalektalnih razlika ili konvencija specifičnih za jezik.
6. *Imena u jezičnoj uporabi i pragmatici.* Onomastika također istražuje ulogu imena u jezičnoj uporabi i pragmatici. Ispituje kako se imena koriste u komunikaciji, uključujući njihovu upotrebu u oblicima obraćanja, počasnim izrazima i strategijama imenovanja.

Također se analiziraju kulturne norme koje okružuju korištenje imena i njihov utjecaj na društvene interakcije (Brendler 2016, 17).

Jedan od glavnih fokusa onomastike u asocijativnoj je lingvistici odnos između imena i identiteta. Osobna imena, na primjer, često se koriste kao markeri individualnog identiteta, odražavajući kulturne i društvene norme u vezi s konvencijama imenovanja. Različite kulture imaju različite tradicije kada je riječ o imenovanju, pri čemu neke kulture ističu obiteljska imena, a druge imena. Imena mjesta još su jedan važan aspekt onomastike i mogu otkriti mnogo o kulturnom i povijesnom kontekstu. Imena mjesta obično odražavaju lokalnu floru i faunu, geografska obilježja, povijesne događaje ili kulturne tradicije. Proučavanje imena mjesta pruža uvid u povijest i kulturne prakse regije, te kako su se one razvijale tijekom vremena. Onomastika se također presijeca s drugim područjima lingvističkih proučavanja, poput fonetike i morfologije. Fonetska i morfološka obilježja imena odražavaju lingvističke obrasce i konvencije te mogu dati tragove o podrijetlu i povijesti pojedinih imena. Općenito, onomastika je važno područje proučavanja u asocijativnoj lingvistici naglašavajući načine na koje imena odražavaju i oblikuju kulturne i jezične prakse. Proučavajući imena, lingvisti mogu steći uvid u načine na koje se jezik i kultura isprepliću te kako su se ti odnosi razvijali tijekom vremena.

5. Istraživanje, metoda i brojčani opis

5.1. Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 200 ispitanika, 100 izvornih govornika hrvatskoga jezika i 100 izvornih govornika češkoga jezika. Istraživanje je utemeljeno na odgovorima studentske populacije i obuhvaća dobnu skupinu 18 - 26. godina. Studenti su popunjavali anketu tijekom travnja i svibnja 2022. godine. Kod hrvatskih ispitanika omjer muškaraca i žena nije jednak, anketu je ispunilo 69 žena i 31 muškarac, 36 ispitanika pohađa preddiplomski studij, 62 diplomski studij, a 2 postdiplomski studij. 45 ispitanika studenti su humanističkog područja, 21 društvenih znanosti, 13 tehničkih znanosti, 8 biomedicine i zdravstva, 3 interdisciplinarnog znanstvenog područja, 3 biotehničkih znanosti, 3 umjetničkih znanosti, 2 prirodnih znanosti, a 2 ispitanika su se izjasnila kao studenti ostalih područja. Kod čeških su ispitanika omjeri malo drugačiji, u istraživanju je sudjelovalo 66 žena i 34 muškarca, 52 ispitanika pohađa preddiplomski studij, 42 diplomski studij, a 8 postdiplomski studij. 46 ispitanika je s područja humanističkih znanosti, 15 društvenih znanosti, 14 tehničkih znanosti, 9 interdisciplinarnog područja, 6 se izrazilo kao ostalo, 5 su studenti prirodnih znanosti, 3 umjetničkog područja i 2 studira biomedicinu i zdravstvo.

5.2. Postupak istraživanja

Istraživanje se provodilo *online*. Hrvatski govornici ispunjavali su upitnik preko platforme *GoogleForms*, a češki su govornici upitnik ispunjavali preko platforme *survio*. Upitnik se sastojao od 6 kategorija. U prvoj kategoriji ispitanici su odgovarali na pitanja o svome spolu, razini studija koji pohađaju te usmjerenju, nakon čega je krenulo ispitivanje. Ispitanici su pred sobom imali 50 pobuđivačkih riječi ispod kojih su trebali napisati riječi asocijacije, odnosno riječi reakcije. Broj riječi asocijacija nije bio određen, dakle asocijacije su bile slobodne. Pobuđivačke su riječi bile podijeljene u 5 polja: 10 dijelova tijela (mozak, oko, srce, ruka, usne, rame, jetra, prsa, zubi i peta), 10 vanjskih osobina čovjeka (visok, debeo, mišićav, plavuša, dlakav, crnac, ćelav, crvenokos, tetoviran i umjetan), 10 osobina (tužan, zaljubljen, hrabar, vrijedan, nasmijan, glup, lijen, pažljiv, labilan i glasan), 10 zanimanja (liječnik, odnosi s javnošću (PR), vozač, influencer, nogometaš, učitelj, programer, konobar, poštar i vatrogasac) i 10 pojmova iz polja čovjekove okoline (dom, obitelj, susjed, ljubimac, sport, kava, pivo, posao, putovanje i kultura).

6. Rezultati istraživanja

6.1. Tablični prikaz rezultata istraživanja

REZULTATI HRVATSKIH GOVORNIKA	REZULTATI ČEŠKIH GOVORNIKA
DIJELOVI TIJELA (10)	
<p>MOZAK [27 asocijacija] pamet (48), glava (16), znanje (7), inteligencija (6), misao (4), um (4), vijuge (4), roza/rozo (3), mali (2), organ (2), razmišljanje (2), glavni organ živčanog sustava, govor, labirint, likvor, mekan, nabori, neiskorištenost sv)ih kapaciteta, orah, pametno, razum, riječ, ružičasto, smežurano, zdrav razum, živčani sustav, živci</p> <p>OKO [34 asocijacije] vid (64), plavo/plave (9), naočale (5), pogled (4), šarenica (4), glava (3), leće (2), lijepo (2), sunce (2), crno, duplja, gledanje, izraz ljubavi, jabučica, kugla, ljepota, ljigavo, mokro, mutno, nos, oči, oko sokolovo, okolo, okruglo, organ vida, slika, sluzavo, svijet, svijet oko nas, šminkanje, trepavice, uočavanje, vidjeti, zjenica</p>	<p>MOZAK (MOZEK) [44 asocijacije] glava (<i>hlava</i>) (36), organ (<i>orgán</i>) (14), misao (<i>myšlenka</i>) (13), um (<i>mysl</i>) (11), inteligencija (<i>inteligence</i>) (8), razmišljanje (<i>myšlení</i>) (8), živci (<i>nervy</i>) (6), čovjek (<i>člověk</i>) (4), neuron (<i>neuron</i>) (3), znanje (<i>znalost</i>) (3), memorija (<i>paměť</i>) (2), roza (<i>růžová</i>) (2), smeđa boja (<i>hnědá barva</i>) (2), znanost (<i>vědomost</i>) (2), briga (<i>péče</i>), CNS (<i>CNS</i>), hemisfere (<i>hemisféry</i>), IQ (<i>IQ</i>), knjiga (<i>kniha</i>), leđna moždina (<i>mícha</i>), misliti (<i>myslet</i>), motoričko područje (<i>motorická oblast</i>), mreža (<i>sít'</i>), nabori (<i>ryhy</i>), neurotransmiteri (<i>neurotransmitery</i>), Newton (<i>Newton</i>), nit (<i>vlákno</i>), oko (<i>oko</i>), pamet (<i>chytrost</i>), pametan (<i>chytrý</i>), pluća (<i>plíce</i>), razum (<i>racio</i>), režanj (<i>lalok</i>), snovi (<i>sny</i>), <i>sexy</i> (<i>sexy</i>), složen (<i>složitý</i>), spoznaja (<i>kognice</i>), srce (<i>srdce</i>), svijest (<i>povědomí</i>), učenje (<i>učení</i>), valoviti žele (<i>vlnité želé</i>), zdravlje (<i>zdraví</i>), zombi (<i>zombie</i>), živčani sustav (<i>nervový systém</i>)</p> <p>OKO (OKO) [41 asocijacija] vid (<i>zrak</i>) (41), lice (<i>obličej</i>) (9), naočale (<i>brýle</i>) (9), vidjeti (<i>vidět</i>) (9), organ (<i>orgán</i>) (7), plava (<i>modrá</i>) (7), vizija (<i>vidění</i>) (4), glava (<i>hlava</i>) (3), trepavice (<i>řasy</i>) (3), najlonka (<i>punčocha</i>) (2), nos (<i>nos</i>) (2), očna jabučica (<i>bulva</i>) (2), uho (<i>ucho</i>) (2), zamučenost (<i>zákal</i>) (2), Biblija (<i>Bible</i>), boje (<i>barvy</i>), drugo oko (<i>druhé oko</i>), izbočeno (<i>vypíchlé</i>), kino (<i>kino</i>), kolutanje očima (<i>koulení</i>), krug (<i>kruh</i>), Mordor (<i>Mordor</i>), mrtva točka (<i>pat</i>), obraz (<i>obličej</i>), oči (<i>oči</i>), mišići oka (<i>okohybné svály</i>), okrugao (<i>kulatý</i>), optika (<i>optika</i>), pile (<i>kuře</i>), plavo oko (<i>modré oko</i>), pogled (<i>pohled</i>), riba (<i>ryba</i>), smisao (<i>smysl</i>), staklasto tijelo (<i>sklivec</i>), svijet (<i>svět</i>), suza (<i>slza</i>), škiljenje (<i>šilhání</i>), zelena</p>

SRCE [26 asocijacija] ljubav (62), crveno/a (12), krv (9), kucanje (6), organ (4), život (3), duša (2), mišić (2), zdravlje (2), cijev, čisto, glavni organ krvožilnog sustava, krvavo, Nensi, organ koji pumpa krv, osjećaji, otkucavanje, pumpa, ritam, slomljeno, snaga, sreća, središte, tijelo, veliko, žile

RUKA [41 asocijacija] prst/i (37), rad (5), šaka (4), desna (3), držanje (3). duga/dugačka (3), noga (3), pisanje (3). moć (2), pomoć (2), ud (2), crna, dio tijela, dlan, dodir, doseg, hvatanje, jaka, jedan od udova ljudskog tijela, klavir, koža, lakat, lijeva, mahanje, meka, miluje, narukvica, nježna, piše, posao, pozdrav, prijateljstvo, ruka spasa, ruku mije, slomljena, snaga, sposobnost, stisak, struka, upoznavanje, zima

USNE [26 asocijacija] poljubac (51), govor (9), crvene/o (8), ruž (8), mek(an)o (5), label(1)o (4), jezik (2), ljubav (2), ljubljenje (2), pričanje (2), usta (2), drhtanje, govorenje, melem, moj bivši dečko, nježnost, osmijeh, požuda, pusa, roze, senzualnost, sreća, tanke, toplina, ugoda, zubi

(zelená), zjenica (zornice), zub (zub), živac (nerv)

SRCE (SRDCE) [34 asocijacije] ljubav (láska) (38), tlak (tep) (19), krv (krev) (14), crvena (červená) (9), organ (orgán) (8), život (orgán) (8), kucanje (bití) (4), žile (cévy) (3), grudi (hrud') (2), infarkt (infarkt) (2), mišić (svál) (2), motor (motor) (2), osjećati (cítit) (2), tijelo (tělo) (2), arterija (arterie), bol (bolest), elektrostimulator srca (kardiostimulátor), grijeh, izvedba (výkon), jetra (játra), koronarna arterija (koronární arterie), karte (karty), komora (komora), kucanje (tlukot), mozak (mozek), operacija (operace), pluća (plíce), puls (puls), pumpa (pumpa), pumpa za krv (pumpa na krev), ruke (ruce), saturacija kisika (saturace O2), slomljeno (zlomené), zdravlje (zdraví)

RUKA (RUKA) [36 asocijacija] prst/i (prst/prsty) (28), noga (noha) (23), dodir (dotek) (15), dlan (dlaň) (8), desna (pravá) (7), prsten (prsten) (5), rad (práce) (5), olovka (pero) (2), pomoć (pomoc) (2), pokret (pohyb) (2), stisak (hmat) (2), dešnjak (pravák), doseg (sahat), druga ruka (druhá ruka), Edvard (Edvard), ekstremitet (končetina), glava (hlava), istina (pravda), kosti (kosti), koža (kůže), lakat (loket), lijeva (levá), ljevak (levák), mali prst (malíček), mobitel (mobil), motorika (motorika), osjet (cit), pet (pět), pisanje (psaní), pogon (hnáta), raditi (dělat), rame (rameno), rukav (rukáv), smisao (mysl), stabilnost lopatica (stabilita lopatek), zločinac (zloděj)

USNE (RTY) [32 asocijacije] poljubac (polibek) (53), crvena (červená) (11), usta (ústa) (11), ruž (rtěnka) (9), zubi (zuby) (7), ljubiti (libat) (3), jezik (jazyk) (2), lice (tvar) (2), artikulacija (artikulace), botoks (botox), glas (hlas), guzica (prdel), herpes (opar), jelo (jídlo), koža (pokožka), ljubitelj (držka), ljubiti se (libat se), meko nepce (měkké patro), napuknute usne (popraskané rty), organ (orgán), osjetljivost (citlivost), osmijeh (úsměv), piće (pití), pričanje (mluvení), pričati (mluvit), seks (sex), senzualnost (myslnost),

<p>RAME [47 asocijacija] za plakanje (26), oslonac (6), plakanje (5), čvrsto (4), ruka (3), torba (3), bol (2), iščašeno (rame) (2), spavanje (2), tijelo (2), bolno, dio tijela, dodir, držanje, glava, glava na ramenu, gornji dio tijela, haljina na bretele, ispalo, iščašenje, koljeno, kost, koščato, koža, naramenica, nasloni se, nasloniti glavu kao utjeha, oblo, okruglo, ozljeda, pazuho, podrška, pomoć, rameni zglob, razgibavanje, rukomet, sigurnost, slijeganje, široka ramena, teret, tetovaža, tvoje, tvrdo, udarac, utjeha, zamah, zglob na ruci</p> <p>JETRA [28 asocijacija] alkohol (54), ciroza (9), organ (7), ideš mi na jetra (3), problem(i) (2), rak (2), regeneracija (2), transplantacija (2), živciranje (2), alkoholizam, bol, bolest, čišćenje, doktor, enzimi, iznutrica, lijekovi, mast, otrov, piće, pijanstvo, pileća, rakija, smeđe, srce, svinja, trbuh, zdravlje</p> <p>PRSA [47 asocijacija] pileća (24), disanje (5), grudi (4), pluća (4), snaga (3), piletina (2), srce (2), trening (2), badić, <i>bench</i>, bol, busati se u prsa, cice, dijete, dlakava, dojenje u majki, duboko disanje, frékavo, grudnjak, hrabrost, hrana, junačka, junak, kašalj,</p>	<p>sidro (<i>kotva</i>), termoregulacija (<i>termoregulace</i>), tvrdo nepce (<i>tvrdé patro</i>), zavodljivo (<i>vyzývavé</i>)</p> <p>RAME (RAMENO) [44 asocijacie] bol (<i>bolest</i>) (18), ruka (<i>ruka</i>) (17), zglob (<i>kloub</i>) (15), koljeno (<i>koleno</i>) (9), pazuho (<i>paže</i>) (7), plač (<i>pláč</i>) (6), dizalica (<i>jeřáb</i>) (3), mišić (<i>svál</i>) (3), ruksak (<i>batoh</i>) (3), torba (<i>taška</i>) (3), iščašeno (<i>vykloubené</i>) (2), kosti (<i>kosty</i>) (2), lakat (<i>loket</i>) (2), leđa (<i>záda</i>) (2), lopatica (<i>lopatka</i>) (2), nositi (<i>nosit</i>) (2), boj (<i>boj</i>), desno (<i>pravé</i>), dio tijela (<i>část těla</i>), glava (<i>hlava</i>), goveđe (<i>hovězi</i>), grlo (<i>krk</i>), igra (<i>hra</i>), iščašiti (<i>vykloubit</i>), kosa (<i>vlasy</i>), ligament (<i>ligamenta</i>), lijevo (<i>levé</i>), majica (<i>tričko</i>), muškarac (<i>muž</i>), nadlaktična kost (<i>humerus</i>), noga (<i>noha</i>), nogomet (<i>fotbal</i>), operacija (<i>operace</i>), palac (<i>palec</i>), rotatorna manžeta (<i>rotátorová manžeta</i>), slijegati (<i>pokrčit</i>), sport (<i>sport</i>), šampon (<i>šampon</i>), tenis (<i>tenis</i>), teret (<i>zátež</i>), težina (<i>břemeno</i>), vaga (<i>váha</i>), vježbanje (<i>cvičení</i>), <i>žďuch</i></p> <p>JETRA (JÁTRA) [41 asocijacija] alkohol (<i>alkohol</i>) (45), pašteta (<i>paštika</i>) (7), bubreg (<i>ledviny</i>) (6), ciroza (<i>cirhóza</i>) (5), organ (<i>orgán</i>) (5), gušterača (<i>pankreas</i>) (4), na luku (<i>na cibulce</i>) (4), žuč (<i>žluč</i>) (4), pivo (<i>pivo</i>) (3), pluća (<i>plíce</i>) (3), slezena (<i>slezina</i>) (3), riža (<i>ryže</i>) (2), alkoholizam (<i>alkoholismus</i>), alkoholna pića (<i>alkoholické nápoje</i>), bolesna (<i>nemocná</i>), crijeva (<i>střeva</i>), crvena (<i>červená</i>), čišćenje (<i>čistění</i>), detoksikacija (<i>detoxikace</i>), dosada (<i>nuda</i>), fuj, guska (<i>husa</i>), guščja (<i>husí</i>), hrana (<i>pokrm</i>), neukusno (<i>nechutné</i>), oblik (<i>tvar</i>), oboljenje (<i>onemocnění</i>), otpad (<i>odpad</i>), piće (<i>piti</i>), slijepo (<i>slepé</i>), smeđa (<i>hnědá</i>), srce (<i>srdce</i>), trbuh (<i>břicho</i>), trovanje alkoholom (<i>otrava alkoholem</i>), upala (<i>zánět</i>), vino (<i>víno</i>), vrč (<i>láhev</i>), zdravlje (<i>zdraví</i>), major Zeman, žučni mjehur (<i>žlučník</i>)</p> <p>PRSA (PRSA) [34 asocijacie] žena (<i>žena</i>) (18), grudnjak (<i>poprsenka</i>) (17), bradavice (<i>bradavky</i>) (16), grudni koš (<i>hrudník</i>) (10), seks (<i>sex</i>) (9), pile (<i>kuře</i>) (8), koze (7), pileća (<i>kuřecí</i>) (7), mlijeko (<i>mléko</i>) (6), dojiti (<i>kojit</i>) (5), dojenje (<i>kojení</i>) (4), dijete (<i>dítě</i>) (2), grudi</p>
---	--

<p>kokoš, kokošja, ljubav, mišić, mlijeko, muškarac, nagost, pektoralni mišići, ponos, pritisak, prsni koš, pureća, rak, sklekovi, snažna, tijelo, udah, utjeha, vježbanje, vježbe, zagrljaj, zrak, ženski atribut</p> <p>ZUBI [36 asocijacija] bijeli/o (28), aparatić (za zube) (7), osmijeh (6), zubar/ica (6), bjelina (5), žvakanje (4), četkica (za zube) (3), karijes (3), hrana (2), usta (2), žuti/o (2), biseri, cvokotati, čvrsti, desni, gristi, higijena, konjski, kosti, krezubi, kvocanje, ljepota, mliječni, ortodont, oštri, pasta za zube, pranje, ružni, snaga, trajni, trauma od zubara, ugriz, umnjaci, zagriz, zdravlje, žutilo</p> <p>PETA [29 asocijacija] Ahil/Ahilej/Ahilova (51), cipela/e (8), štikla/e (8), noga (6), stopalo (5), bol (4), trn (3), šesta (2), visoka (2), boljka, brusni kamen, hodanje, ispucana, kolona, koža, krema, ozljeda, pedikura, potpetica, ranjivost, slaba točka, slabost, spuštena stopala, stajanje, suha, suha koža, tvrdo, vjetar, zadebljanja</p>	<p>(<i>ňadra</i>) (2), ponos (<i>hrdinství</i>) (2), velika (<i>velká</i>) (2), beba (<i>mimino</i>), <i>benchpress</i>, bokovi (<i>boky</i>), dah (<i>dech</i>), dekolte (<i>dekolt</i>), dio tijela (<i>část těla</i>), dvije (<i>dvě</i>), koža (<i>kůže</i>), kraul, lezba (<i>lesba</i>), mala (<i>malá</i>), muška (<i>mužská</i>), rebra (<i>žebra</i>), radioterapija (<i>radioterapie</i>), rak (<i>rakovina</i>), rublje (<i>prádlo</i>), stražnjica (zadek), zrak (<i>vzduch</i>), ženstvenost (<i>ženskost</i>)</p> <p>ZUBI (ZUBY) [35 asocijacija] bijeli (<i>bilá/bilé</i>) (17), četkica (<i>kartáček</i>) (16), caklina (<i>sklovina</i>) (12), zubar (<i>zubař</i>) (11), osmijeh (<i>úsměv</i>) (9), nokti (<i>nehty</i>) (8), aparatić za zube (<i>rovnátka</i>) (6), bol (<i>bolest</i>) (6), karijes (<i>kaz</i>) (6), pasta (<i>pasta</i>) (6), usta (<i>pusa</i>) (6), desni (<i>dásně</i>) (6), jezik (<i>jazyk</i>) (6), gristi (<i>kousat</i>) (4), usne (<i>rty</i>) (4), jelo (<i>jídlo</i>) (2), čistiti (<i>čistit</i>), čudni snovi (<i>divný sny</i>), dio tijela (<i>část těla</i>), dugi (<i>dlouhý</i>), genetika (<i>genetika</i>), griženje (<i>kousání</i>), higijena (<i>hygiena</i>), jaki (<i>silný</i>), morski pas (<i>žralok</i>), očnjaci (<i>tesáky</i>), plak (<i>plak</i>), prati (<i>umývat</i>), precijenjeni (<i>vyceněné</i>), smijeh (<i>smích</i>), tvrdi materijal (<i>tvrdý materiál</i>), zdravi (<i>zdravý</i>), zubalo (<i>chrup</i>), živac (<i>nerv</i>), žvakati (<i>žvýkat</i>)</p> <p>PETA (PATA) [28 asocijacija] Ahilova/Ahilej (<i>Achillová/Achilles</i>) (34), noga (<i>noha</i>) (25), cipela (<i>bota</i>) (19), vrh stopala (<i>špička chodidla</i>) (5), čarapa (<i>ponožka</i>) (2), glava (<i>hlava</i>) (2), hod (<i>chůze</i>) (3), koža (<i>kůže</i>) (3), stopalo (<i>chodidlo</i>) (2), dio tijela (<i>část těla</i>), flaster (<i>náplast</i>), lego, lom (<i>zlomenina</i>), ostruga (<i>patní ostruha</i>), ples (<i>tanec</i>), potpetica (<i>podpatky</i>), rist (<i>nárt</i>), <i>styx</i> (krema), taban (<i>šlapka</i>), <i>Terror</i> (serija), tetiva (<i>šlacha</i>), trčanje (<i>běh</i>), trn (<i>trn</i>), zadebljana koža (<i>ztvrdlá kůže</i>), žuljevi (<i>puchyře</i>)</p>
VANJSKI IZGLED (10)	
<p>VISOK [23 asocijacije] nizak (51), muškarac (14), zgodan (9), košarka (7), košarkaš(i) (5), čovjek (4), dečko (3), crn (2), div (2), mršav (2), 2 metra, drvo, jablan, jak, kolesterol, momak, skok, sportaš, stub, tlak, visina, visoka osoba, vitak</p>	<p>VISOK (VYSOKÝ) [32 asocijacije] nizak (<i>nizký</i>) (29), smreka (<i>jalovec</i>) (16), čovjek (<i>člověk</i>) (15), mali (<i>malý</i>) (15), drvo (<i>strom</i>) (11), muškarac (<i>muž</i>) (6), kuća (<i>dům</i>) (4), dečko (<i>hoch</i>) (3), brdo (<i>kopec</i>) (2), mršav (<i>hubený</i>) (2), neboder (<i>mrakodrap</i>) (2), oštroidan (<i>bystrozraký</i>) (2), cestarina (<i>mýto</i>),</p>

DEBEO [42 asocijacije] mršav (35), pretilost (5), čovjek (3), hrana (3), okrugao (3), mačak (2), masnoća (2), nezdrav (2), nizak (2), pretio (2), salo (2), bijelac, brza hrana, diskriminacija, hormonski poremećaj, humor, humorističan, Jacques Houdek, kilaža, kilogrami, krafna, lijen, McDonalds, neatraktivan, nezdrava prehrana, nezgrapan, okruglast, prasac, prst, pun, slatkiši, Snorlax, sramežljiv, sumohrvač, Špiček, tanak, trbuh, trbuščić, vaga, velik, znojan

MIŠIČAV [48 asocijacija] teretana (33), sportaš (25), jak (3), muškarac (3), *bodybuilder* (2), nabildan (2), slab (2), snažan (2), vježbanje (2), zgodan (2), žila/e (2), aktivan, atletičar, atletski, biceps, bildanje, Can Yaman, Chris Hemsworth, čovjek, dečko, glup, košcat, krupan, ljepota, mišić, mladić, mršav, nabijen, naporan, Pit bull, prepotentan, privlačnost, rad, Senidah, snaga, sportski, steroidi, *Survivor*, tanak, torzo, trener, trening, tvrd, velik, volja, zdrava prehrana, žena, žilav

DLAKAV [41 asocijacija] muškarac (21), majmun (16), noge (11), crn/o (7), depilacija (6), medvjed (6), brada (4), neurednost (2), (dlakava) prsa (2), pas (2), Turci (3), alfa, brijanje, britvica, čupav, ćelav, debeo, dečko, dlake, glatki, gorila, guste dlake, kupaonica,

dug (*dlouhý*), duljina (*délka*), gora (*hora*), ja (*já*), jarbol (*stožár*), kolesterol (*cholesterol*), lagan život (*lehký život*), ljestve (*žebřík*), moj brat (*můj bracha*), most (*most*), skok (*skok*), stup (*sloup*), širok (*široký*), škola (*škola*), tanak (*štíhlý*), tlak (*tlak*), topola (*topol*), vidikovac (*rozhledna*), visina (*výška*), zgrada (*budova*)

DEBEO (TLUSTÝ) [37 asocijacija] mršav (*hubený*) (30), čovjek (*člověk*) (10), muškarac (*muž*) (10), tanak (*štíhlý*) (7), pretio (*obézní*) (6), mast (*sádlo/tuk*) (5), svinja (*prase*) (5), trbuh (*břícho*) (3), dječak (*chlap*) (2), stražnjica (*zadek*) (2), velik (*velký*) (2), vesta (*svetr*) (2), bogat (*bohatý*), Bud Spencer, crijevo (*střevo*), glomazan (*objemný*), hrana (*jídlo*), ja (*já*), jak (*silný*), komad (*kus*), mali (*malý*), mastan (*tučný*), medvjed (*medvěd*), meso (*maso*), nezdrav (*nezdravý*), obavijen mašču (*prorostlý tukem*), od šunke (*od šunky*), pas (*pes*), prase (*prasátko*), spor (*pomalý*), špek (*špek*), štap (*tyč*), tata (*táta*), tijelo (*tělo*), Toby (lik iz *Gospodara prstenova*), trbuščić (*bříško*), Vlastimil, vrat (*krk*)

MIŠIČAV (SVALNATÝ) [41 asocijacija] muškarac (*muž*) (28), teretana (*posilovna*) (10), mršav (*hubený*) (8), sportaš (*sportovec*) (7), dečko (*chlap*) (6), biceps (*biceps*) (4), *bodybuilder* (2), jak (*silný*) (2), mišić (*sval*) (2), mišići (*svaly*) (2), *fitness* (2), arogantan (*arogantní*), atleta (*atlet*), bedra (*stehna*), borac (*borec*), čovjek (*člověk*), debeo (*tlustý*), debil (*debil*), div (*obr*), glupan (*hlupák*), igrač (*hráč*), jaka ramena (*ramenatý*), košcat (*kostnatý*), Leoš Mareš, meso (*maso*), mišičav čovjek (*svalovec*), nabijen (*namakanej*), nisam (*nejsem*), pojedinac (*jedinec*), prijatelj (*přítel*), prsni koš (*hrudník*), ruka (*ruka*), ruke (*ruce*), *sexy*, sportski (*sportský*), tanak (*štíhlý*), tetiva (*šlacha*), ud (*úd*), vježbanje (*cvičení*), vježbati (*cvičit*), zdrav (*zdravý*)

DLAKAV (CHLUPATÝ) [36 asocijacija] pas (*pes*) (25), majmun (*opice*) (14), noge (*nohy*) (12), muškarac (*muž*) (7), prsa (*hrud'*) (7), ćelav (*lysý*) (6), dečko (*chlap*) (4), medvjed (*medvěd*) (4), gol (*holý*) (2), hobit (*Hobbit*) (2), knedla (*knedlík*) (2), kosa (*vlasy*)

ljigav, ljubavni tepih, mačak, muško, neandertalac, neobrijan, pesek, pračovjek, ružan, snažan, star, tamnoput, tepih, tijelo, vosak, žilet, životinja

ČELAV [49 asocijacija] bez kose (30), kosa (27), glava (25), Rene Bitorajac (7), starac (3), kriminalac (2), muškarac (2), star (2), zgodan (2), Adidas, alopecija, bilder, čelo, Damir, deda, djed, dlakav, glatko, glumac, hormonski poremećaj, izbacivač, kompleks, kladionica, kosmat, loša sreća, modernost, mudar, naočale, nizak, odsjaj, opasan, otac, plave oči, policajac, prijatelj, rodo, seljačina, seljak, serum, sijed, sjajan, sjajna glava, *skin head*, starenje, starost, strašan, šef, šešir, tata

CRVENOKOS [41 asocijacija] Ronald Weasley (17), pjegice (16), riđ(i) (15), *ginger* (14), Irac (10), mrkva (6), vatra (6), Merida rabra (5), Ed Sheeran (4), rijetko(st) (3), crvena boja (2), riđokos (2), žena (2), arogantni, blijed, boja kose, brada, crvenperka, divlji, dječak, egzotika, Irska, izrazito, ja, jednostavnost, kosa, lisica, ljepota, naranča, papagaj, patuljak, pjegav, poseban, razigran, rozo, *special*, sramežljiv, tamnokos, vatren, zao, žarko

(2), pazuh (podpaži) (2), bez dlaka (*bez chlupe*), brada (*brada*), cenzurirano (*cenžurováno*), čimpanza (*šimpanz*), dabar (*bobr*), deka (*deka*), dlakavac (*chlupáč*), gorila (*gorila*), jastuk (*polštář*), kaktus (*kaktus*), kugla (*koule*), leđa (*záda*), mačak (*kocour*), mišić (*sval*), neestetski (*neestetský*), neobrijan (*neoholený*), neukusno (*nechutné*), pliš (*plyš*), srna (*srna*), starac (*stařec*), tata (*táta*), trbuh (*břicho*), zarastao (*zarostlý*)

ČELAV (PLEŠATÝ) [43 asocijacie] glava (*hlava*) (17), muškarac (*muž*) (16), star (*starý*) (14), kosa (*vlasy*) (10), dlakav (*vlasatý*) (7), djed (*dědeček*) (6), starac (*stařec*) (6), tata (*táta*) (6), sjajan (*lesklý*) (3), gospodin (*pán*) (2), alopecija (*alopecie*), bez kose (*bezvlasý*), bodibilder (*bodybuilder*), bol (*bolest*), bolest (*nemoc*), brat (*bratr*), crv (*červ*), čelo (*čelo*), četrdesetogodišnjak (*čtyřicátník*), čovjek (*člověk*), dječčić (*chlapeček*), genetika (*genetika*), gladak (*hladký*), glupan (*hlupák*), godine (*věk*), kovrčav (*kudrnatý*), lubanja (*lebka*), mirovina (*důchod*), muškarac srednjih godina (*muž středního věku*), neonacist (*neonacista*), obrijan (*oholený*), Ondra, oštroidan (*bystrozraký*), prirodni *skinhead* (*přírodní skinhead*), salo (*sádlo*), *sexy*, *skinhead*, stariji (*starší*), strah (*strach*), stric (*strýc*), susjed (*soused*), suvremeni francuski kralj (*současný francouzský král*), svekar (*tchán*)

CRVENOKOS (ZRZAVÝ) [41 asocijacija] mačak (*kocour*) (10), pjegice (*pihy*) (9), kosa (*vlasy*) (8), crvena (*červená*) (6), Irac (*Ir*) (6), dječak (*chlapec*) (5), riđokos (*zrzka*) (5), seksi (*sexy*) (5), Irska (*Irsko*) (4), lisica (*liška*) (4), pjegav (*pihatý*) (4), Ron Weasley (4), dečko (*chlap*) (3), muškarac (*muž*) (3), vjeverica (*veverka*) (3), Ed Sheeran (2), Škot (*Skot*) (2), atrakcija (*atrakce*), bezuman (*bezduchý*), Cornel, čovjek (*člověk*), djevojka (*holka*), frizura (*účes*), hrđa (*rez*), ja (*já*), lijep (hezký), ljepota (*krása*), mačka (*kočka*), pivo (*pivo*), princ Harry, razdražljivost (*podrážděnost*), rumen (*ruměnc*), strast (*vášeň*), sunce (*slunce*), veseo (*veselý*), viking (*viking*),

PLAVUŠA [32 asocijacije] glupa (25), vic/evi (24), brineta (11), zgodna (7), Barbie/barbika (3), kosa (3), lijepa (3), žena (3), crnka (2), ljeto (2), plava (2), stereotip (2), umjetna (2), farbanje, fejk, frizer, glupača, Harvard, Hollywood, inteligentna, ja, ljepotica, mršava, nezanimljiva, pamet, pametno, pivo, smeđokosa, svijetla kosa, visoka, zlatokosa, žuta kosa

CRNAC [46 asocijacija] bijelac (44), rasizam (19), Afrika (11), atletika (6), zgodan (5), Afrikanac, čovjek (2), hip-hop (2), Afroamerikanac, Amerika, Amerikanac, banana, boja kože, bradat, crn, debele usne, drukčija lubanja, Francuska, geto, Kinez, koža, mladić, nasilan, „*nije u redu ta riječ*“, Obama, opuštenost, osoba crne boje kože, penis, rap, rasa, salsa, snažan, sport, sportaš, stranac, Supsaharska Afrika, sunce, suncobran, sve, taman, tamna put, tamnoput, Usain Bolt, velike usne, visok

TETOVIRAN [65 asocijacija] tetovaža (8), bajker (6), opasan (6), slika/e (6), bol (4), kreativnost (4), nogometaš (4), mlad (3), šaren (2), tijelo (2), zanimljivo (2), umjetnik (2), Bad Blue Boys, bandit, bilder, bivši

vilenjak (*elf*), vruć (*rozpálený*), zarastao (*zarostlý*), zelene oči (*zelené oči*), Židov (*Žid*)

PLAVUŠA (BLONDÝNA) [42 asocijacije] kosa (*vlasy*) (20), žena (*žena*) (17), brineta (*bruneta*) (8), muškarac (*muž*) (5), svijetao (*světly*) (5), boja (*barva*) (4), dječak (*chlapec*) (4), plav (*blondatý*) (4), arijevac (*árijec*) (3), cura (*holka*) (3), krasan (*krasný*) (2), plavook (*modrooký*) (2), plavušan (*blondák*) (2), albino (*albin*), Barbie, crnokos (*černokos*), ćelav (*plešatý*), derište (*spratek*), doktor (*doktor*), dug (*dlouhý*), frizura (*účes*), glup (*blbý*), gnjusan (*hnusný*), Justin Bieber, kamen (*kmen*), „konkretno ime“ (*konkrétní jméno*), kovrčav (*kudrnatý*), Mali princ (*Malý princ*), Norveška (*Norsko*), Njemačka (*Německo*), odsjaj (*odstín*), pas (*pes*), pletenice (*copanky*), pramenovi (*melír*), riđokos (*zrzavý*), sunce (*slunce*), surfer (*surfař*), svjetlo (*světlo*), šampon (*šampon*), Šveđanin (*Švéd*), Tom, žuta (*žlutá*)

CRNAC (ČERNOCH) [46 asocijacija] Afrika (*Afrika*) (26), bijelac (*běloch*) (20), muškarac (*muž*) (6), rasa (*rasa*) (5), Afrikanac (*Afričan*) (4), negro (3), rasizam (*rasismus*) (3), čovjek (*člověk*) (2), koža (*kůže*) (2), afro frizura (*účes*), Afroamerikanac (*Afromeričan*), Amerika (*Amerika*), Barack Obama, bijeli zubi (*bílé zuby*), crn (*černý*), crna (*černá*), dječak (*chlap*), etnicitet (*etnicita*), Indijac (*Indián*), inozemstvo (*cizina*), korektnost (*korektnost*), kosa (*vlasy*), košarka (*basketbal*), Louis Armstrong, ljeto (*léto*), moj ginekolog (*můj gynekolog*), nigga, nigger, pjevati (*zpívat*), plantaža (*plantáž*), polugol (*polonahý*), putnik (*cestovatel*), rapper, SAD (*USA*), sex, silovanje (*znásilnění*), simpatičan (*simpaťák*), sportaš (*sportovec*), sunce (*slunce*), tamni (*temný*), ten (*pleť*), tijelo (*tělo*), tip boje kože (*druh zbarvení pokožky*), trčanje (*běhání*), visok (*vysoký*), Will Smith

TETOVIRAN (TETOVANÝ) [52 asocijacije] cool (11), ruka (*ruka*) (8), umjetnik (*umělec*) (6), čovjek (*člověk*) (5), motorist (*motorkář*) (5), tinta (*inkoust*) (5), koža (*kůže*) (4), piercing (4), igla (*jehla*) (3),

<p>zatvorenik, buntovnost, crna boja, crno, crtež, Damiano David, duga kosa, ekscentričan, Eminem, fora, frajer, <i>gangsta</i>, glazbenik, gol, hrabar, <i>ja bi</i>, koža, lijepo, mačo, manjak ukusa, maštovit, moć, mornar, motorist, muškarac, nadlaktica, narkoman, <i>ne previše</i>, originalan, označen, <i>piercing</i>, predgrađe, privlačan, roker, salon, simbol, simboličnost, skupo, sličice, tetovaža na ruci, trend, umjetnost, uništavanje kože, urban, uzbudljiv, vojnik, zanimljiv, zgotdan, zmija, želja za tetovažom</p> <p>UMJETAN [54 asocijacije] silikoni (16), plastičan (15), plastika (14), lažan (10), prirodan (10), fejk (6), plastične operacije (6), zubi (6), nos (4), osmijeh (4), boce (3), grudi (2), izgled (2), operacije (2), botoks, cvijet, dosadno, fileri, gnojivo, guma, HAZU, hladan, izoperiran, jeftino, Ken, kip, kirurgija, kornjače, kosa, kuk, lak, Marko Grubnić, napumpana usta, nepoželjan, neprirodan, Neven Ciganović, nije autentičan, nokti, operiran, otpad, plavuša, pravi, rasvjeta, ružan, sir, slika, staklo, stvar, trepavice, tvrdo, usne, vrećica, zvijezda, žene</p>	<p><i>tattoo</i> majstor (<i>tater</i>) (3), tetoviranje (<i>tetování</i>) (3), zatvor (<i>vězeň</i>) (3), dečko (<i>chlap</i>) (2), tip (<i>typ</i>) (2), zmija (<i>had</i>) (2), banda (<i>banda</i>), bol (<i>bolest</i>), brijač (<i>holič</i>), crna (<i>černá</i>), Damiano, estetika (<i>estetika</i>), frajer (<i>týpek</i>), <i>gang</i>, <i>gangster</i>, glazbenik (<i>hudebník</i>), grubijan (<i>surovec</i>), izražavanje (<i>vyjádření</i>), knjiga Petera V. Bretta (<i>knížka Petera V. Bretta</i>), Maor, nestabilan (<i>nevyrovnaný</i>), obojan (<i>barevný</i>), ornament (ornamenty), ožiljci ispod kože (<i>jizvy v podkoží</i>), pirat (<i>pirát</i>), pomorac (<i>namořník</i>), Priča o vitezu (<i>videoigra</i>) (<i>Příběh rytíře</i>), pauk (<i>pavouk</i>), punk, <i>punker</i>, <i>rapper</i>, sličice (<i>obrázky</i>), slika (<i>obraz</i>), snažan (<i>silný</i>), trajan (<i>trvalý</i>), tuš (<i>tuš</i>), tvrd (<i>tvrdý</i>), umjetnost (<i>umění</i>), uzbudljivo (<i>vzrušující</i>), uzorak (<i>vzor</i>), Yakuza, zanimljiv (<i>zajímavý</i>), zmaj (<i>drak</i>)</p> <p>UMJETAN (UMĚLÝ) [42 asocijacije] plastika (<i>plast/plastika</i>) (18), grudi (<i>prsa</i>) (17), zubi (<i>zuby</i>) (17), prirodan (<i>přírodní</i>) (11), nokti (<i>nehty</i>) (7), plastičan (<i>plastový</i>) (7), penis (<i>penis</i>) (5), masa (<i>hmota</i>) (4), kip (<i>socha</i>) (2), nestvaran (<i>nereální</i>) (2), cvijet (<i>květina</i>), grm (<i>keř</i>), igračka (<i>hračka</i>), inteligencija (<i>inteligence</i>), izraz (<i>výraz</i>), kosa (<i>vlasy</i>), laž (<i>lež</i>), lutka (<i>panenka</i>), ljubazan (<i>laskavý</i>), ljudski (<i>lidský</i>), mama (<i>máma</i>), materijal (<i>látka</i>), mozak (<i>mozek</i>), neživ (<i>neživý</i>), osmijeh (<i>úsměv</i>), ovaj upitnik (<i>tento dotazník</i>), površina (<i>povrch</i>), pravi (<i>pravý</i>), proizvod (<i>produkt</i>), proteza (<i>chrup</i>), robot (<i>robot</i>), san (<i>spánek</i>), silikon (<i>silikon</i>), slika (<i>obraz</i>), svjetlo (<i>světlo</i>), travnjak (<i>trávník</i>), trepavice (<i>řasy</i>), umjetnički (<i>umělecký</i>), umjetnost (<i>umění</i>), usne (rty), vaza (<i>váza</i>), zglob (<i>kloub</i>)</p>
<p>OSOBI NE (10)</p>	
<p>TUŽAN [36 asocijacija] sretan (34), suza/e (26), bol (3), depresija (3), klaun (3), plava (3), usamljen (3), veseo (3), osmijeh (2), plač (2), plakanje (2), podrška (2), pogled (2), problemi (2), smrt (2), tuga (2), žalost (2), dan, depresivan, <i>emoji</i>, izgubljen, kiša, nesreća, nesretan, nezadovoljan, osjećaji, patnja, pomoć, ružan, slomljeno srce,</p>	<p>TUŽAN (SMUTNÝ) [37 asocijacija] veseo (<i>veselý</i>) (22), suze (<i>slzy</i>) (17), plač (<i>pláč</i>) (10), sretan (<i>šťastný</i>) (8), izraz (<i>výraz</i>) (6), čovjek (<i>člověk</i>) (5), depresija (<i>deprese</i>) (5), pogled (<i>pohled</i>) (5), dan (<i>den</i>) (4), film (<i>film</i>) (4), ja (<i>já</i>) (2), klaun (<i>klaun</i>) (2), lice (<i>obličej</i>) (2), slika (<i>obraz</i>) (2), bol (<i>bolest</i>), dijete (<i>dítě</i>), događaj (<i>příběh</i>), gubitak (<i>ztráta</i>), humor (<i>humor</i>), Jesenjin, kraj (<i>konec</i>), nesretan</p>

<p>smajlič, sudbina, <i>triste</i>, tužni <i>emoji</i>, vrba, zeko</p>	<p>(<i>nešťastný</i>), oči (<i>oči</i>), pjesma (<i>píseň</i>), pogreb (<i>pohřeb</i>), raspoloženje (<i>nálada</i>), rastanak (<i>rozchod</i>), rat u Ukrajini (<i>válka na Ukajině</i>), smajlič (<i>smajlík</i>), smrt (<i>smrt</i>), sumornost (<i>šero</i>), tragedija (<i>tragédie</i>), tinta (<i>inkoust</i>), tuga (<i>smutek</i>), uplakan (<i>uplakaný</i>), zima (<i>zima</i>), žalost (<i>lito</i>)</p>
<p>ZALJUBLJEN [49 asocijacija] ljubav (18), srce (18), sreća (7), leptirići (u truhu) (5), sretan (5), do ušiju (4), osmijeh (4), veseo (4), ja (3), bivši, blagoslovljen, blesav, bol, bombonijera, crvena, djeca, djevojka, iskre, izgubljen, lijepo, mlad, momak, može sve, neodgovoran, nesretno, neuračunljiv, nježnost, odljubljen, osjećaj, par, pogled, poljubac, problem, proljeće, ptice, radost, ružičasta, sjaj u očima, sladak, smotan, tele, tinejdžer, tužan, u mene, u oblacima, usamljen, uši, Valentinovo, začaran</p>	<p>ZALJUBLJEN (ZAMILOVANÝ) [45 asocijacija] par (<i>pár</i>) (21), ljubav (<i>láska</i>) (20), sretan (<i>šťastný</i>) (9), srce (<i>srdce</i>) (8), dečko (<i>chlap</i>) (5), muškarac (<i>muž</i>) (2), profesor (<i>profesor</i>) (2), ružičasta (<i>ružová</i>) (2), Shakespeare (2), cura (<i>holka</i>), čovjek (<i>člověk</i>), dječak (<i>chlapec</i>), djevojka (<i>dívka</i>), dodir (<i>dotek</i>), film (<i>film</i>), izraz (<i>výraz</i>), ja (<i>já</i>), jadnik (<i>chudák</i>), leptirići (<i>motýli</i>), luđak (<i>blázen</i>), mlada ljubav (<i>mladá láska</i>), moje zaljubljeno ja (<i>mé zamilované já</i>), mržnja (<i>nenávisť</i>), ne zavidim (<i>nezávidím</i>), nesretan (<i>nešťastný</i>), oči (<i>oči</i>), osjećaj (<i>cit</i>), pismo (<i>dopis</i>), pogled (<i>pohled</i>), poljubac (<i>políbek</i>), poruka (<i>zpráva</i>), ravnodušan (<i>lhostejný</i>), razdoblje (<i>období</i>), romansa (<i>romance</i>), ružičaste naočale (<i>ružové brýle</i>), sam (<i>sám</i>), san (<i>sen</i>), Sci-fi, slijep (<i>slepý</i>), slomljen (<i>zlomený</i>), strah (<i>strach</i>), svadba (<i>svatba</i>), tuga (<i>smutek</i>), usamljen (<i>osamělý</i>), zauvijek (<i>na věky</i>)</p>
<p>HRABAR [48 asocijacija] lav (13), neustrašiv (13), vitez (11), jak (9), odvažan (9), snaga (7), heroj (6), junak (6), kukavica (4), ratnik (4), siguran (4), mač (3), čvrst (2), bitka, borac, borben, divljenje, dječak, glup, Hrabri Pero, jakost, kurčevit, lud, majka, mlakonja, odvjetnik, pas, plašt, pohvalno, Popaj, potez, princ Hektor, samopouzdanje, slab, slabić, snažan, spašavanje, spreman na izazove, spretan, srčanost, stav, škorpion, štít, Ukrajina, ustrajan, tata, vojnik, vrlina</p>	<p>HRABAR (ODVÁŽNÝ) [40 asocijacija] junak (<i>hrdina</i>) (16), odvažan (<i>chrabry</i>) (11), vitez (<i>rytíř</i>) (8), čin (<i>čin</i>) (7), muškarac (<i>muž</i>) (5), bojažljiv (<i>bojácný</i>) (4), neustrašiv (<i>nebojácný</i>) (4), pustolov (<i>dobrodruh</i>) (4), borac (<i>borec</i>) (2), dječak (<i>chlapec</i>) (2), hrabrost (<i>statečnost</i>) (2), kukavica (<i>srab</i>) (2), vojnik (<i>bojovník</i>) (2), žena (<i>žena</i>) (2), adrenalin (<i>adrenalin</i>), ambiciozan (<i>ctižádostivý</i>), bajka (<i>pohádka</i>), boj (<i>boj</i>), izjava (<i>tvrzení</i>), jadan (<i>chudý</i>), koplje (<i>kopí</i>), korak (<i>krok</i>), lav (<i>lev</i>), mač (<i>meč</i>), momak (<i>jinoch</i>), opasnost (<i>nebezpečí</i>), penjač (<i>horolezec</i>), pojedinac (<i>jedinec</i>), pokretni most (<i>houpací lávka</i>), pokušaj (<i>pokus</i>), princ (<i>princ</i>), prodoran (<i>průrazný</i>), pustolovina (<i>dobrodružství</i>), Robin Hood, samopouzdanje (<i>sebedůvěra</i>), snažan (<i>silný</i>), stijena (<i>skála</i>), student (<i>student</i>), školarac (<i>žák</i>), vođa (<i>vedoucí</i>)</p>

VRIJEDAN [40 asocijacija] marljiv (16), mrav (13), rad (13), pčela (8), radišan (7), radnik (7), posao (6), dobar (5), lijen (5), novac (5), student (5), uporan (5), đak (2), ambiciozan, bezvrijedan, hrabrost, kopa vrt, ljubavi, osoba nad knjigom, ponos, potrebno, pošten, poželjan radnik, požrtvovan, profesor, radoholičar, seljak, siguran u sebe, sjetan, skup, svi ljudi, tata, trud, učenik, učenje, uspjeh, uspješan, volja, zemlja, zlatan

NASMIJAN [36 asocijacija] veseo (22), sretan (20), lijep (9), osmijeh (9), zubi (9), čovjek (8), sreća (6), vedar (6), tužan (5), veselje (5), zadovoljan (5), pozitivan (3), dječak (2), dijete, do zuba, dobar, dobro društvo, dobroćudan, drag, društvo, humor, lice, namrgođen, od uha do uha, osoba vedrog osmijeha, otvoren, ozaren, prijatelj, privlačan, privlačno, smiješan, sunce, sunčano, topao, vedrina

GLUP [44 asocijacije] i gluplji (24), k'o stup (21), pametan (13), budala (9), neinteligentan (6), stup (6), lijen (5), plavuša (5), *a je to*, a misli da je pametan, bez pameti, bez mozga, bezobrazan, do boli, film, idiot, iritantan, jadan, Jim Carrey, klinac, kolutanje očima, mozak, mutav, naivan, naporan, ne

VRIJEDAN (PRACOVITÝ) [38 asocijacija] radnik (*dělník*) (15), čovjek (*člověk*) (10), lijen (*liný*) (9), mrav (*mravenec*) (8), *workaholic* (8), marljiv (*pilný*) (7), otac (*otec*) (5), pčela/pčelica (*včela/včelka*) (5), posao (*práce*) (5), zaposlenik (*zaměstnanec*) (5), student (*student*) (4), umoran (*unavený*) (4), bogat (*bohatý*) (3), dosljedan (*důsledný*) (3), dobar (*dobrý*) (2), Azijat (*Asiat*), cigla (*cihla*), djed (*dědeček*), graditelj (*stavitel*), gradnja (*stavba*), kolega (*kolega*), malo vremena (*málo času*), muškarac (*muž*), ne spava puno (*nespí moc*), Nijemac (*Němec*), odlučan (*odhodlaný*), poduzeće (*podnik*), računalo (*počítač*), sako (*sako*), sposoban (*schopný*), *tryhard*, u Češkoj ne tražite (v Čechách nehledejte), uniforma (*uniforma*), uredski stol (*kancelářský stůl*), usamljen (*osamělý*), vješt (*šikovný*), zaposlen (*vytížený*), zaposlenje (*zaměstnání*)

NASMIJAN (USMÍVAJÍCÍ SE) [41 asocijacija] dijete (*dítě*) (10), djevojka (*dívka*) (9), osmijeh (*úsměv*) (8), žena (*žena*) (8), smijeh (*smích*) (7), sretan (*šťastný*) (7), ugodan (*příjemný*) (7), namršten (*mračící se*) (6), radost (*radost*) (6), usne (*rtý*) (6), veseo (*veselý*) (6), djevojčica (*holčička*) (3), mio (*milý*) (3), sreća (*štěstí*) (3), zubi (*zuby*) (3), klaun (*klaun*) (2), lice (*tvář*) (2), smajlič (*smajlík*) (2), apsurdan (*absurdní*), baka (*babička*), beba (*miminko*), *bestie*, čovjek (*člověk*), dama (*dáma*), djeca (*děti*), hiperaktivan (*hyperaktivní*), mačka (*kočka*), majmun (*opice*), manipulacija (*manipulace*), muškarac (*muž*), osoba (*osoba*), pogled (*pohled*), prijateljski (*přátelský*), prolaznik (*kolemjdoucí*), smiješan (*směšný*), stjuardesa (*letuška*), sunčeko (*sluníčko*), tužan (*smutný*), ugodnost (*pohoda*), vic (*vtip*), zao (*zlý*)

GLUP (HLOUPÝ) [31 asocijacija] Honza (40), pametan (*chytrý*) (19), budala (*blbec*) (9), dječak (*chlapec*) (6), neobrazovan (*nevyzdělaný*) (4), kolega (*kolega*) (3), jadan (*chudý*) (2), konkretno ime/konkretna imena (*konkrétní jméno/konkrétní jména*) (2), bučica (*činka*), čovjek (*člověk*), čudak (*divák*), čudan

kuži, nedokazan, nepromišljenost, nervoza, neshvaćen, nezalac, neznanje, niska inteligencija, odbojan, odgovor, pomoć, prijatelj, primitivan, Putin, ružna riječ, sirov, smiješan, smotan, srednja škola, sretan, škola, tup, tupav, tupost, upitnik, zao, zatupljen, zburjen, živcira me

LIJEN [58 asocijacija] ljenjivac (9), bezvoljan (6), krevet (6), ležanje (6), marljiv (6), radišan (6), bezvrijedan (5), glup (5), ležati (5), spavanje (5), vrijedan (5), niškorišti (4), beskoristan, bezveze, bezvoljnost, ćuskija, dangubica, Dalmatinac, depresivan, dosada, fotelja, grijeh, iritantan, izležavati se, ja, kao magarac, k'o zemlja, kolegica, linčina, manjak samokontrole, manjina, muškarac, nedjelja, nemaran, nemotiviran, neodgojen, neodgovoran, neradnik, nered, nesretan, nezainteresiranost, nikakav, noga u guzicu, odbojan, opušteno, osoba koja leži, parazit, pijan, plijen, pokreni se, proaktivan, razmažen, spavati, student, šteta potencijala, trut, umoran, živčanost

PAŽLJIV [45 asocijacija] brižan (17), nježan (13), oprezan (11), cvijet (5), dobrota (5), drag (5), mama/majka (5), nepažljiv (5), poklon (5), dobro/lijepo odgojen (2), muž (2), bezobziran, briga, buket cvijeća, cvijeće, dečko, detaljan, dobar, empatičan, ignorantan, lijepa riječ, ljubav, ljubavnik, marljiv, nemaran, nepristojan, nesiguran, nježnost, obitelj, obziran, osjećajan, osoba koja grli, perfekcionista, polako, pomaganje, privlačan, romantičan, ruža, sladak, uvažavanje, uviđavan, vrlina, zagrljaj, zaljubljen

(divný), dijete (dítě), duboki glas (hluboký hlas), glava (hlava), glupan (hloupák), ideja (nápad), idiot (idiot), klijent (klient), knjiga (kniha), lice (tvář), muškarac (muž), narod (národ), neuspjeh (neúspěch), podsmijeh (podsmích), Pražanin (Pražák), retard (retard), seljak (vesničan), Švejk, učitelj (učitel), zlikovac (padouch)

LIJEN (LINÝ) [39 asocijacija] uš (veš) (13), Honza (7), kao uš (jako veš) (7), peč (pec) (7), aktivan (aktivní) (6), kauč (gauč) (6), ljenčina (lenoch) (6), vrijedan (pracovitý) (6), muškarac (muž) (5), krevet (postel) (4), neradnik (lenochod) (4), debeo (tlustý) (3), neuredan (nepořádný) (3), radnik (dělník) (3), (moj) brat (bratr) (2), cigan (cikán) (2), ja (já) (2), mačka (kočka) (2), onaj koji je kod kuće (ten, který je v domě) (2), prase (prase) (2), čovjek (člověk), dječak (chlapec), efektivan (efektní), jazavac (jezevec), kolega (kolega), koža (kůže), kukac (brouk), ležati (ležet), marljiv (pilný), narančasti kauč (oranžový gauč), nedovršeni posao (nedodělaná práce), pacijent (pacient), pas (pes), profesor (profesor), spavati (spát), svinja (vepř), štednjak (kamna), tinejdžer (teenager)

PAŽLJIV (PEČLIVÝ) [59 asocijacija] cjepidlak (puntičkář) (9), student (student) (9), perfekcionista (perfekcionista) (6), vrijedan (pracovitý) (5), posao (práce) (4), čišćenje (čištění) (3), dosljedan (důsledný) (3), đak (žák) (3), pametan (chytrý) (3), poredak (pořádek) (3), precizan (přesný) (3), ispravak (oprava) (2), detalj (detail) (2), bezbrižan (bezstarostný), bolnica (nemocnice), briga (péče), brižan (pečující), brižna priprema (pečlivá příprava), brucoš (prvňáček), crtež (kresba), čovjek (člověk), detaljan (detailní), dijete (dítě), direktor (ředitel), dobar napredak (dobrý pokrok), dobre bilješke (dobré poznámky), gradonačelnik (starosta), homoseksualac (homosexuál), ispravan (správný), izbor (výběr), knjiga (kniha), kolega (kolega), ljigavac (flakáč), majka (matka), mrav (mravenec), muškarac (muž), naporan (otravný), naporno (otravně), netočan (nepořádný), nit (vitek), odgovornost

LABILAN [46 asocijacija] stabilan (9), slab (7), nestabilan (6), odnos (6), povodljiv (6), preosjetljiv (6), Ana Nikolić (4), beskarakteran, čovjek, depresija, disciplina, flegma, izgubljen slučaj, jak, krhak, lako, lako plane, labav, li – la, lud, manjak samokontrole, mentalna snaga, muškarac, naivac, nelabilan, nemoć, nepostojan, nesiguran, nestabilnost, nestaložen, nije dobra osobina, nikakav, osjetljiv, osoba na špagi, pad, popustljiv, poremećaj, povodljiv, pouzdan, profesorica fizike, promjenjiv, slab u glavi, svjedok, tablete za smirenje, upitan, vaga

GLASAN [55 asocijacija] buka (9), iritantan (9), naporan (9), tih (9), zvuk (9), ekstrovert (6), galama (6), glazba (6), vikanje (6), nametljiv (2), auto, bubanj, bučan, cimerice, čovjek, Dalmacija, Dalmatinac, decibeli, deran, dernjava, dijete, dosadan, ego, ekscentričan, eksplozivan, ekspresivan, glazba, glumac, glup, koncert, krik, megafon, moćan, motor, muzika, naporno, osoba koja više, otvoren, party, pjesma, pjevanje, povučen, priča bezveze, prodoran, razgovor,

(odgovornost), oprezan (opatrný), papiri (papíry), pčela (včela), prerada (korektura), profesionalac (profesionál), pun ljubavi (láskyplný), računovođa (účetní), ravnalo (pravítko), sat (hodiny), slikar (malíř), sova (sova), spor (pomalý), strpljiv (trpělivý), suprug (manžel), suvišan (přebytečný), ured (úřad), vječno nezadovoljan (věčně nespokojený), zadatak (úkol)

LABILAN (LABILNÍ) [52 asocijacie] stabilan (stabilní) (12), luđak (blázen) (8), žena (žena) (7), čovjek (člověk) (5), nestabilan (nestabilní) (5), psiha (psychika) (5), ja (já) (3), razdražljiv (náladový) (3), bolestan (nemocný) (2), kolerik (choleric) (2), majka (matka) (2), adolescent (dospívající), alkohol (alkohol), bolest (nemoc), bolnica (nemocnice), debil (debil), djedica (dědeček), bijes (zuřivost), emocije (emoce), emocionalna labilnost (emoční labilita), emocionalno (emočně), glup (hloupý), gospođa (pani), histerija (histerie), invalid (invalid), krhki (křehký), labud (labuť), lav (lev), Miloš Zeman, mozak (mozek), naporan (otravný), nepouzdan (nespolehlivý), narcis (narcis), nestabilnost (nestabilita), opasan (nebezpečný), osjećajno (citově), osobina (vlastnost), pacijent (pacient), pojedinac (jedinec), poremećaj (porucha), poremećen (narušený), problem (problém), psihijatar (psychiatr), psihijatrija (psychiatrie), psiholog (psycholog), psihopat (psychopat), slab (slabý), spor (pomalý), stoički (stoický), tinejdžer (teenager), tužan (smutný), umirovljenik (duchodce)

GLASAN (HLASITÝ) [41 asocijacija] tih (tichý) (15), glazba (hudba) (14), zvuk (zvuk) (10), smijeh (smích) (8), krik (křik) (6), naporan (otravný) (6), vika (řev) (6), prislušivanje (odposlech) (5), zvučnik (amplión/reproduktor) (5), buka (hluk) (4), koncert (koncert) (3), pjev (zpěv) (3), razglas (rozhlas) (3), bol (bolest) (2), bučan (hlučný) (2), glas (hlas) (2), susjed (soused) (2), čovjek (člověk), dječak u tramvaju (chlapec v tramvaji), eksplozija (výbuch), ekstrovert (extrovert), ekstrovertan (extrovertní), glasna

<p>razmažen, seks, seljak/seljanka, siguran, sirena, smijeh, svekrva, vika, visok, živčan</p>	<p>glazba (<i>hlučná hudba</i>), gost gostionice (<i>pábitel</i>), ksilofon (<i>xylofon</i>), lavež (<i>štěkot</i>), muškarac (<i>muž</i>), napor (<i>otrava</i>), pucnjava (<i>výstřel</i>), puno (<i>moc</i>), razgovor (<i>rozhovor</i>), sirena (<i>siréna</i>), skupina dječaka (<i>skupina chalpců</i>), slušanje (<i>poslouchání</i>), sudac (<i>soudce</i>), turist (<i>turista</i>), učitelj (<i>výučující</i>), uho (<i>ucho</i>), vikati (<i>vikat</i>), vlak (<i>vlak</i>)</p>
<p>ZANIMANJA (10)</p>	
<p>LIJEČNIK [37 asocijacija] doktor (32), bolnica (21), bijela kuta (17), zdravlje (15), bolest (8), kuta (7), medicina (7), pomoć (5), kirurg (4), medicinska sestra (4), opća praksa (4), mito (2), Alan, bijelo, infuzija, marljiv, Martin, ne zna pisati, obziran, odgovornost, operacija, ordinacija, organizacija, pamet, pametan, plemenit, plemenitost, prijatelj, prijateljica doktorica, puno posla, specijalist, stetoskop, školovan, ugledan, umišljen, uporan, Uvod u anatomiju</p> <p>ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR) [58 asocijacija] komunikacija (9), marketing (9), mediji (9), menadžment (9), novinar/i (9), novine (6), politika (6), glasnogovornik (5), televizija/tv (5), članci, čovjek u sakou, diplomacija, dosadno, društvene mreže, FPZG, frendica, glupani, govor, govornici, govornik, hostese, idioti, influenseri, Instagram, intervju, javnost, komunikologija, kurva, laži, menadžer, mikrofon, ministarstvo, moj posao, mudar, naporno, niškoristi, novinarstvo, odgovornost, odijelo, odnosi s privatnošću, osoba koja priča, posao, premazivanje, prevara, prijateljica, promocija, pronicljiv, računalo, rječit, stožer,</p>	<p>LIJEČNIK (LÉKAŘ) [43 asocijacije] doktor (<i>doktor</i>) (32), kuta (<i>plášť</i>) (13), bijela kuta (<i>bílý plášť</i>) (7), bolnica (<i>nemocnice</i>) (5), bolest (<i>nemoc</i>) (4), stetoskop (<i>stetoskop</i>) (4), zdravlje (<i>zdraví</i>) (4), bijela (<i>bílá</i>) (3), bol (<i>bolest</i>) (3), medicinska sestra (<i>zdravotní sestra</i>) (3), zubar (<i>zubař</i>) (3), dobar (<i>dobrý</i>) (2), lijek (<i>lék</i>) (2), medicina (<i>medicina</i>) (2), očni (<i>oční</i>) (2), pomoć (<i>pomoc</i>) (2), sigurnost (<i>bezpečnost</i>) (2), autoritet (<i>autorita</i>), bijela ordinacija (<i>bílá ordinace</i>), čovjek koji se brine za zdravlje drugih (<i>člověk starající se o zdraví druhých</i>), debil (<i>debil</i>), gospodin (<i>pan</i>), kirurg (<i>chirurg</i>), liječiti (<i>lečit</i>), liječnica (<i>lékařka</i>), ljekarna (<i>lékarna</i>), mačizam (<i>machismus</i>), novac (<i>peníze</i>), oni koji pomažu (<i>pomáhající</i>), pacijent (<i>pacient</i>), pedijatar (<i>pediátr</i>), plavi (<i>modrý</i>), pouzdan (<i>důvěrný</i>), pouzdanje (<i>důvěra</i>), praški (<i>pražský</i>), pregled (<i>vyšetření</i>), prijatelj (<i>přítel</i>), sat (<i>hodiny</i>), smrt (<i>smrt</i>), srce (<i>srdce</i>), štititi (<i>zachraňovat</i>), za odrasle (<i>pro dospělé</i>), zdravstveni djelatnik (<i>zdravotník</i>)</p> <p>ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR) (STYK S VEŘEJNOSTÍ (PR)) [66 asocijacija] reklama (<i>reklama</i>) (10), mediji (<i>média</i>) (8), ljudi (<i>lidé</i>) (6), govornik (<i>mluvčí</i>) (4), komunikacija (<i>komunikace</i>) (4), laž (<i>lež</i>) (4), politika (<i>politika</i>) (4), propaganda (<i>propagace/propaganda</i>) (4), zastupanje (<i>vystupování</i>) (4), korporacija (<i>korporát</i>) (3), kamera (<i>kamera</i>) (2), posao (<i>práce</i>) (2), aktivnost (<i>aktivita</i>), Amber Heard, arogantan (<i>arogantní</i>), Babiš, besmislice (<i>nesmysly</i>), bespotrebnost (<i>zbytečnost</i>), budala (<i>blbec</i>), COVID, događaj (<i>údalost</i>), društvene mreže (<i>sociální sítě</i>), ekstrovert (<i>extrovert</i>), firma (<i>firma</i>), glupost (<i>hloupost</i>), govoriti (<i>mluvit</i>),</p>

stručnjak, suknja, tvrtka, ulizivanje, važnost, VERN, zamorni, zvonjava mobitela

VOZAČ [32 asocijacije] auto(mobil) (28), (auto)bus (27), kamion (25), taksi (14), ZET (12), formula (9), taksist (6), tata (6), tramvaj (6), volan (6), Uber (4), Bolt, Bosanac, C+E kategorija, cesta, dekubitus, dobar, iscrpljujuće, kamiondžija, kombi, koncentracija, koncentriran, muško, muž, odgovornost, odsutan, oprez, predan, sestra Mia, smoking, šofer, teško

INFLUENCER [51 asocijacija] Instagram (12), društvene mreže (11), Youtube (11), TikTok (9), glupost (6), Internet (6), mobitel (4), moda (3), Ella Dvornik (2), budala, dosada, dosadnjaković, gay, glup,

izbacivač (*vyhazovač*), kontakti (*kontakty*), korektnost (*korektnost*), laganje (*lhaní*), licemjerje (*přetvářka*), lobi (*lobby*), manifestacija (*manifestace*), marketing (*marketing*), menadžer (*manažer*), menadžment (*managment*), mlada žena (*mladá žena*), nervoza (*nervozita*), neugodno (*nepříjemné*), novac (*peníze*), nužnost (*nutnost*), oprezan (*opatrný*), organizacija (*organizace*), profesionalnost (*profesionalita*), proglašenje (*prohlášení*), razgovor (*rozhovor*), riječi (*slova*), samoća (*samota*), seksualni (*sexuální*), struka (*obor*), smrdljivo govno (*navoněné hovno*), suradnja (*spolupráce*), tiskovna konferencija (*tisková konference*), trema (*tréma*), veleposlanik (*velvyslanec*), velika nepoznanica (*velká neznámá*), učitelj (*učitel*), upitnici (*dotazníky*), ured (*úřad*), urednost (*pořádek*), vrijedan (*pracovitý*), zastupnik (*zástupce*), zaštita (*zachrana*), zlikovac (*prchal*), žena (*žena*), živci (*nervy*)

VOZAČ (ŘIDIČ) [35 asocijacija] auto (*auto*) (29), autobus (*autobus*) (27), kamion (*kamion*) (17), volan (*volant*) (7), šofer (*šofér*) (3), cesta (*silnice*) (2), taksi (*taxi*) (2), autocesta (*dálnice*), dugi put (*dlouhá cesta*), dugo (*dlouho*), kifotičan sjed (*kyfotický sed*), ja (*já*), javni prijevoz (*veřejná doprava*), limuzina (*limuzína*), McDonald's, MHD, neoprezan (*nepozorný*), odgovoran (*zodpovědný*), osoba koja upravlja motornim, nemotornim vozilom ili tramvajem (*osoba řídící motorové, nemotorové vozidlo nebo tramvaj*), papiri (*papíry*), pretilost (*obezita*), prijevozno sredstvo (*dopravní prostředek*), promet (*doprava*), protrakcija ramena (*protrakce ramen*), semafor (*semafor*), sudar (*srážka*), taksist (*taxikář*), tetoviran (*tetovaný*), tramvaj (*tramvaj*), trkač (*závodník*), Uber, varalica (*podvodník*), vodič (*průvodce*), vozač samoubojica (*řidič sebevrah*), vozačka dozvola (*řidičský průkaz*)

INFLUENCER (INFLUENCER) [42 asocijacije] Instagram (32), Youtube (21), društvene mreže (*sociální sítě*) (9), Youtuber (9), TikTok (4), bogat (*bohatý*) (2), glup (*hloupý*) (2), mladež (*mládež*) (2), ni za što (*k*

instagramuša, iritantna riječ, isprano, Ivana Blažoti Mijoč, izmišljen posao, izmišljeno zanimanje, klinac, kreten, laka zarada, laptop, lažno, lijep, Marko Mrkić, marketing, Marko Vuletić, model, moderan, moderno doba, mutavac, naporan, neradnik, niškoristi, novac, parazit društva, poznati, praznoglav, premazivanje, reklama, reklamiranje, stil, umjetni, utjecaj, uspjeh, uspješan, vlog, Youtuber, zarada, Zorannah

NOGOMETAŠ [44 asocijacije] lopta (18), Luka Modrić (16), novac (13), glup (4), teren (3), bogat (2), bogatstvo (2), Messi (2), sponzoruša (2), sportaš (2), zgodan (2), bogataš, brzi auti, Crvena zvezda, Dejan Lovren, Dinamo, HNS, Ivanušec, Kranjčar, lova, manekenka, Maradona, mršav, napor, nebitni šminker, nepotreban, netolerancija, nogomet, nogometno prvenstvo, okserice, Oršić, pamet, Perišić, previše plaćen, puno para, Ronaldo, slava, šmeker, transferi, travnjak, Trent Alexander-Arnold, umišljen, utakmica, ženskaroš

UČITELJ [47 asocijacija] ploča (17), škola (16), djeca (6), profesor (4), nastavnik (3), odgoj (3), pedagog (3), razred (3), učenik (3), dobar (2), knjige (2), kreda (2), naočale (2), pametan (2), vrijeđan (2), znanje (2), Darko, edukator, ja, Isus, majka, malo plaćen, nastava, njemački, obrazovanje, odgojitelj, odgovornost, osnovna škola, pamet,

ničemu) (2), novac (*peníze*) (2), Anna Šulc, bespotreban (*zbytečný*), budala (*blbec*), Facebook, generacija Z (*generace Z*), glupost (*blbost*), gorjeti (*hořet*), Internet, iPhone, lijen (*liný*), luđak (*blázen*), mladi čovjek (*mladý člověk*), mobitel (*mobil*), moda (*móda*), nepotrebna egzistencija (*zbytečná existence*), neuglednost (*trapnost*), parazit (*příživník*), plavuša u Starbucksu (*blondýnka v Starbucksu*), posao (*práce*), praćenost (*sledovanost*), predvidljivost (*předvídatelnost*), retard (*retard*), slika (*obraz*), suvišnost (*zbytečnost*), suvremenost (*současnost*), trendi (*trendy*), utjecaj (*vliv*), utjecajnik (*ovlivník*), utjecajnost (*ovlivňování*), video (*video*), zabava (*zábava*), životni stil (*životní styl*)

NOGOMETAŠ (FOTBALOVÝ HRÁČ) [49 asocijacija] lopta (*míč*) (23), Messi (7), nogomet (*fotbal*) (7), igralište (*hřiště*) (6), dres (*dres*) (5), Ronaldo (5), sportaš (*sportovec*) (5), simulant (*simulant*) (4), sport (*sport*) (4), (zeleni) travnjak (*trávník*) (4), bogat (*bohatý*) (3), novac (*peníze*) (3), Sparta (3), trava (*tráva*) (3), balerina (*baletka*), Barbora Votíková, bez budućnosti (*bez budoucna*), bogataši (*boháci*), bol u koljenu (*bolest v kolenu*), budala (*blbec*), Chelsea, David, faul (*faul*), glumac (*herec*), glup (*blbý*), gol (*gól*), golman (*gólman*), guma (*guma*), igra (*hra*), izljev (*výron*), jako bogat (*hodně bohatý*), krik (*křik*), kuća (*dům*), Luka Modrić, nepotrebna egzistencija (*zbytečná existence*), ni za što (*k ničemu*), noga (*noha*), Osgood-Schlatter, Patrick Schick, ruptura LCA (*ruptura LCA*), snažan čovjek (*silný člověk*), slava (*sláva*), sportski (*sportský*), stadion (*stadión*), stereotip (*stereotyp*), tendinopatija patele (*tendiopatie patelly*), udarac (nogom) (*kop*), uspješan (*úspěšný*)

UČITELJ (UČITEL) [50 asocijacija] ploča (*tabule*) (23), škola (*škola*) (14), naočale (*brýle*) (7), učionica (*třída*) (7), obrazovanje (*vzdělání*) (5), đak (*žák*) (4), matematika (*matematika*) (4), pametan (*chytrý*) (4), profesor (*profesor*) (4), učiteljica (*učitelka*) (3), dobar (*dobrý*) (2), klupa (*lavice*) (2), nastava (*výuka*) (2), obrazac (*vzor*) (2), onaj

podcijenjena struka, pomoć, posao, povjerenje, poziv, predan, priprema nastave, prosvjetar, pulover, stres, strog, strogost, strpljenje, strpljiv, stup društva, trud, umoran, uzor

PROGRAMER [34 asocijacije]

računalo/kompjutor (60), IT (5), pametan (4), FER (3), haker (2), igrice (2), naočale (2), štreber (2), algoritam, asocijalan, bezvezno tipkanje i izmišljanje, bogat, budućnost, čudni dugi kodovi na računalu, dobro zanimanje, *geek*, gejmer, genijalac, informatika, kod, lumen, *matrix*, moderan, novac, posao, previše plaćen, puno sjedi, rad, samoća, softver, sposoban, šogi, tehničar, visoka plaća

KONOBAR [42 asocijacije] kafić (14), kava (13), tacna (13), čaše (11), piće (11), restoran (9), bakša/bakšiš (2), sezona (2), uslužan (2), bar, bolna stopala, dečko, gostiona, gužva, iscrpljen, komunikativan, krezub, leptir mašna, lijen, ljeto, ljubazan, Mićo, napojnica, osmijeh, pivo, pladanj, prijatelj, psiholog, račun, smiješan, simpatičan, spretan, strpljiv, umoran, šalica, šampanjac, ugostitelj, težak rad, usluga, vino, vruća čokolada, živčan

koji uči (*kojý vyučuje*) (2), student (*student*) (2), štap (*rákoska*) (2), tjelesni (*tělocvik*) (2), češki jezik (*čeština*), geografija (*zeměpis*), glavobolja (*bolest hlavy*), iscrpljen (*vyčerpaný*), jadnik (*chudák*), kažiprst (*ukazovác*), kreda (*křída*), lektor (*lektor*), loše plaćen (*špatně placený*), ljubav (*láska*), mama (*máma*), mudar (*moudrý*), narodâ (*národů*), ne umjetnik (*neumělec*), odgovornost (*zodpovědnost*), onaj koji stoji (*stojící*), pedantan (*pedant*), povijest (*dějiny*), predavanje (*přednáška*), preopterećen (*přetížený*), prezentacija (*prezentace*), seksa (*sexu*), simpatičan (*sympatický*), stres (*stres*), strpljiv (*trpělivý*), sveučilište (*univerzita*), tumačenje (*výklad*), udžbenik (*učebnice*), važan (*důležitý*), vođa (*vůdce*), znanost (*věda*), žena (*žena*)

PROGRAMER (PROGRAMÁTOR) [34 asocijacije]

računalo (*počítač*) (43), IT (14), IT stručnjak (*ajťák*) (8), pametan (*chytrý*) (5), kod(ovi) (*kód/kódy*) (4), brojevi (*čísla*) (2), C++ (2), dobro plaćen (*dobře placený*) (2), genije (*génius*) (2), binarni kod (*binární kód*), bogat (*bohatý*), čovjek koji programira (*člověk, který programuje*), ČSFD, djevac (*panic*), ergonomija (*ergonomie*), frajer (*frajer*), igra (*hra*), ima naočale (*má brýle*), informatika (*informatika*), informatička tehnologija (*informační technologie*), introvert (*introvert*), ja (*já*), klikanje, miš (*myš*), monitor (*monitor*), najbolje zanimanje (*nejlepší zaměstnání*), novac (*peníze*), otac (*otec*), Phyton, podaci (*data*), podešavač (*nastavovač*), posao (*práce*), tata (*táta*), tipkovnica (*klavesnice*)

KONOBAR (ČIŠNÍK) [37 asocijacija] tacna (*tác*) (25), restoran (*restaurace*) (20), jelo (*jídlo*) (10), bakšiš (*spropitné/dýško*) (8), čaša (*sklenice*) (4), pregača (*zástěra*) (4), stol (*stůl*) (3), konobarica (*servírka*) (2), pipničar (*vyčepní*) (2), pristojan (*zdvořilý*) (2), posluga (*obsluha*) (2), bolne noge (*bolavé nohy*), čaša za vino (*sklenička na víno*), elegancija (*elegance*), gostionica (*hosпода*), greška (*chyba*), hotel (*hotel*), kafić (*bar*), kelner (*kelner*), košulja (*košile*), na njih viču idioti

POŠTAR [30 asocijacija] pismo (17), pas (14), paket (11), motor (8), torba (8), žuto (7), pošta (6), računi (6), bicikl (2), kuverta (2), film Poštar zvoni dvaput (2), simpatičan (2), velika crna torba (2), zvono (2), brkovi, čudan, dostava, GLS, kolica s poštom, lajanje psa, Mićo, mirovine, Pat, pismonoša, radišan, sandučić, skuter, star, sve mu je naporno, veseo

VATROGASAC [42 asocijacije] vatra (20), voda (13), sirena (12), požar (11), hrabar (8), šmrk (6), kamion (4), vatrogasno vozilo (3), crveno (2), kaciga (2), kola (2), 93, crijevo, crijevo za vodu, crvena kola, crvena odora, crveni kamion, crveno odijelo, crveno vozilo, gašenje, hasič, heroj, hrabrost, human, jak, kalendar, krov, Mirko, odijelo, policajac, pomoć, serija 9-1-1, sjekira, snaga, star, šlauf, toplina, uniforma, vatrogasni aparat, vatrogasno odijelo, zaslužuje najveću plaću na svijetu

(*řvou na něj idioti*), megić (*mekáč*), nasmijan (*usměvavý*), novac (*peníze*), odjeća (*oblék*), okretan (*hbitý*), piće (*pítí*), pivo (*pivo*), rob (*otrok*), ručak (*oběd*), serviranje (*servis*), sluga (*sluha*), smoking (*smoking*), student (*student*), uniforma (*uniforma*), važan (*důležitý*), vino (*víno*)

POŠTAR (POŠTÁK) [42 asocijacije] pismo (*dopis*) (42), pošta (*pošta*) (18), Pat (8), plava (*modrá*) (4), omot (*obálka*) (2), paket (*balík*) (2), pošiljka (*zásilka*) (2), žuta boja (*žlutá barva*) (2), bicikl (*kolo*), čovjek koji nosi poštu (*člověk donášející dopisy*), dolazi prekasno (*chodí pozdě*), gospođa Benešová, hodanje (*chůze*), isporuka pošiljaka (*doručení zásilek*), kapa (*čepice*), kašnjenje (*zpoždění*), knjige (*knihy*), letak (*leták*), lijen (*liný*), naš gospodin poštar (*naš pan pošťák*), neisporučena pošiljka (*nedoručená zásilka*), ne zvoni (*nezvoní*), nepouzdanost (*nespolehlivost*), neugodno (*nepříjemné*), niste bili na adresi (*nezastihli jsme vás*), Ondra, pas (*pes*), pješak (*chodec*), polagan (*přívětivý*), prijateljski (*přátelský*), put u poštu (*cesta na poštu*), sandučić (*schránka*), spor (*pomalý*), sporost (*pomalost*), tamnoplava (*tmavomodrá*), torba (*taška*), torba na kotačiće (*taška na kolečkách*), umoran (*unavený*), uniforma (*uniforma*), zaposlenik pošte (*zaměstnanec pošty*), zvoni tri puta (*zvoní 3x*), živci (*nervy*)

VATROGASAC (HASIČ) [39 asocijacija] vatra (*oheň*) (21), voda (*voda*) (15), požar (*požár*) (14), crijevo (*hadice*) (12), vatrogasno vozilo (*hasičské auto*) (10), crvena boja (*červená barva*) (7), kaciga (*helma*) (5), opasnost (*bezpečí*) (5), hrabar (*odvážný*) (3), 150 (2), junak (*hrdina*) (2), zaštita (*zachrana*) (2), brzina (*rychlost*), čovjek po zanimanju vatrogasac (*člověk v povolání hasiče*), gasi (*hasí*), gori (*hoří*), goruća kuća (*hořící dům*), hrabrost (*odvaha*), kapa (*čepice*), kuća (*dům*), ljestve (*žebřík*), mačke na drvetu (*kočky na stromech*), mišiči (*svaly*), nesebičan (*nesobecký*), sestra (sestra), sirena (siréna), snažan (*silný*), spasitelj (*zachránce*), spašavanje života (*zachrana života*), špricati (*stříkat*), štap (*tyč*), toplo (*teplo*), Ukrajinac

	(<i>Ukrajinec</i>), uniforma (<i>uniforma</i>), velikodušan (<i>šlechtný</i>), vojník (<i>voják</i>), zvuk sirena (<i>zvuk sirén</i>), žeď (<i>žízeň</i>), život (<i>život</i>)
OKOLINA. DRUŠTVO (10)	
<p>DOM [30 asocijacija] kuća (51), obitelj (28), sigurnost (13), toplina (6), ljubav (3), spremni (2), sreća (2), toplo (2), baka, centar svijeta, dečko, djeca, domovina, dvorište, mama, mir, moj stan, obiteljski, radost, roditelji, sloga, snaga, studentski, Šibenik, tamo gdje je supružnik, topao, učenički, udobnost, ugodnost, zajedništvo</p> <p>OBITELJ [45 asocijacija] mama/majka (14), roditelji (12), tata (12), djeca (10), ljubav (10), zajedništvo (10), sigurnost (9), brat (8), sreća (8), sestra (6), baka (4), moji (4), razumijevanje (4), toplina (4), dom (2), ručak (2), bližnji, dečko, djeca, familija, moja obitelj, moji ljudi, muškarac, najmiliji, najvrjednije, ne biraš ih, nostalgija, odmor, odnosi, okup, podnošenje, podrška, povjerenje, prihvaćanje, radost, razdori, sloga, smirenost, snaga, sretna, velika, vikend, zagrljaj, žena, život</p>	<p>DOM (DŮM) [47 asocijacija] krov (<i>střecha</i>) (15) kuća (<i>domov</i>) (13), stan (byť) (13), obitelj (<i>rodina</i>) (6), obiteljski (<i>rodinný</i>) (5), dvorac (<i>hrad</i>) (4), vrt (<i>zahrada</i>) (4), kućica (<i>domeček</i>) (3), vrata (<i>dveře</i>) (3), bijel (<i>bílý</i>) (2), cigla (<i>cihla</i>) (2), doma (<i>doma</i>) (2), kamin (<i>komín</i>) (2), krevet (<i>postel</i>) (2), od cigle (<i>od cihly</i>) (2), prozori (<i>okna</i>) (2), stanovanje (<i>obydlí</i>) (2), auto (<i>auto</i>), crven (<i>červený</i>), drveće (<i>stromy</i>), gradnja (<i>stavba</i>), imovina (<i>majetek</i>), kat (<i>patro</i>), lijep (<i>hezký</i>), ljubav (<i>láska</i>), moj (<i>můj</i>), moj san (<i>můj sen</i>), na kat (<i>patrová</i>), najam (<i>pronájem</i>), ograda (<i>plot</i>), pas (<i>pes</i>), planine (<i>hory</i>), prozračan (<i>vzdušný</i>), selo (<i>vesnice</i>), sigurno mjesto (<i>bezpečné místo</i>), sigurnost (<i>bezpečí</i>), slika kuće (<i>obrázek domku</i>), stol (<i>stůl</i>), toplo mjesto (<i>teplé místo</i>), ugodan (<i>příjemný</i>), utočište (<i>útočiště</i>), vatra (<i>oheň</i>), vatrogasac (<i>hasič</i>), velik (<i>velký</i>), zemljište (<i>pozemek</i>), zgrada (<i>budova</i>), život (<i>život</i>)</p> <p>OBITELJ (RODINA) [45 asocijacija] majka/mama (<i>matka/máma</i>) (16), ljubav (<i>láska</i>) (16), dom (<i>dům</i>) (13), djeca (<i>děti</i>) (11), otac/tata (<i>otec/táta</i>) (9), pas (<i>pes</i>) (4), skupina ljudi (<i>skupina lidí</i>) (4), cijela (<i>úplná</i>) (3), moja (<i>moje</i>) (3), roditelji (<i>rodiče</i>) (3), velika (<i>velká</i>) (3), bližnji (<i>příbuzný</i>) (2), brat (<i>bratr</i>) (2), familija (<i>familie</i>) (2), ljudi (<i>lidé</i>) (2), odnosi (<i>vztahy</i>) (2), sestra (<i>sestra</i>) (2), sigurnost (<i>bezpečí</i>) (2), temelj (<i>základ</i>) (2), braća i sestre (<i>sourozenci</i>), briga (<i>starost</i>), dijeljenje (<i>sdílení</i>), država (<i>stát</i>), fotografija (<i>fotka</i>), harmonija (<i>harmonie</i>), heteroseksualno (<i>heterosexuální</i>), ispunjeni san (<i>splněný sen</i>), kaos (<i>chaos</i>), krv (<i>krev</i>), leš (<i>mrtvola</i>), mačka (<i>kočka</i>), mi (<i>my</i>), mila (<i>milá</i>), pomoć (<i>pomoc</i>), povjerenje (<i>důvěra</i>), prijatelji (<i>přátelé</i>), ruke (<i>ruce</i>), snaga (<i>pevnost</i>), sve (<i>všechno</i>), tradicija (<i>tradice</i>), tuga (<i>smutnost</i>), udobnost (<i>pohoda</i>), zagrljaj (<i>objetí</i>), životinje (<i>zvířata</i>)</p>

SUSJED [70 asocijacija] pomoć (6), prijatelj (6), naporan (5), pozdrav (5), buka (3), glasan (3), ljubaznost (3), ograda (3), Ante, blizina, blizu, bolest, Branko, čudan, dobar, dosadan, drag, druženje, frend, hobiji, idiot, *imena mojih susjeda*, iritacije, iritantan, Ivo, jako puno djece, Joža, kamera, komšija, Krešo, kriminalac, kuća, mačak, napor, nepoznata osoba, neprijatelj, neuredan, obitelj, odnos, pas, Pero, pokraj, pomaganje, pomoćnik, posudba, poznanik, prijateljstvo, problemi, prvi, selo, simpatičan, star, starost, suseda, susjedstvo, svađa, špijun, Tihomir, tolerantan, ulica, trač, tračanje, uljudan, viđenje u prolazu, vrata, zabadanje nosa, zanimljivo, zgrada, Zlatka, znatiželjan

LJUBIMAC [26 asocijacija] pas (59), mačka (24), ljubav (11), sreća (8), sladak (6), veselje (4), kućni (3), opuštanje (3), ribica (3), bezbrižnost, bezuvjetna sreća, brižnost, bu, član obitelji, igra, maca, mačak, maza, obitelj, papiga, peso, prijatelj, radost, Teddy, zabava, životinja

SUSJED (SOUSED) [56 asocijacija] ograda (*plot*) (13), kuća (*dům*) (10), buka (*hluk*) (7), prijatelj (*kamarád*) (7), debil (*debil*) (5), glasan (*hlasitý*) (3), budala (*blbec*) (2), gleda preko ograde (*kouká za plotem*) (2), naporan (*otravný*) (2), neugodan (*nepříjemný*) (2), neznanac (*neznámý*) (2), odnosi (*vztahy*) (2), pas (*pes*) (2), vrt (*zahrádka*) (2), bijes (*vzteky*), blizina (*blízkost*), čovjek (*člověk*), debil (*debil*), div (*obr*), dostava (*dodávka*), glazba (*hudba*), gospodin L (*pan L*), ima glasnu djecu (*má hlasitý děti*), Jirka, kreten (*podrazak*), kvart (*čtvrť*), lovac (*myslivec*), mio (*milý*), momak (*chlap*), mržnja (*nenávisť*), neprijatelj (*nepřítel*), nesuglasice (*neshody*), neugoda (*nepříjemnost*), onaj koji živi pored (*ten, co bydlí vedle*), pogled (*pohled*), pomoć (*pomoc*), posjeta (*návštěva*), prgav (*nevrlý*), pristojnost (*zdvořilost*), promatrač (*hlídač*), prozor (*okno*), razgovor (*rozhovor*), selo (*vesnice*), sranje (*zmrď*), sud (*soud*), susjeda (*sousedka*), susjedstvo (*sousedctví*), travnjak (*trávník*), u redu (*v pohodě*), ulica (*ulice*), većinom ok (*většinou ok*), voće (*ovoce*), zečevi (*králíci*), zloba (*zlost*), znanac (*známý*)

LJUBIMAC (MAZLIČEK) [41 asocijacija] pas (*pes*) (41), mačka (*kočka*) (19), domaći (*domáci*) (5), drag (*miláček*) (4), ljubav (*láska*) (3), presladak (*roztomilý*) (3), zec (*králík*) (3), dlakav (*chlupatý*) (2), hrčak (*křeček*) (2), mačak (*kocour*) (2), mačić (*kocourek*) (2), pesek (*pejsek*) (2), aksolotl (*axolotl*), bosiljak (*bazalka*), briga (*péče*), dlakava ljubav (*chlupatá láska*), glodavac (*hlodavec*), jelo (*pokrm*), kornjača (*korytnačka*), lijep (*hezký*), maziti (*mazlit*), moja mačka (*má kočka*), mrtav (*mrtvý*), ne želim ga (*nechci ho*), njuška (*čumák*), partner (*parták*), prijatelj (*kamarád*), priroda (*příroda*), pustolovina (*dobrodružství*), ribice (*rybičky*), sreća (*štěstí*), sunce mog života (*slunce mého života*), šetnja (*procházka*), štene (*štěně*), veliki troškovi za veterinara (*vysoké výdaje na veterině*), veterinar (*veterinář*), voljen (*milovaný*), zamorac (*morče*), Zverimex, životinjica (*zvířátko*), životinjski (*zvířecí*)

SPORT [44 asocijacije] nogomet (16), zdravlje (10), košarka (8), aktivnost (6), odbojka (6), tenis (6), lopta (4), rukomet (4), trening (4), napor (2), anksioznost, badminton, distrakcija, dosada, droga, euforija, formula 1, gimnastika, hobi, hokej, judo, ljubav, nogometna lopta, novac, odmor, olimpijada, Olimpijske igre, planinarenje, ples, rekreacija, slava, slobodno vrijeme, sreća, travnjak, televizija, treniranje, uspjeh, uživanje, vaterpolo, vježbanje, voda, zabava, zimski, znoj

KAVA [48 asocijacija] crna (8), mlijeko (8), prijatelji (8), jutro (6), kafić (6), s mlijekom (6), šalica (6), užitek (6), cigareta (4), čaj (4), druženje (4), kofein (4), odmor (4), prijateljice (4), americano, arabica, dugotrajno, društvo, džezva, espresso, fino, fuj, galão, gorko, ispijanje, jutarnja, jutarnja rutina, kokos, ledena, miris kave, pauza na faksu, piće, potreština, produžena bez mlijeka, radost, razbuditi, razgovor, razgovor s prijateljima, razgovor uz kavu, riva, smeđa, sreća, šećer, terasa, topla, turska, uživanje, život

PIVO [52 asocijacije] Ožujsko (8), pjena (8), alkohol (6), gorko (6), svijetlo (6), utakmica (6), Češka republika (5), druženje

SPORT (SPORT) [47 asocijacija] nogomet (*fotbal*) (22), trčanje (*běh*) (12), plivanje (*plavání*) (7), odbojka (*volejbal*) (5), dosada (*nuda*) (3), košarka (*basketbal*) (3), rukomet (*házená*) (3), tenis (*tenis*) (3), zdravlje (*zdraví*) (3), aktivnost (*aktivita*) (2), bicikl (*kolo*) (2), hokej (*hokej*) (2), lopta (*míč*) (2), tijelo (*tělo*) (2), zabava (*zábava*) (2), znoj (*pot*) (2), aktivan (*aktivní*), badminton (*badminton*), bicikliranje (*cyklistika*), cheerleading, dobar (*dobrý*), esport, golf (*golf*), invaliditet (*invalidita*), joga (*jóga*), kardio, motosport, napor (*námaha*), nogometna lopta (*fotbalový míč*), oslobađanje (*úvolnění*), otpor (*odpor*), ozljede (*úrazy*), sportaš (*sportovec*), stadion (*stadión*), pucanje (*střelba*), raketa (*raketa*), skijanje (*lyžování*), squash, teniski teren (*kurt*), tim (*tým*), tjelovježba (*tělocvik*), trčati (*běžet*), umor (*únava*), vanjski (*venkovní*), za nekoga zabava (*pro někoho zábava*), zahtjevan (*náročný*), zumba

KAVA (KÁVA) [54 asocijacije] crna (*černá*) (9), čaj (*čaj*) (9), šalica (*hrnek/šálek*) (9), šećer (*cukr*) (8), energija (*energie*) (7), kofein (*kofein*) (6), latté (5), mlijeko (*mléko*) (5), vruće (*horko*) (5), miris (*vůně*) (4), gorka (*hořká*) (2), jaka (*silná*) (2), jutro (*ráno*) (2), kafić (*bar*) (2), mlinac (*mlýnek*) (2), okus (*chuť*) (2), zrno (*zrno*) (2), bijela šalica (*bílý hrnek*), brazilska (*brazilská*), cappuccino, desert (*dezert*), dobra (*dobrá*), espresso, jutarnja rutina (*ranní rutina*), krava (*kráva*), ledena (*studená*), lungo, miješana (*míchaná*), mir (*mír*), mučnina (*nevolnost*), ne smijem (*nesmím*), neukusna (*nechutná*), noćna smjena (*noční směna*), njam (*mňam*), ovisnost (*závislost*), piće (*nápoj*), poslastica (*pochoutka*), poslijepodne (*odpoledne*), prijatelji (*přátelé*), prijateljice (*kamarádky*), relax, s mlijekom (*s mlékem*), smeđa (*hnědá*), tamna (*tmavá*), Tchibo, tekućina (*tekutina*), tiramisu (*tiramisu*), topiva (*rozpustná*), ukusna (*chutná*), vruća voda (*horká voda*), zabava (*zábava*), zahod (*záchod*), žličica (*lžička*)

PIVO (PIVO) [50 asocijacija] gostionica (*hospoda*) (14), pjena (*pěna*) (11), pola litre (*půllitr*) (9), hladno (*studené*) (8), gorko

(5), krigla (5), Karlovačko (4), zabava (4), crno (3), izlazak (3), bar, boca, *craft*, cuganje, debljanje, gadljivost, gajba, grozno, hladno, hmelj, Irska, kafić, kiselo, lager, Laško, ljeto, ljubav, neukusno, nije fino, noć, opuštanje, osvježanje, *pale ale*, precijenjeno, previše, piće, poslije probe, prijatelji, radler, smrad, sok, sreća, susjed, uživanje, večer, veselje, vino, zelena boca, zlatno, život

POSAO [50 asocijacija] novac (8), obaveza (8), rad (8), zarada (6), plaća (3), stres (3), život (3), aktovka (2), 8 sati, dobar, dobra stvar, dosadan, Ergo osiguranje, fizički, gužva, hobi, interes, iz snova, knjižnica, kuća, mrsko, napor, nervoza, nužnost, od kuće, odgovornost, opuštanje, papiri, preživljavanje, radišnost, radni zadaci, radno vrijeme, skladište, smjena, stalan, studentski, sveučilište, škola, težak, tlaka, torba, tražim novi, umor, ured, užitak, uživanje, vrt, zabavno, zanimanje, zvanje

PUTOVANJE [66 asocijacija] uživanje (11), avion (9), odmor (6), more (4), opuštanje (4), sreća (4), svijet (4), autobus (3), izlet (3), kultura (3), novac (3), put (2),

(*hořke*) (6), Plzeň (5), vino (*víno*) (5), prijatelji (*přátelé*) (2), Staropramen (2), zlatna boja (*zlatá barva*) (2), alkoholičar (*alkoholik*), alkoholno piće (*alkoholický nápoj*), ALE, Budweiser, čaša (*sklenice*), Češka (*Česko*), češko (*české*), desetka (*desítka*), dobro (*dobré*), gađenje (*hnus*), Gambrinus, gorčina (*hořkost*), hlad (*chlad*), hladnjak (*lednice*), IPA, jedno (*jedno*), kalorično (*kalorický*), krigla (*krygl*), kruh (*chléb*), lager, limun (*citrón*), ljeto (*léto*), miris (*vůně*), njam (*mňam*), orošena čaša (*orosená sklenice*), otvarač (*otvírak*), Paulaner, pijanci (*opilci*), Pilsner, pivovara (*pivovár*), Radegast, samo bezalkoholno (*jen nealko*), slast (*slast*), slobodno vrijeme (*volný čas*), tok (*tok*), toplo (*teplo*), trudnoća = zabrana konzumacije (*těhotenství = zákaz konzumace*), večer (*večer*), velika puna čaša (*velká plná sklenice*)

POSAO (PRÁCE) [52 asocijacie] novac (*peníze*) (24), ured (*kancelář*) (8), zabava (*zábava*) (5), dosada (*nuda*) (4), obaveza (*povinnost*) (4), računalo (*počítač*) (4), stres (*stres*) (4), škola (*škola*) (4), doma (*doma*) (3), slobodno (*volno*) (3), zaposlenje (*zaměstnání*) (3), potreba (*nutnost*) (2), težak (*těžký*) (2), učitelj (*učitel*) (2), aktovka (*aktovka*), autoritet (*autorita*), bez posla nema kolača (*bez práce nejsou koláče*), često gubitak života (*mnohdy ztráta života*), dobar (*dobrý*), iscrpljenost (*vyčerpání*), izvedba (*výkon*), *job*, klima (*klimatizace*), knjižnica (*knihovna*), kopanje (*kopání*), lagan (*lehký*), mirovina (*důchod*), moć (*pravomoc*), morati (*muset*), nagrada (*odměna*), napor (*dřina*), naporan (*otravný*), *notebook*, odnosi (*vztahy*), patnja (*utrpení*), plaća (*plát*), poslovanje (*podnikání*), prevoditelj (*překladatel*), prezaposlenost (*přepracovanost*), prijevod (*překlad*), puno (*hodně*), riječ (*slovo*), smisao (*smysl*), spavanje (*spání*), svih oblika (*všech druhů*), tvornica (*továrna*), uniforma (*uniforma*), vino (*víno*), vozač (*řidič*), vrijeme (*čas*), zgrada (*budova*)

PUTOVANJE (CESTOVÁNÍ) [62 asocijacie] zrakoplov (*letadlo*) (16), zabava (*zábava*) (9), more (*moře*) (7), sloboda (*svoboda*) (6), užitak (*zážitek*) (6), put (*cesta*)

autobusni kolodvor, avantura, Azurna obala, bogatstvo, cesta, COVID, daleko, daljina, egzotično, godišnji, hotel, Ibiza, iskustvo, ispunjenje, istraživanje, Italija, jezik, Karibi, karta, kratki izlet, let, ljepota, ljetovanje, Maldivi, Mars, medeni mjesec, mir, nepoželjno, novi vidici, opasno, Pariz, planiranje, plaža, preoceansko, prijatelji, priroda, razbibriga, razgledavanje, Rim, san, sloboda, strana zemlja, sunce, svemir, turneja, u nepoznato, uzbuđenje, užitak, veselje, vikendica, vlak, za dvoje, zabava, zrakoplov

KULTURA [68 asocijacija] kazalište (14), muzej (9), tradicija (6), umjetnost (6), jezik (4), baština (3), bonton (3), folklor (3), običaji (3), ponašanje (3), povijest (3), različitost (3), glazba (2), zanimljivo (2), autohtono, civilizacija, dobro ponašanje, drugačija, društvo, etnologija, Galženica, gastronomija, Grčka, Hrvatska, istraživanje, izložba, kaos, kino, knjige, književnost, koncert, kultiviranost, kulturno uzdizanje, Levi-Strauss, ljudi, manjak, medijska, mir, nasljeđe, nema je, nikad dosta, nostalgija, novi vidici, obrasci, obrazovanje, odgoj, odjeća, odmor, opća, opera, osjećaj, Pariz, pismo, pravila, pristojno ponašanje, pristojnost, putovanje, razlike, raznolikost, spomenici, tvrđava, Varaždin, vrijednosti, zabava, zanimljivosti, zemlja, znamenitosti, znanje

(4), svijet (*svět*) (4), upoznavanje (*seznámení*) (4), autobus (*autobus*) (3), godišnji (*dovolená*) (3), hobi (*koníček*) (3), kofer (*kufř*) (3), odmor (*odpočinek*) (3), planine (*hory*) (3), pustolovina (*dobrodružství*) (3), radost (*radost*) (3), ruksak (*batož*) (3), jelo (*jídlo*) (2), auto (*auto*), Balkan (*Balkán*), Belgija (*Belgie*), Berlin, dosadno (*nudně*), dostava (*dodávka*), dugo (*dlouhé*), globus (*zeměkoule*), Grčka (*Řecko*), inozemstvo (*cizina*), Italija (*Itálie*), jeftino (*levně*), jezik (*jazyk*), kamo (*kam*), kultura (*kultura*), kupaći kostim (*plavky*), ljetovanje (*léto*), ljubav (*láska*), mapa (*mapa*), Maroko, nepoznati kraj (*neznámá krajina*), nova mjesta (*nová místa*), nove kulture (*nové kultury*), otkriće novih zemalja i kultura (*objevování nových zemí a kultur*), otvorenost (*otevřenost*), patnja (*utrpení*), pogled (*výhled*), posao (práce), plivanje (plavání), prijevozno sredstvo (*dopravní prostředek*), priroda (*příroda*), putovnica (*pas*), slobodno vrijeme (*volný čas*), Slovačka (*Slovensko*), sreća (*štěstí*), strane zemlje (*cizí země*), stres (*stres*), super (*super*), šušir (*klobouk*), trajekt (*trajekt*), troškovi (*výdaje*), želja (*prání*), život (*život*)

KULTURA (KULTURA) [51 asocijacija] kazalište (*divadlo*) (37), umjetnost (*umění*) (9), zabava (*zábava*) (7), koncert (*koncert*) (5), muzej (*muzeum*) (5), kino (*kino*) (4), glazba (*hudba*) (3), jezik (*jazyk*) (3), povijest (*dějiny*) (3), dvorana (*sál*) (2), spomenici (*památky*) (2), upoznavanje (*poznání*) (2), Azija (*Asie*), *black metal*, crkva (*kostel*), čudna (*divná*), društvo (*společnost*), estetika (*estetika*), filmovi (*filmy*), galerija (*galerie*), govoreni izraz (*mluvený projev*), inspiracija (*inspirace*), ispunjenje (*vyplnění*), jelo (*jídlo*), kava (*káva*), keramika (*keramika*), knjige (*knihy*), književnost (*literatura*), ljudski kontakt (*lidský kontakt*), nagrada (*cena*), narodi (*národy*), naša (*naše*), običaji (*zvyky*), obogaćenje (*obohacení*), obrazovanje (*vzdělání*), ovdje (*tady*), pjevačica (*zpěvačka*), putovanje (*cestování*), Rudolfinum, skup običaja, tradicija, umjetničkih stilova itd. (*soubor zvyků, tradic, uměleckých slohů apod.*), stapanje (*prolnutí*), supkultura (*supkultura*), televizija (*televize*), tradicija (*tradice*),

	UNESCO, važnost (<i>důležitost</i>), visoka (<i>vysoká</i>), volim (<i>miluji</i>), zanimljiva (<i>zajímavá</i>)
--	--

6.2. Brojčani prikaz rezultata istraživanja

koncept: čovjek i njegova okolina	pobuđivačka riječ	hrvatski	postotak u hrvatski + češki	češki	postotak u hrvatski + češki	hrvatski + češki	% hrvatski + češki
dijelovi tijela	MOZAK	27	38%	44	62%	71	
	OKO	34	45%	41	55%	75	
	SRCE	26	43%	34	57%	60	
	RUKA	41	53%	36	47%	77	
	USNE	26	45%	32	55%	58	
	RAME	47	52%	44	48%	91	
	JETRA	28	41%	41	59%	69	
	PRSA	47	58%	34	42%	81	
	ZUBI	36	51%	35	49%	71	
	PETA	29	51%	28	49%	57	
	ukupno:	341	48%	369	52%	710	17%
vanjski izgled	VISOK	23	42%	32	58%	55	
	DEBEO	42	53%	37	47%	79	
	MISIČAV	48	54%	41	46%	89	
	PLAVUŠA	32	43%	42	57%	74	
	DLAKAV	41	53%	36	47%	77	
	CRNAC	46	50%	46	50%	92	
	ĆELAV	49	53%	43	47%	92	
	CRVENOKOS	41	50%	41	50%	82	
	TETOVIRAN	65	56%	52	44%	117	
	UMJETAN	54	56%	42	44%	96	
	ukupno:	441	52%	412	48%	853	19%
osobine	TUŽAN	36	49%	37	51%	73	
	ZALJUBLJEN	49	52%	45	48%	94	
	HRABAR	48	55%	40	45%	88	
	VRIJEDAN	40	51%	38	49%	78	
	NASMIJAN	36	47%	41	53%	77	
	GLUP	44	59%	31	41%	75	
	LIJEN	58	60%	39	40%	97	
	PAŽLJIV	45	43%	59	57%	104	

	LABILAN	46	47%	52	53%	98	
	GLASAN	55	57%	41	43%	96	
	ukupno:	457	52%	423	48%	880	21%
zanimanja	LIJEČNIK	37	46%	43	54%	80	
	ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR)	58	47%	66	53%	124	
	VOZAČ	32	48%	35	52%	67	
	INFLUENCER	51	55%	42	45%	93	
	NOGOMETAŠ	44	47%	49	53%	93	
	UČITELJ	47	48%	50	52%	97	
	PROGRAMER	34	50%	34	50%	68	
	KONOBAR	42	53%	37	47%	79	
	POŠTAR	30	42%	42	58%	72	
	VATROGASAC	43	52%	39	48%	82	
	ukupno:	418	49%	437	51%	855	20%
okolina	DOM	30	39%	47	61%	77	
	OBITELJ	45	50%	45	50%	90	
	SUSJED	70	56%	56	44%	126	
	LJUBIMAC	26	39%	41	61%	67	
	SPORT	44	49%	47	51%	91	
	KAVA	48	47%	54	53%	102	
	PIVO	52	51%	50	49%	102	
	POSAO	50	49%	52	51%	102	
	PUTOVANJE	66	52%	62	48%	128	
	KULTURA	68	57%	51	43%	119	
	ukupno:	499	49%	505	51%	1004	23%
	UKUPNO:	2156	51%	2146	49%	4302	100%¹

¹ Postotcima je izražen međusobni omjer pojedinačnih asocijacija unutar svakog polja, ukupan omjer asocijacija u svakom zasebnom polju i omjer asocijacija po poljima u odnosu na ukupan broj asocijacija.

7. Analiza polja

Na 50 pobuđivačkih riječi ispitanici su imali ukupno 4302 asocijacije, od čega 2156 asocijacija hrvatskih ispitanika i 2147 asocijacija čeških ispitanika. Pobuđivačke su riječi bile zadane u svom kanonskom obliku.

7.1. Dijelovi tijela

U prvom su polju ispitanici imali 710 asocijacija na pobuđivačke riječi, od čega 341 asocijacija hrvatskih ispitanika i 369 asocijacija čeških ispitanika. Pobuđivačke su riječi bile imenice u svom kanonskom obliku, dakle u nominativu jednine, a to su mozak, oko, srce, ruka, usne, rame, jetra, prsa, zubi i peta. Od 10 pobuđivačkih riječi, čak 7 od njih ima istu najčešću asocijaciju kod ispitanika obaju jezika. Na pobuđivačku riječ **oko** najčešća asocijacija je *vid*, na **srce** *ljubav*, na **ruku** *prst* ili *prsti*, na **usne** *poljubac*, na **jetra** *alkohol*, na **zubi** *bijeli* te na **petu** *Ahilova (Ahil, Ahilej)*.

Najčešća asocijacija hrvatskih je govornika na pobuđivačku riječ **mozak** *pamet* (48), dok je najčešća asocijacija čeških ispitanika riječ *glava* (36). Druga najčešća asocijacija za hrvatske je govornike prva najčešća asocijacija čeških ispitanika, tj. *glava*, a druga najčešća asocijacija čeških govornika je *organ*. Različit je i broj ukupnih asocijacija, hrvatski govornici imali su ukupno 27 asocijacija, dok su češki ispitanici imali čak 44 asocijacije. Od ostalih zajedničkih čeških asocijacija javile su se riječi *misao*, *um*, *inteligencija*, *razmišljanje* i *roza (boja)*. U obama slučajevima vidljiv je utjecaj područja studiranja ispitanika jer su se javile terminološke asocijacije poput same definicije mozga: glavni organ živčanog sustava, zatim riječi *likvor*, *neurotransmiteri*, *hemisfere* i sl. Uglavnom se asocijacije svode na korištenje mozga i njegovu funkciju u obavljanju svakodnevnih radnji te nisu nikako bile obilježene ikakvim kontekstom, kako u pozitivnom tako i negativnom smislu.

U riječi **oko** najčešća je asocijacija ispitanika obaju skupina *vid* (64 hrvatskih ispitanika i 41 češki ispitanik). Ponovno se javila i manja razlika u ukupnom broju asocijacija što su 34 asocijacije za hrvatske govornike i 41 asocijacija za češke govornike. Većina je asocijacija zajednička s razlikom učestalosti ponavljanja. U rezultatima hrvatskih je ispitanika jedna od asocijacija *oko sokolovo* gdje je razvidan utjecaj frazeologije u hrvatskom jeziku kod ispitanika.

Jedan se od čeških ispitanika dosjetio *kolutanja očima* gdje se vidi određeni ponašajni obrazac. Zajednički nazivnik ostalih su asocijacija karakteristike oka: *plava, zelena, okrugao, staklasto oko, izbočeno* i sl. ili njegove razne funkcije: *gledanje, škiljenje, zamućenost, uočavanje...* Zaključno se može reći da su i u ovom primjeru asocijacije vezane uz primarna obilježja oka kao organa.

Ljubav je najčešća asocijacija ispitanika obaju jezika na pobuđivačku riječ **srce**. Kod te riječi nailazimo na razliku u odnosu na prethodne dvije pobuđivačke riječi jer se ne radi o primarnoj funkciji organa, već o osjećaju kojega vežemo uz taj organ. Hrvatski ispitanici imali su 26 asocijacija, od čega je čak 62 ispitanika navelo ljubav, a češki ispitanici imali su 34 asocijacije i 38 njih je navelo ljubav. Ostale asocijacije uglavnom su vezane uz anatomsku definiciju pobuđivačke riječi: *krv, puls, kucanje, organ, život, žile* itd. S druge strane, u obama slučajevima javile su se i emocionalno obilježene asocijacije: *slomljeno, snaga, sreća, grijeh*, što se logično nadovezuje na najčešću asocijaciju *ljubav*. I u tom primjeru vidljiv je utjecaj studija kod ispitanika jer se javljaju asocijacije povezane s terminologijom srca kao što su *saturacija kisika, elektrostimulator srca, glavni organ krvožilnog sustava*. Iako svaka osoba može znati za navedene pojmove i definicije, ipak je neobično da joj to bude među prvim asocijacijama, stoga je lako zaključiti da se radi o studentima iz područja medicine ili zdravstva. Asocijacija jednog od hrvatskih ispitanika odudara od ostatka asocijacija, a to je središte jer se radi o razgovornom stilu i drugoj definiciji pojma: „unutarnji dio stvari ili biljke koji se izdvaja po svrsi, mekoći itd. [srce olovke; srce lubenice; srce bazge]; srčika, sredina, srž“ (HJP, s. v. srce).

Za pobuđivačku riječ **ruka** ispitanici hrvatski su ispitanici imali 41 asocijaciju, a češki ispitanici 36 asocijacija. Asocijaciju *prst ili prsti* navelo je 37 hrvatskih govornika i 28 čeških govornika, što je zanimljiva asocijacija jer je anatomska definicija ruke: „jedan od gornjih udova ljudskog tijela od ramena do vrhova prstiju“ (HJP s.v. ruka). *Rame* kao asocijacija javila se tek kod jednog češkog ispitanika, a asocijacija *lakat* po jednom u svakoj skupini. Većina je asocijacija zajednička, ali razlikuje se njihova učestalost. Tako je asocijacija *noga* druga najčešća asocijacija čeških ispitanika (kod njih čak 23), dok se kod hrvatskih ispitanika ta asocijacija javila tek 3 puta. Slično vrijedi za asocijacije *dodir* i *dlan*; *dodir* se javio 15 puta, *dlan* 8 puta kod čeških ispitanika, a kod hrvatskih ispitanika po jednom. Češki ispitanici imali su 7 asocijacija *desna* (ruka), hrvatski ispitanici imali su 3, a u obje skupine asocijacija *lijeva* javila se po jednom. Ostale asocijacije vežu se uz funkciju ruke, najčešća asocijacija u tom je

slučaju *rad*. Kod jednog od hrvatskih ispitanika ističe se asocijacija *ruka spasa* koja je frazeološki obilježena.

Poljubac je najčešća asocijacija na pobuđivačku riječ **usne** u obje skupine, ponovila se čak 51 put kod hrvatskih ispitanika i 53 puta kod čeških ispitanika. Ukupno je bilo 26 različitih asocijacija kod Hrvata i 32 asocijacije kod Čeha. Ostale su asocijacije također zajedničke s manjim čestotnim odstupanjima, a mogu se podijeliti u dvije skupine. U prvoj skupini javile su se asocijacije vezane uz osjećaje i karakteristike usana, kao što su *crvena, usta, ruž, zubi, osmijeh, ljubav i ljubljenje*, a u drugoj skupini javile su se asocijacije vezane uz produkciju govora, npr. *govor, artikulacija, pričanje, govorenje* i sl. Može se stvoriti poveznica između manjeg ukupnog broja asocijacija s učestalošću pojedinačnih asocijacija.

Za pobuđivačku riječ **rame** hrvatski ispitanici imali su ukupno 47 asocijacija, a češki ispitanici 44 asocijacije. Uz veći broj asocijacija, nije moguće izdvojiti jednu asocijaciju koja je po učestalosti slična kod obiju skupina. Kod hrvatskih govornika najčešća je asocijacija *za plakanje*: „iron. onaj koji želi ili je postavljen za to da mu se ljudi povjeravaju ili da mu iznose svoje pritužbe i nevolje, osoba na visokom položaju koja ima volje slušati ljude i priče o njihovim problemima“ (HJP, s. v. rame). Asocijacije koje slijede također su frazeološki ili emocionalno obilježene, npr. *oslonac, bol, plakanje, nasloni se* itd. S druge strane, najčešća asocijacija kod čeških je ispitanika *bol*, što je isto zanimljivo jer asocijacije u obama jezicima sugeriraju da najčešće asocijacije nisu direktno povezane s primarnim značenjem pobuđivačke riječi. Neke su asocijacije ipak zajedničke govornicima obaju jezika, a one se uglavnom odnose na rame kao dio tijela, na njegovu funkciju i definiciju, kao što su *glava, iščašeno, koljeno, teret* i sl.

Najbrojnija zajednička asocijacija na pobuđivačku je riječ **jetra alkohol**, 54 asocijacije kod hrvatskih ispitanika koji su imali ukupno 28 asocijacija i 45 asocijacija kod čeških ispitanika koji su mali 41 asocijaciju. Bez obzira na razliku u broju asocijacija, većina njih se odnosi upravo na funkciju jetara u razgradnji alkohola i drugih tvari (*alkoholizam, alkoholna pića, detoksikacija, trovanje alkoholom, lijekovi, ciroza, rakija*). Stereotipno, 7 čeških ispitanika odgovorilo je *pašteta*, što se nije pojavilo ni kod jednog hrvatskog ispitanika, a za *paštetom* se javilo još nekoliko asocijacija vezanih uz hranu; *guska, guščja, hrana, na luku*, dok tu to kod hrvatskih ispitanika tek *pileća* i *svinja*. U skladu sa stereotipom asocijacije, troje hrvatskih ispitanika odgovorilo je frazemom *ideš mi na jetra*, što govori o učestalosti korištenja frazema.

Za pobuđivačku riječ **prsa** ispitanici su imali brojnije asocijacije te se ponovio nesrazmjer u broju asocijacija, 47 asocijacija kod hrvatskih ispitanika i 34 asocijacije kod čeških ispitanika. Hrvatske ispitanike (njih 24) prsa asociiraju na *pileća*, slične tome javile su se asocijacije *piletina*, *pureća*, *kokoš* i *kokošja*, ali u znatno manjem broju. Druga najčešća grupa asocijacija odnosi se na funkciju prsa u žena i pri dojenju, kao što su *grudi*, *dijete*, *dojenje u majki*, *grudnjak*, *mlijeko*, *ženski atribut*. Uz njih možemo povezati i asocijacije *utjeha*, *nježna*, *meka*, *ljubav*, *zagrljaj*, što govori o emocionalnoj obojenosti pobuđivačke riječi. Iduća skupina asocijacija vezana je uz jači spol; *snaga*, *dlakava*, *hrabrost*, *junak*, *muškarac*, *ponos*, *snažna*, što govori o kontrastu u percepciji prsa kod muškaraca te prsa kod žena. Kod hrvatskih ispitanika valjalo bi još izdvojiti frazem *busati se u prsa*. Češke ispitanike ta pobuđivačka riječ najčešće asociira na ženu (njih 18), ali i druge asocijacije pod istom temom: *grudnjak*, *bradavice*, *grudni koš*, *seks*, *koze*², *mlijeko*, *dojiti*, *dojenje*, *dijete*, *beba*, *dekolte*, *bokovi*, *mala*, *stražnjica*, *ženstvenost*. Brojčanost tih asocijacija u čeških ispitanika znatno je veća od onih u hrvatskih ispitanika, obratno najčešćim asocijacijama hrvatskih ispitanika, (*pile*, *pileća*) koje se kod čeških ispitanika pojavljuju u znatno manjem broju. I češki ispitanici naveli su nekoliko asocijacija vezanih uz muškarce i snagu, ali ponovno u manjem broju. Bez obzira na to, može se stvoriti poveznica među rezultatima govornika obiju skupina. U češkim rezultatima treba izdvojiti i asocijacije *rak* i *radioterapija*, što se kod hrvatskih govornika nije pojavilo, a važna je asocijacija jer se ipak radi o jednoj od češćih bolesti današnjice.

Bijeli (ili *bijelo*) najčešća je asocijacija ispitanika obiju skupina na pobuđivačku riječ **zubi**. Gotovo sve asocijacije vezane su uz estetiku zubi i oralno zdravlje, od kojih su najčešće *osmijeh*, *zubar*, *četkica (za zube)*, *karijes*, *higijena*, *aparatić za zube*. Jedan hrvatski ispitanik naveo je asocijaciju *konjski*, pritom misleći na veličinu zubi, što ukazuje na prisutnost frazeologije. Drugi hrvatski ispitanik naveo je asocijaciju *trauma od zubara*, što je česta pojava u ljudi koji strah od odlaska zubaru imaju od djetinjstva, dok je jedan češki ispitanik naveo asocijaciju *čudni snovi*, iz čega se može zaključiti da tumačenje snova sa zubima nije specifično za jedno svjetsko područje. Sličnosti u asocijacijama mogu se povezati i s ukupnim brojem asocijacija, 36 asocijacija hrvatskih i 35 asocijacija čeških ispitanika, što upućuje na podjednak broj asocijacija utječe i na povezanost između samih asocijacija.

---

² češ. koze: dosl. prijevod na hrvatski cice, sise.

Posljednja pobuđivačka riječ ovoga je polja **peta** kod koje je brojčanost asocijacija također bila podjednaka, 29 asocijacija u hrvatskih ispitanika i 28 u čeških ispitanika. Najčešća je asocijacija *Ahilova (Ahilej, Ahil)*, što govori o učestalosti uporabe sintagme *Ahilova peta* u obama jezicima. Veći broj asocijacija vezan je uz funkciju stopala, kao što su *cipele, štikle, čarape, noga, vrh stopala, stopalo, hodanje, potpetica*. Od svih asocijacija odudaraju dvije asocijacije dvaju čeških govornika. Prva takva je *styx*³, a druga je *Terror*⁴.

7.2. Vanjske osobine

Na pobuđivačke riječi u drugom polju bile su ukupno 854 asocijacije, od čega 441 asocijacija hrvatskih ispitanika te 413 asocijacija čeških ispitanika. Pobuđivačke su riječi bile *visok, debeo, mišićav, dlakav, ćelav, crvenokos, plavuša, crnac, tetoviran* i *umjetan*, koje su dakle bile zadane u svom kanonskom obliku, tj. u nominativu jednine muškog roda. U odnosu na prethodno polje, manji broj pobuđivačkih riječi ima veći broj zajedničkih asocijacija, tek **visok** i **debeo**.

Pobuđivačka riječ **visok** izazvala je 23 asocijacije kod hrvatskih ispitanika te 32 asocijacije kod čeških ispitanika. Najčešća asocijacija u objema skupinama bila je antonim *nizak*, 35 asocijacija kod hrvatskih i 29 asocijacija kod čeških ispitanika. Asocijacije hrvatskih ispitanika uglavnom se odnose na muškarce i njihove vanjske karakteristike (*crn, zgodan, mršav, vitak*) ili na njihove druge osobine (*košarkaš, košarka, sport, sportaš*). Osim toga, javlja se nekoliko asocijacija s motivima drveća (*jablan, drvo*). U rezultatima čeških ispitanika druga je najčešća asocijacija smreka (16 asocijacija) kod koje ipak nije bilo moguće potvrditi postojanje frazeološke veze. Nadalje, u češkim rezultatima asocijacije su raznolikije pa su tako uz zajedničke asocijacije kod čeških govornika prisutne i sljedeće: *kuća, oštroidan, neboder, cestarina, gora, ljestve, kolesterol, most, škola* itd. Uz najčešću asocijaciju i antonim *nizak*, u čeških rezultata 15 je puta naveden *mali*, koji se kod Hrvata nije pojavio niti jednom.

Mršav je najčešća asocijacija na pobuđivačku riječ **debeo** s podjednakom čestotnošću, 35 ponavljanja kod hrvatskih te 30 puta kod čeških ispitanika, dok je ukupan broj asocijacija kod Hrvata 42, a kod Čeha 37. Zajedničke asocijacije obaju skupina ispitanika odnose se na

---

³ Styx je krema, kozmetički proizvod namijenjen za ispucale pete i druge kožne probleme.

⁴ Horror serija.

probleme s debljinom i pretilošću uz manja odstupanja. Najčešće su tako asocijacije *nezdrav, kilogrami, lijen, neatraktivan, mastan, glomazan*. Često se u asocijacijama javljaju životinje; *mačak, svinja, pas, medvjed, prase*. U rezultatima je dakako vidljiv snažan kulturološki utjecaj. Kod hrvatskih ispitanika tako su se javile asocijacija *Jacques Houdek*⁵, *McDonald's*⁶, *Snorlax*⁷, te *Špiček*⁸. U rezultatima čeških ispitanika javljaju se asocijacije *Bud Spencer*⁹, *Toby*¹⁰ te osobno ime *Vlastimil* gdje nije bilo naznačeno radi li se o konkretnoj osobi iz javnog ili privatnog života. Asocijacije čeških ispitanika *muškarac* (10 ponavljanja), *dječak* (2 ponavljanja) i *tata* (jedno ponavljanje) sugeriraju na utjecaj kanonskog oblika pri dohvatanju asocijacija.

Pobuđivačka riječ **mišićav** broji 48 asocijacija kod hrvatskih ispitanika te 41 asocijaciju kod čeških ispitanika. Iako je većina asocijacija zajednička, njihova brojčanost se razlikuje. Ispitanici obiju skupina riječ povezuju s teretanom i mišićima, ali i zdravljem i dobrim fizičkim izgledom, te asocijacije ponovno više aludiraju na pripadnike muškog roda. Kao i u prethodnoj pobuđivačkoj riječi, asocijacije su javne osobe. U hrvatskih rezultata javljaju se *Can Yaman*¹¹, *Chris Hemsworth*¹², *Senidah*¹³ te *Survivor*¹⁴. U čeških rezultata javlja se tek *Leoš Mareš*¹⁵. U hrvatskim rezultatima izdvaja se i asocijacija *pit bul*, u kojoj je vidljiv kulturološki utjecaj u kojem se fizički izgled pojedinca vezuje uz pasminu pasa. U oba slučaja prisutne su i asocijacije s negativnom konotacijom; *glup, naporan, prepotentan, arogantan* koje također sugeriraju na kulturološki utjecaj. Zanimljivo je da se asocijacija *žena* javlja tek jednom, i to u hrvatskim rezultatima, uz, naravno, javnu osobu *Senidah*.

---

⁵ Jacques Houdek poznati je hrvatski pjevač.

⁶ Lanac brze hrane, omiljen među mladima u Hrvatskoj.

⁷ Fiktivni lik iz animirane crtane serije Pokémon, prepoznatljiv po svojoj veličini.

⁸ Tomislav Špiček, poznati hrvatski kuhar i televizijsko lice.

⁹ Poznati talijanski glumac.

¹⁰ Lik iz filma *Gospodar prstenova*, u rezultatima naglašeno da se radi upravo o liku iz ove trilogije.

¹¹ Turski glumac.

¹² Australijski glumac.

¹³ Senida Hajdarpašić, javnosti poznata po svom umjetničkom imenu Senidah, slovenska je kantautorica, specifična po svom dubokom glasu i jakoj građi.

¹⁴ Televizijski *reality show* u kojem se sudionici natječu u izazovima koji testiraju njihovu fizičku snagu.

¹⁵ Češki televizijski i radijski voditelj i pjevač.

Dlakav je bila iduća pobuđivačka riječ koja je kod hrvatskih ispitanika izazvala 41 asocijaciju, a kod čeških ispitanika 36 asocijacija. Najčešća asocijacija u Hrvata je *muškarac* (21 ponavljanje), dok je kod Čeha najčešća asocijacija *pas* (25 ponavljanja). Zanimljivo je da se *pas* u hrvatskim rezultatima javio tek dva puta, a *muškarac* u češkim rezultatima sedam puta. Druga i treća najčešća asocijacija zajednička je objema skupinama, a to su asocijacije *majmun* i *noge*. Često se javljaju asocijacije sa životinjskim motivima, osim *psa* to su *medvjed*, *gorila*, *mačak*, *pesek*, *životinja*, *čimpanza*, *dabar* i *srna*. Hrvatske ispitanike zadana riječ je čak tri puta asocijala na *Turke*, a zanimljiva je i prisutnost asocijacija *pračovjek* i *neandertalac*. U češkim asocijacijama ništa slično nije prisutno, ali se kod njih javljaju asocijacije *starac* i *tata*. Valja istaknuti da je nekoliko zajedničkih asocijacija koje govore o zajedničkom kulturološkom stajalištu s negativnom konotacijom o samoj riječi *dlakav*, a to su *neurednost*, *neestetski*, *neukusno*, *ružan*.

Pobuđivačka riječ **ćelav** izazvala je 49 asocijacija kod hrvatskih ispitanika te 43 asocijacije kod čeških ispitanika. Brojčano gledajući, nema zajedničkih asocijacija, ali među većinom se može povući zajednički nazivnik. Ispitanike pobuđivačka riječ asocijala na kosu, odnosno ljude bez kose, na starenje i pripadnike muškog spola (*otac*, *tata*, *svekar*, *četrdesetogodišnjak*, *muškarac srednjih godina* i sl.). Zajednička je asocijacija i *alopecija*, što se može pripisati kulturološkom podizanju svijesti o stanjima i (hormonskim) poremećajima koje su donedavno bile tabu tema. *Opasan*, *skinhead*, *glupan*, *strašan* također su zajedničke asocijacije koje aludiraju na zajedničku percepciju o osobama s tom karakteristikom. U rezultatima hrvatskih ispitanika valja izdvojiti asocijacije *kladionica*, *kompleks*, *rođo*, *seljčina* i *seljak*, koje govore o percepciji ćelavih osoba u kulturi Hrvata. Sedmero hrvatskih ispitanika navelo je asocijaciju *Rene Bitorajac*¹⁶, jedna osoba navela je asocijaciju *Adidas*¹⁷, a javilo se i ime *Damir*, dok je u češkim rezultatima navedeno ime *Ondra*.

Po 41 asocijaciju u obje skupine izazvala je pobuđivačka riječ **crvenokos**, većina učestalih asocijacija je zajednička, ali se kao i u prethodnim slučajevima razlikuju po brojčanosti.

---

¹⁶ Poznati hrvatski glumac i televizijski voditelj.

¹⁷ Asocijacija *Adidas* značajna je za pobuđivačku riječ **ćelav** jer govori o kulturološkoj pojavi kod pripadnika svih slavenskih naroda. Naime, mladi ljudi u slavenskim zemljama zbijaju šale na račun *squatting Slavs*, mladića i djevojaka koji u odjeći i obući *Adidas* čuče i poziraju, a mladići su u tom slučaju nerijetko ćelavi.

Najčešća asocijacija hrvatskih ispitanika je *Ronald Weasley*¹⁸ koja se ponovila 17 puta, dok se inačica *Ron Weasley* kod čeških ispitanika javila četiri puta. U rezultatima hrvatskih ispitanika pet puta ponovila se asocijacija *Merida Hrabra*¹⁹, a četiri puta ponovila se asocijacija *Ed Sheeran*²⁰ koja se kod čeških ispitanika ponovila dvaput. Najčešća asocijacija čeških je ispitanika *pijetao*, a u stopu je slijedi asocijacija *pjegice*, koja je česta i u rezultatima hrvatskih ispitanika. Osim navedenih, česte su i asocijacije vezane uz Irsku, irski narod i crvenu boju. Valja izdvojiti i asocijacije na temu osobina: *arogantni, bezuman, divlji, poseban, razigran, sramežljiv, strast*, koje su širokog spektra značenja (neke od njih i međusobno kontradiktorne), što govori mnogo o percepciji, pa i stereotipima, ljudi s tom vanjskom osobinom.

U pobuđivačkoj riječi **plavuša** asocijacije je teže povezati, stoga će i analiza biti zasebna za svaku skupinu. Hrvatski ispitanici imali su ukupno 32 asocijacije, a najčešća asocijacija je *glupa* s 25 ponavljanja. S 24 ponavljanja slijedi asocijacija *vic/evi*, a treća najčešća antonim je *brineta*. Asocijacije se mogu razdijeliti u tri grupe: 1. fizički izgled – *zgodna, lijepa, umjetna, mršava, visoka*; 2. osobine – *glupača, inteligentna, nezanimljiva, pametno*; 3. asocijacije na temu kose – *farbanje, frizer, smeđokosa, svijetla kosa, zlatokosa te žuta kosa*. Asocijacije su potvrdile pretpostavku o percepciji žena plave kose. I u češkoj kulturi česti su vicevi na temu plavuša, ali ispitanici nisu podlegli tom kulturološkom utjecaju. U drugoj skupini najčešća je asocijacija *kosa*, a slijede asocijacije *žena* i *brineta*. U objema se skupinama javila i asocijacija *Barbie/Barbika*²¹. Češki ispitanici udaljili su se od stereotipnog shvaćanja pojma, stoga se njihovi rezultati razlikuju od rezultata hrvatskih ispitanika. Javile su se asocijacije vezane uz oba spola; *muškarac, dječak, cura, plavušan*, također asocijacije na temu vanjskih i unutarnjih osobina, ali i asocijacija *Mali princ*²², geografske asocijacije *Njemačka* i *Norveška* te etnik *Šveđanin*.

Po 46 asocijacija u svakoj skupini izazvala je pobuđivačka riječ **crnac** koje su uglavnom zajedničke, ali s različitim brojećanošću. Najčešća asocijacija hrvatskih ispitanika je antonim

---

¹⁸ Književni lik iz serije romana o Harryju Potteru spisateljice J.K. Rowling.

¹⁹ Američki računalno-animirani film studija Pixar iz 2012. godine. Radnja filma smještena je u planinske krajeve Škotske i prati princezu Meridu koja se odupire starim običajima.

²⁰ Britanski pjevač.

²¹ Najpoznatija lutka, ima i svoju ekraniziranu verziju.

²² Novela Antoineta de Saint-Exupéryja iz 1943. godine.

bijelac sa 44 asocijacije, dok se kod čeških ispitanika ta asocijacija javlja 20 puta. Najčešća asocijacija čeških ispitanika je *Afrika* sa 26 asocijacija koja se kod hrvatskih ispitanika ponovila 11 puta. Od ostalih zajedničkih čeških asocijacija javila se asocijacija *rasizam*, nešto češće kod hrvatskih ispitanika, a uz *rasizam* javila se još pokoja asocijacija s istom temom: *rasa*, *korektnost*. Ispitanici obiju skupina pobuđivačku riječ povezuju sa sportom i glazbom, što govori o kulturološkom aspektu povezivanja boje kože i kulture: *hip-hop*, *rap*, *atletika*, *sport*, *košarka*, *salsa*, *trčanje* i sl. U objema se skupinama pojavila asocijacija (*Barack*) *Obama*²³, a osim tog imena, ispitanike je pobuđivačka riječ asocijala na *Usaina Bolta*²⁴, *Louisa Armstronga*²⁵ i *Willa Smitha*²⁶. Valja izdvojiti i asocijacije s negativnom konotacijom koje ispitanici povezuju s pobuđivačkom riječi: *nasilan* i *silovanje*.

Od svih 50 pobuđivačkih riječi najviše je asocijacija kod ispitanika izazvala pobuđivačka riječ **tetoviran**, koja broji 65 asocijacija kod hrvatskih te 52 asocijacije kod čeških ispitanika. Asocijacije su raznolike te ih je teško povezati u manje cjeline, stoga će biti spomenute najzanimljivije grupirane u manje u skupine. Asocijacije su često zanimanja ili hobiji tetoviranih osoba, kod hrvatskih ispitanika to su *bajker*, *nogometaš*, *umjetnik*, *bandit*, *bilder*, *bivši zatvorenik*, *frajer*, *glazbenik*, *mornar*, *motorist*, *narkoman*, *roker* i *vojnici*, a kod čeških *umjetnik*, *motorist*, *tattoo majstor*, *frajer*, *gangster*, *glazbenik*, *grubijan*, *pirat*, *pomorac*, *punker* i *rapper* (kod čeških valja izdvojiti i *banda* i *zatvor* kojima možemo povući poveznicu sa *bivšim zatvorenikom* i *banditom*). Većinu se ostalih asocijacija odnosi na unutrašnje (i poneke vanjske) osobine čovjeka: *opasan*, *mlad*, *šaren*, *zanimljivo*, *buntovnost*, *ekscentričan*, *gol*, *hrabar*, *lijepo*, *mačo*, *manjak ukusa*, *maštovit*, *moć*, *originalan*, *označen*, *privlačan*, *urban*, *uzbudljiv*, *zanimljiv* i *zgodan* kod hrvatskih ispitanika te *cool*, *izražavanje*, *nestabilan*, *obojan*, *snažan*, *uzbudljivo* i *zanimljiv* kod čeških ispitanika. Među asocijacijama se javilo i poneko ime: *Bad Blue Boys*²⁷, *Damiano David*²⁸ (u objema skupinama), *Eminem*²⁹, *Priča o vitezu*³⁰,

---

²³ Bivši predsjednik Sjedinjenih Američkih država, prvi njihov predsjednik crne rase.

²⁴ Sprinter s Jamajke, jedan od najpoznatijih atletičara današnjice.

²⁵ Američki jazz glazbenik.

²⁶ Američki glumac.

²⁷ Navijačka skupina GNK Dinamo.

²⁸ Talijanski pjevač.

²⁹ Američki reper.

³⁰ Videoigra.

*Yakuza*³¹. Brojnost i raznolikost asocijacija govori o shvaćanju i prihvaćanju tetoviranih osoba, kako se na tetovaže još uvijek gleda kao na nešto egzotično i neobično te kako postoji određeni stupanj stigmatizacije prema tetoviranim osobama.

Posljednja pobuđivačka riječ u ovom polju također je izazvala velik broj asocijacija – **umjetan**. Izazvala je više asocijacija kod hrvatskih ispitanika, čak 54 asocijacije, a kod čeških ispitanika 42 asocijacije. Većina se asocijacija odnosi na estetske zahvate koji su u današnje vrijeme jako popularni, a ispitanici su navodili dijelove tijela na kojima se oni vrše: *zubi, nos, osmijeh, nokti, usne, grudi, penis* (čak 5 ponavljanja kod čeških ispitanika), pa i *kosa, kuk, trepavice, zglob*. Dakako, valja napomenuti da su najčešće asocijacije *silikoni, plastika i plastičan*. Rezultati hrvatskih ispitanika više su obilježeni negativnim asocijacijama: *dosadno, jeftino, nepoželjan, neprirodan, nije autentičan, ružan*. Također, javile su se i asocijacije koje govore o ekološki osviještenoj generaciji i utjecaju plastike na okoliš, i to isključivo kod hrvatskih ispitanika: *boce, gnojivo, kornjače, otpad*. U rezultatima hrvatskih ispitanika izdvajaju se još dva imena, poznata lica hrvatske modne scene, *Marko Grubnić* i *Neven Ciganović* (uz asocijaciju *Ken*³²), što je zanimljivo jer se ni u jednoj skupini nije pojavilo niti jedno žensko ime.

7.3. Osobine

Pobuđivačke riječi iz polja osobina izazvale su ukupno 880 asocijacija, od čega je 457 asocijacija hrvatskih ispitanika te 423 asocijacije čeških ispitanika. Riječi su bile zadane u svom kanonskom obliku: *tužan, zaljubljen, hrabar, vrijedan, nasmijan, glup, lijen, pažljiv, labilan i glasan*.

Tužan je bila prva pobuđivačka riječ u ovome polju, izazvala je 36 asocijacija kod hrvatskih ispitanika te 37 asocijacija kod čeških ispitanika. Brojčano najčešće asocijacije u objema su skupinama antonimi *sretan* (kod hrvatskih ispitanika, 34 asocijacije) i *veseo*³³ (kod čeških ispitanika, 22 asocijacije). Pridjev *veseo* kod hrvatskih se ispitanika pojavio tri puta, dok se pridjev *sretan*³⁴ kod čeških ispitanika pojavio osam puta. Zanimljivo je kako sinonimi imaju drugačiju brojčanu pojavnost u dvama jezicima. Druga brojčano najčešća asocijacija u objema

---

³¹ Japanska i međunarodna kriminalna organizacija.

³² Fiktivni lik iz crtanog serijala *Barbie*.

³³ češ. veselý

³⁴ češ. šťastný

skupinama jest *suza*, odnosno *suze*. Ostale najčešće asocijacije su zajedničke, bilo sa zajedničkim motivom ili izvedenice i varijacije riječi. U rezultatima hrvatskih ispitanika nekoliko se puta pojavila asocijacija *plava*, misleći na boju koja se povezuje s depresivnim stanjima te asocijacija *vrba* koja ima frazeološku vezu s hrvatskom kulturom. U češkim rezultatima ističe se asocijacija *Jesenjin*³⁵ te suvremena tema *rat u Ukrajini*, koje je moguće objasniti na temelju aktualnih događaja u svijetu.

Pobuđivačka riječ **zaljubljen** izazvala je nešto više asocijacija u odnosu na prethodnu pobuđivačku riječ, 49 asocijacija kod hrvatskih ispitanika te 45 asocijacija kod čeških ispitanika. Iako je broj asocijacija veći, one su uglavnom emocije ili motivi koje ispitanici vežu uz pobuđivačku riječ. Najčešća asocijacija hrvatskih je ispitanika *ljubav* koja se kod čeških ispitanika našla na drugom mjestu po učestalosti. Najčešća asocijacija čeških ispitanika je *par* koja se kod hrvatskih ispitanika pojavila tek jednom. *Sretan, srce, leptirići i ružičasta* zajedničke su asocijacije kod ispitanika objiju skupina. Osim *ružičaste*, hrvatski ispitanik naveo je asocijaciju *crvena*, gdje se može povući opreka s asocijacijom *plava* iz prethodne pobuđivačke riječi. Ostale asocijacije uglavnom su emocije, bile one pozitivne; *sreća, nježnost, začaran* ili negativne, kojih je znatno više; *bol, mržnja, nesretan, neuračunljiv, ravnodušan, slomljen, strah i usamljen*. Nekoliko se asocijacija može svrstati u frazeološki obilježene asocijacije, a to su *do ušiju, u oblacima, ružičaste naočale te slijep*.

Četrdeset osam asocijacija kod hrvatskih i četrdeset asocijacija kod čeških ispitanika broji pobuđivačka riječ **hrabar**. Asocijacije su šarolike i nisu jednake prema kriteriju učestalosti, ali neke od njih su ponavljajuće: *neustrašiv, junak, vitez, odvažan, junak i borac*. Shodno tome, asocijacije imaju zajednički nazivnik u vidu snažnih osobina: *ambiciozan, prodoran, samopouzdanje, snažan, spretan, srčanost i ustrajan*. S druge strane, ispitanici su naveli i neke oprečne asocijacije: *kukavica* (koja je zajednička i česta u objema skupinama), *glup, jadan, lud, mlakonja i slabić*. Ispitanike obaju skupina pobuđivačka riječ asocijala je na *majku* (dvojicu čeških ispitanika i na *ženu*), dok je jednog hrvatskog ispitanika asocijala na *tatu*. U

---

³⁵ Sergej Aleksandrovič Jesenjin, ruski pjesnik.

svakoj od skupina pojavili su se i neki fiktivni likovi: *Hrabri Pero*³⁶, *Popaj*³⁷, *princ Hektor*³⁸ i *Robin Hood*³⁹.

U pobuđivačkoj riječi **vrijedan** primjećuje se manja razlika u percepciji pojmova. Ukupan broj asocijacija nema veliku razliku: 40 asocijacija kod hrvatskih te 38 asocijacija kod čeških ispitanika, ali manji dio asocijacija nije povezan, tj. govori o razlici u percepciji pobuđivačke riječi. Česte i zajedničke asocijacije su *radnik*, *marljiv*, *mrav*, *pčela* te *student*. Ostale asocijacije moguće je kategorizirati: 1. osobine vrijednih ljudi (*radišan*, *dobar*, *uporan*, *ambiciozan*, *pošten*, *požrtvovan*, *uspješan*, *dosljedan*, *odlučan*, *sposoban* i *vješt*), ali i osobine koje su tome suprotnost (*lijen*, koja je jedna od češćih asocijacija u obje skupine s funkcijom antonima, te *bezvrijedan*); 2. zanimanja i uloge (*radnik*, *student*, *đak*, *profesor*, *seljak*, *graditelj*); 3. *otac* i *tata* (te su asocijacije brojčano češće u čeških ispitanika, ali važno ih je izdvojiti zbog opreke koja se javlja s prethodnom pobuđivačkom riječi gdje je asocijacija *majka* bila češća asocijacija na tu pobuđivačku riječ). Razlika je vidljiva u navedenoj drugoj kategoriji na temelju koje se može zaključiti da hrvatski ispitanici pobuđivačku riječ više vezuju uz rad na selu i zemlji. Na kraju valja izdvojiti i dvije asocijacije čeških ispitanika, *Azijat* i *Nijemac*, što govori o tome koje etnike ispitanici doživljavaju kao asocijaciju na traženu pobuđivačku riječ.

Pobuđivačka riječ **nasmijan** pokazala je još veću razliku u percepciji ispitanika nego prethodna pobuđivačka riječ. Ona je izazvala 36 asocijacija kod hrvatskih te 41 asocijaciju kod čeških ispitanika. Zajedničke asocijacije odnose se na osobine i raspoloženje koje ispitanici povezuju s nasmijanim osobama: *veseo*, *sretan*, *lijep*, *vedar*, *ugodan*, *zadovoljan*, *pozitivan*, *privlačan* i sl. Kod čeških ispitanika česta je asocijacija *namršten*, koju je moguće odrediti kao antonim na pobuđivačku riječ. Brojčano najjača zajednička je asocijacija *osmijeh*, a po jedan ispitanik iz obje skupine naveo je i *sunce*, odnosno *sunčeko*⁴⁰. Češki ispitanici naveli su niz asocijacija

---

³⁶ Mladi golub iz istoimene animirane pustolovne ratne komedije koju odluči poći ratovati tijekom Drugog svjetskog rata.

³⁷ Animirani lik, mornar.

³⁸ Vođa trojanskih snaga u Trojanskome ratu.

³⁹ Legendarni junak iz engleskih srednjovjekovnih balada.

⁴⁰ češ. sluničko; Česi imaju tendenciju riječi izražavati umanjenicama, pogotovo ako je riječ emocionalno pozitivno obilježena.

koje se mogu kategorizirati pod temom *žena*, a te su asocijacija vrlo česte i pokrivaju gotovo svaku riječ koje se odnose na ženski rod, nevezano za dob: *beba*, *dijete*, *djeca*, *djevojčica*, *djevojka*, *žena*, *baka*, te *dama*, a valjalo bi spomenuti i *stjuardesu*. Te asocijacije ukazuju na važnost percepcije ispitanika, s obzirom na to da se asocijacija *muškarac* pojavila tek jednom. Kod hrvatskih ispitanika ističe se asocijacija *prijatelj*, koja se u češkim rezultatima javlja u inačici *prijateljski*, te asocijacija *od uha do uha* gdje je prisutna frazeološka veza.

Još veća razlika u asocijacijama primjetna je u pobuđivačkoj riječi **glup**, počevši od broja ukupnih asocijacija, gdje su hrvatski ispitanici imali 44 asocijacije, a češki ispitanici 31 asocijaciju. Zajedničke su asocijacije rijetke, tek *pametan* i *budala* (koje se ponavljaju), a po jednom se javlja *idiot*. Četrdeset čeških ispitanika pobuđivačka riječ asocijala je na *Honzu*, što je izvedenica imena *Jan*, najčešćeg imena u Čeha. Učestalost asocijacija govori o prisutnosti frazeologije jer je u češkom jeziku upravo *Honza* prototip glupe osobe. Po jedan ispitanik naveo je asocijaciju *Pražanin* i *Švejk*⁴¹. Dvadeset četiri hrvatska ispitanika navelo je asocijaciju *i gluplji*, aludirajući na film s Jimom Carreyjem, koji se i sam kao asocijacija jednom pojavio. Dvadeset jedan ispitanik naveo je asocijaciju *k'o stup* (*stup* se samostalno izvan sintagme ponovio 6 puta), što je ponovno dokaz prisutnosti frazeologije. Od frazeološki obilježenih asocijacija javila se još asocijacija *do boli*, a *plavuša* se pojavila 5 puta, dok kod Čeha nijednom, što je zanimljivo jer i češki narod ima viceve s plavušama, ali o tome je više riječi bilo u samoj pobuđivačkoj riječi *plavuša*. Jedan hrvatski ispitanik naveo je i asocijaciju *a je to*, misleći na čehoslovačku animiranu seriju koja prati dva neobična prijatelja. Ta se asocijacija također nije pojavila u češkim rezultatima.

Pobuđivačka riječ **lijen** izazvala je čak 58 asocijacija kod hrvatskih ispitanika, a 39 asocijacija kod čeških ispitanika. Asocijacije su raznolike i nije ih moguće kategorizirati. U rezultatima hrvatskih ispitanika najčešća asocijacija *ljenjivac* ima tek 9 ponavljanja, a slijede je *bezvoljan*, *krevet*, *ležanje*, *marljiv* i *radišan* s po 6 ponavljanja. Većina asocijacija odnosi se na osobine lijenih osoba ili njenih antonima, ali pojedine odudaraju od ostatka. Po jedan ispitanik naveo

---

⁴¹ Dobri vojak Švejk Jaroslava Haška jedno je od poznatijih djela češke književnosti. Radnja se vrti oko priglupog vojaka Švejka, a pravo je pitanje je li on zaista glup ili se samo pravi takvim.

je asocijaciju *ćuskija*⁴², *dangubica*⁴³, *Dalmatinac*⁴⁴, *grijež*⁴⁵, *kao magarac*⁴⁶, *linčina*⁴⁷, *nedjelja*⁴⁸ te *noga u guzicu*⁴⁹. Među rezultatima čeških ispitanika najčešća asocijacija bila je *uš*⁵⁰ s 13 ponavljanja, a na nju se nadovezuje i asocijacija *kao uš* sa 7 ponavljanja. Sedam puta pojavila se i asocijacija *Honza*, gdje se može primijetiti da se osim pridjeva *glup* u češkoj frazeologiji to ime javlja i uz pridjev *lijen*. Šest se puta ponovila asocijacija *kauč*, uz jednu konkretniju asocijaciju *narančasti kauč*, a po jednom ili dvaput su se pojavile i životinjske asocijacije: *mačka* (2), *prase* (2), *jazavac*, *kukac*, *pas* i *prase*, dok se u hrvatskim rezultatima osim magarca jednom pojavila asocijacija *trut*⁵¹.

Pažljiv je iduća pobuđivačka riječ u nizu koja broji veći broj asocijacija u objema skupinama, 45 asocijacija kod hrvatskih ispitanika te 59 asocijacija kod čeških ispitanika. Asocijacije hrvatskih ispitanika uglavnom su pozitivne i emocionalno obilježene, poput *brižan*, *nježan*, *obziran*, *osjećajan*, *romantičan* i sl. Česte su asocijacije s motivom cvijeća: *cvijet*, *buket cvijeća*, *cvijeće* i *ruža*, a nekoliko se puta pojavila i asocijacija *poklon*. Osim navedenih asocijacija, ponavljajuća je bila asocijacija *mama/majka*, što govori o povezanosti emocija i asocijacija. U češkim je rezultatima situacija nešto drugačija, najčešća je asocijacija *cjepidlaka*, a nakon nje našla se i asocijacija *perfekcionista*, na temelju kojih je vidljiva negativna konotacija koja se veže uz pobuđivačku riječ, a nije prisutna u rezultatima hrvatskih ispitanika. Iako je veći broj asocijacija sličan onima hrvatskih ispitanika, dovoljan broj asocijacija odudara od većine da bi se mogla potvrditi prisutnost diferencije u osnovnom značenju naizgled istoznačne

---

⁴² „*reg.* poluga koja služi za podizanje tereta, dubljenje rupa u zemlji i druge grublje ručne radove; kramp, motka, pijuk“ (HJP, s. v. *ćuskija*), frazeološki se javlja s pridjevima *glup* ili *pijan*, ali kod ovog ispitanika odnosi se na pridjev *lijen*.

⁴³ Ispitanik je vjerojatno mislio na sraslicu *danguba* (*besposličar*, uzaludno traćenje vremena) jer je *dangubica* žičani instrument.

⁴⁴ U hrvatskoj kulturi nerijetko se stanovnike Dalmacije karakterizira kao *lijene*.

⁴⁵ Vidljiv je religiozni utjecaj na ispitanika s obzirom na to da je *lijenost* jedan od sedam smrtnih grijeha.

⁴⁶ *Magarac* je inače sastavni dio frazema *tvrdo glava kao magarac*, ali za ovog ispitanika to je ipak pridjev *lijen*.

⁴⁷ Dijalektalno od *ljenčina*.

⁴⁸ Asocijacija na jedan od dana u tjednu u kojemu pripadnici hrvatskog naroda odmaraju.

⁴⁹ (*dati*) *nogom u guzicu kao frazem sa značenjem otpustiti, otjerati nekoga*, u ovom kontekstu osobu s ovom osobinom.

⁵⁰ češ. *liný jak veš* (*lijen kao uš*), česti frazem u češkom jeziku.

⁵¹ Usporedno s češkim frazemom *lijen kao uš*, u hrvatskom jeziku je ekvivalent *lijen kao trut*.

riječi, takve su uz *cjepidlaku* i *perfekcionista* npr. *ljigavac*, *naporan* i *vječno nezadovoljan*. Kao i kod prethodne pobuđivačke riječi, prisutno je nekoliko životinjskih asocijacija, što govori o bogatstvu frazema i frazeoloških veza u češkome jeziku: *mrav*, *pčela*, *sova*.

Sljedeća pobuđivačka riječ također pripada skupini pobuđivačkih riječi s raznolikim asocijacijama, a radi se o pobuđivačkoj riječi **labilan**, s 46 asocijacija kod hrvatskih ispitanika te 52 asocijacije kod čeških ispitanika. Ono što ju razlikuje od ostalih pobuđivačkih riječi ovog je polja najčešća zajednička asocijacija *stabilan*, gdje se očito radi o antonimnom odnosu između pobuđivačke riječi i asocijacije. Većina asocijacija može se svrstati u kategoriju riječi koje opisuju samu pobuđivačku riječ, npr. *nestabilan*, *krhak* (koje su zajedničke), *preosjetljiv*, *manjak samokontrole*, *razdražljiv*, *emocionalna labilnost*, *histerija*, *nesiguran*, *nepouzdan*, *povodljiv*. Sve su te asocijacije obilježene negativnom konotacijom. U rezultatima hrvatskih ispitanika pojavile su se dvije asocijacije u kojima je vidljiva prisutnost frazeologije (*osoba na špagi* i *slab u glavi*), jedna od asocijacija je i *profesorica fizike*, a od imena se pojavila *Ana Nikolić*⁵². Češki su rezultati raznoliki, pa su se ovdje našle asocijacije *debil*, *djedica*, *gospođa*, *pacijent*, *psihopat*, *tinejdžer* i *umirovljenik*, a od imena se javio *Miloš Zeman*. Većih odstupanja u asocijacijama nema, uz iznimku nekoliko antonima: *jak* i *pouzdan* (kod hrvatskih ispitanika), a čak sedmero čeških ispitanika navelo je asocijaciju *žena*, u opreci s jednom asocijacijom *muškarac* kod hrvatskih ispitanika.

U pobuđivačkoj riječi **glasan**, koja broji 55 asocijacija kod hrvatskih te 41 asocijaciju kod čeških ispitanika, asocijacije se mogu podijeliti u dvije skupine. U prvu skupinu spadaju asocijacije koje opisuju osobe koje su glasne, odnosno njihove karakteristike, osobine: *iritantan*, *naporan*, *tih*, *ekstrovert*, *nametljiv*, *bučan*, *dosadan*, *ekscentričan*, *eksplozivan*, *ekspresivan*, *ekstrovertan*, *moćan*, *otvoren*, *povučen*, *prodoran*, *razmažen*, *siguran*, *visok*, *živčan*. U drugu skupinu spadaju asocijacije koje obilježavaju izvor glasna zvuka ili glasnoće, od predmeta do ljudi: *zvuk*, *glazba*, *auto*, *bubanj*, *dijete*, *glumac*, *koncert*, *megafon*, *motor*, *party*, *razgovor*, *seks*, *seljak/seljanka*, *sirena*, *smijeh*, *svekrva*, *vika*, *zvučnik*, *razglas*, *susjed*, *čovjek*, *dječak u tramvaju*, *eksplozija*, *gostioničar*, *ksilofon*, *lavež*, *muškarac*, *pucnjava*, *skupina dječaka*, *sudac*, *turist*, *učitelj* i *vlak*. U rezultatima hrvatskih ispitanika našle su se asocijacije *Dalmacija* i *Dalmatinac*, što govori o stereotipnim obilježjima u hrvatskoj kulturi.

---

⁵² Srpska pop-folk pjevačica, jedna od njenih poznatijih pjesama je *Labilna*.

7.4. Zanimanja

Pobuđivačke riječi *liječnik*, *odnosi s javnošću (PR)*, *vozač*, *influencer*, *nogometaš*, *učitelj*, *programer*, *konobar*, *poštar* i *vatrogasac* pobudile su kod ispitanika 855 asocijacija, 418 asocijacija hrvatskih te 437 asocijacija čeških ispitanika.

Prva pobuđivačka riječ ovog je polja **liječnik** koja je kod hrvatskih ispitanika izazvala 37 asocijacija, a kod čeških ispitanika 43 asocijacije. Najčešća asocijacija u objema skupinama s 32 ponavljanja u oba slučaja je sinonim *doktor*. Velik broj asocijacija je zajednički i ponavljajući: *bolnica*, *bolest*, *bijela kuta*, *kuta*, *zdravlje*, *medicinska sestra*, *pomoć*, *kirurg*, *stetoskop*, *ordinacija* i sl. Rezultati hrvatskih ispitanika broje mnoge pozitivno obilježene asocijacije u funkciji atributa: *marljiv*, *obziran*, *pametan*, *plemenit*, *ugledan* i *uporan*. Uz attribute, javile su se asocijacije *odgovornost*, *organizacija* i *plemenitost*, ali i negativno obilježena asocijacija *mito*. Dvoje ispitanika navelo je asocijacije u obliku imena *Alan* i *Martin*, a jedan ispitanik naveo je asocijaciju *ne zna pisati*, aludirajući na poznati neobičan rukopis liječnika. Češki rezultati nisu bili toliko usmjereni na attribute, ali na različite specijalizacije liječnika i pojmove iz medicinske struke općenito: *zubar*, *očni*, *pacijent*, *pedijatar*, *ljekarna*, *pregled*, *sat*, *smrt*, *srce* i slične asocijacije. Jedan ispitanik naveo je asocijaciju *gospodin* koja je u opreci s asocijacijom *debil* drugog ispitanika.

Odnosi s javnošću (PR) jedna je od pobuđivačkih riječi koja je kod ispitanika izazvala velik broj asocijacija, čak 58 kod hrvatskih te 66 asocijacija kod čeških ispitanika. Iako su raznolike, ispitanici obiju skupina ipak su imali ponešto zajedničkih asocijacija koje se ponavljaju: *komunikacija*, *marketing*, *mediji*, *menadžment*, *politika*, *govornik/glasnogovornik*, *društvene mreže*, *glupost/glupani*, i *laž/laži*. Asocijacije u obliku pridjeva ili osobina uglavnom su negativno obilježene: *dosadno*, *idioti*, *arogantan*, *besmislice bespotrebnost*, *budala*, *kurva*, *niškoristi*, *premazivanje*, *prevara*, *ulizivanje*, *licemjerje*, *smrdljivo govno* i *zlikovac*. U rezultatima čeških ispitanika javila su se dva imena, *Amber Heard*⁵³ i *Babiš*⁵⁴, a u rezultatima hrvatskih ispitanika dvije su asocijacije institucije *FPZG* i *VERN*⁵⁵. Velik broj asocijacija

---

⁵³ Amber Heard američka je glumica čiji se sudski razvod s glumcem Johnnym Deppom razvlačio po medijima.

⁵⁴ Andrej Babiš češki je političar i bivši premijer.

⁵⁵ Fakulteti na kojima je moguće studirati odnose s javnošću.

govori o tome koliko je pobuđivačka riječ ispitanicima (iako su mlađe generacije) i dalje nedovoljno poznat pojam.

Pobuđivačka riječ **vozač** izazvala je 32 asocijacije kod hrvatskih te 35 asocijacija kod čeških ispitanika. Prva brojčano najčešća asocijacija u objema je skupinama *auto(mobil)*, druga najčešća je *autobus*, a treća je *kamion*. Osim njih, ponavljajuće su asocijacije i *taksi/taksist*, *volan*, *tramvaj* i *šofer*. Hrvatski ispitanici kao asocijaciju naveli su *ZET*⁵⁶, dok je jedan češki ispitanik naveo asocijaciju *MHD*⁵⁷. Uz *Uz automobil*, *autobus*, *kamion* i *tramvaj*, ispitanici su se dosjetili i drugih prijevoznih sredstava: *formula*, *limuzina*, *javni prijevoz*, *kombi*, *Uber* i *Bolt*. Asocijacije su potvrdile da ispitanici ovo zanimanje smatraju muškim, ali jedan hrvatski ispitanik kao asocijaciju naveo je *sestru Miu*. Drugi hrvatski ispitanik naveo je asocijaciju *Bosanac*, što narodnost povezuje uz zanimanje. Ostale asocijacije uglavnom su usmjerene na karakteristike samog posla, ali iz njih se da naslutiti da ispitanici poštuju to zanimanje: *dobar*, *iscrpljujuće*, *odgovornost*, *odsutan*, *oprez*, *predan*, *teško*. Ispitanici su svjesni posljedica dugog i čestog sjedenja iz čega su proizašle asocijacije *dekubitus*, *kifotičan sjed* te *protrakcija ramena*, gdje je istovremeno vidljiv utjecaj studijske grupe ispitanika.

Sljedeća pobuđivačka riječ **influencer** kod hrvatskih je ispitanika izazvala 51 asocijaciju, a kod čeških ispitanika 42 asocijacije. Najčešća je asocijacija *Instagram* zajednička objema skupinama, a od ponavljajućih asocijacija pojavile su se uglavnom društvene mreže (*Youtube*, *TikTok*, *Facebook* kod čeških ispitanika, koji se kao asocijacija nije javio kod hrvatskih ispitanika), *Internet*, *društvene mreže* i *Youtuber*. Većina ostalih asocijacija je negativno obilježena: *iritantna riječ*, *isprano*, *dosada*, *dosadnjaković*, *glup*, *izmišljen posao*, *izmišljeno zanimanje*, *klinac*, *kreten*, *lažno*, *mutavac*, *naporan*, *neradnik*, *niškoristi*, *parazit društva*, *praznoglav* kod hrvatskih ispitanika te *bespotreban*, *budala*, *glupost*, *lijen*, *luđak*, *nepotrebna egzistencija*, *neuglednost*, *parazit*, *predvidljivost*, *retard* i *suvišnost* kod čeških ispitanika. Asocijacije se svode na zajednički nazivnik i jasno prikazuju stajalište mladih prema *influencerima*, uz iznimku nekoliko pozitivno obilježenih asocijacija. U rezultatima hrvatskih ispitanika našlo se i nekoliko domaćih influencera: *Ella Dvornik*, *Ivana Blažoti Mijoč*, *Marko Mrkić*, *Marko Vuletić* i *Zorannah*, dok se češki ispitanici nisu dosjetili niti jednog influencera.

---

⁵⁶ Zagrebački električni tramvaj.

⁵⁷ češ. Městská hromadná doprava, gradski javni prijevoz.

Pobuđivačka riječ **nogometaš** izazvala je 44 asocijacije kod hrvatskih te 49 asocijacija kod čeških ispitanika. *Lopta* je najčešća asocijacija u objema skupinama, a za njom su slijedile asocijacije s temom obilježja tog sporta: *teren, igralište, dres, trava, stadion* i sl. Ostale asocijacije lako je grupirati. Ispitanici su nabrojali brojne asocijacije s funkcijom atributa među kojima prevladavaju one s negativnom konotacijom, koje će biti svrstane u prvu skupinu: *glup, nebitni šminker, nepotreban, simulant, bez budućnosti, glumac, budala, nepotrebna egzistencija, ni za što, umišljen* i *ženskaroš*. U nešto manjem broju drugu skupinu čine pozitivno obilježene asocijacije: *zgodan, pamet, snažan i uspješan*. Treću skupinu asocijacija čine profesionalni nogometaši, ali i jedna češka nogometašica: *Luka Modrić, Messi, Dejan Lovren, Ivanušec, Kranjčar, Ronaldo, Barbora Votíková, Maradona, David*⁵⁸, *Oršić, Perišić, Trent Alexander-Arnold, Osgood-Schlatter* i *Patrick Schick*. Nogometni klubovi i jedna nogometna organizacija čine četvrtu skupinu asocijacija: *Crvena Zvezda, Dinamo, HNS, Chelsea* i *Sparta*. Peta skupina asocijacija odnosi se na novac i nazive i karakteristike osoba koje se povezuju s ovim sportom: *bogat, bogatstvo, sponzoruša, bogataš, brzi auti, lova, manekenka, novac, previše plaćen i puno para*.

Učitelj je sljedeća pobuđivačka riječ koja je kod hrvatskih ispitanika izazvala 47 asocijacija te 50 asocijacija kod čeških ispitanika. Ono što ovu pobuđivačku riječ izdvaja od ostalih je to što su sve asocijacije pozitivno obilježene. Valja napomenuti kako su ispitanici mladi studenti i akademski građani, što je zasigurno kod ove pobuđivačke riječi utjecalo na asocijacije. *Vrijedan, malo plaćen, odgojitelj, odgovornost, podcijenjena struka, pedantan, povjerenje, poziv, predan, strpljenje, stup društva, uzor, vođa* samo su neke od brojnih asocijacija s pozitivnom konotacijom. Najčešća asocijacija u objema je skupinama *ploča*, a ispitanici su se dosjetili i drugog školskog pribora ili pomagala: *kreda, knjige, naočale, razred, učionica* i sl. Jedan hrvatski ispitanik naveo je asocijaciju u obliku imena *Darko*, misleći vjerojatno na vlastitog učitelja, dok je drugi hrvatski ispitanik naveo asocijaciju *Isus* kao religijskog učitelja svih ljudi.

Računalo/kompjutor najčešća je asocijacija na pobuđivačku riječ **programer** s čak 60 ponavljanja kod hrvatskih ispitanika i 43 ponavljanja kod čeških ispitanika, a obje skupine ponudile su ukupno 34 asocijacije. U obama slučajevima najčešću asocijaciju slijedi asocijacija *IT*. Programski jezici *C++, Phyton, softver, binarni kod* neke su od asocijacija koje su usko

---

⁵⁸ Beckham.

povezane sa samom strukom pobuđivačke riječi. Međutim, ispitanici su se dosjetili raznih asocijacija koje opisuju stereotipne karakteristike programera: *štreber, asocijалан, genijalac, lumen, samoća, sposoban, ima naočale, introvert*, pa i *djevac*, gdje su prisutni stereotipi. Ispitanici su svjesni činjenice da je ovo zanimanje budućnosti koje je dobro plaćeno, što potkrepljuju asocijacije *bogat, dobro zanimanje, najbolje zanimanje, novac, visoka plaća* i sl. Ovo je još jedna pobuđivačka riječ koja ide u prilog teoriji da što je pobuđivačka riječ izazvala manji broj asocijacija, one su sličnije i uže povezane.

Konobar je pobuđivačka riječ u kojoj su jasno vidljive kulturološke razlike dviju zemalja, usprkos tomu što su neke asocijacije zajedničke. Pobuđivačka riječ je kod hrvatskih ispitanika izazvala ukupno 42 asocijacije, a najčešće su *kafić* i *kava* s po 14 i 13 ponavljanja. Slijedile su asocijacije *čaje, piće, pivo, vino* i *vruća čokolada*. S nešto manjim brojem ponavljanja pojavila se asocijacija *restoran*, što govori o tome kako Hrvati ovo zanimanje primarno vežu uz kafiće. Ispitanici su se dosjetili situacija iz svakodnevnog života koje također potvrđuju da hrvatski ispitanici na umu imaju konobare u kafićima: *uslužan, iscrpljen, komunikativan, lijep, psiholog, ljubazan, simpatičan, spretan, strpljiv, umoran* i *živčan*. Češki ispitanici naveli su ukupno 37 asocijacija, a najčešće su *tacna, restoran* i *jelo* koje potvrđuju da Česi ovo zanimanje primarno vežu uz rad u restoranu. I oni su se dosjetili opisnih asocijacija, ali u mnogo manjem broju u odnosu na hrvatske ispitanike: *pristojan, nasmijan, na njih viču idioti, okretan* i *rob*. Na temelju asocijacija može se zaključiti da Hrvati više njeguju kulturu ispijanja kave za razliku od Čeha, što se može pripisati tome što su turizam i uslužnost važno područje za Hrvatsku.

Poveća razlika u broju asocijacija pojavila se u pobuđivačkoj riječi **poštar**. Hrvatski ispitanici imali su ukupno 30 asocijacija, najčešća je *pismo* sa 17 ponavljanja, a slijedi ju *pas* s 14 ponavljanja. Sve asocijacije vezane su usko uz zanimanje i samu pojavu poštara, od asocijacija *paket, motor, torba, žuto, zvono* do asocijacija *radišan, star, sve mu je naporno, veseo* i sl. Dvoje ispitanika dosjetilo se filma *Poštar zvoni dvaput*, a pojavila su se i dva imena, *Mičo* i *Pat*⁵⁹. Pobuđivačka je riječ kod čeških ispitanika izazvala veći broj asocijacija, njih 42, a najčešća je također *pismo*, u ovom slučaju s 42 ponavljanja. Uz slične asocijacije onima kod hrvatskih ispitanika, Česi su prema ovom zanimanju pokazali nešto više negativnih obilježja:

---

⁵⁹ Poštar Pat dječja je animirana televizijska serija.

dolazi prekasno, kašnjenje, lijen, neisporučena pošiljka, ne zvoni, nepouzdanost, neugodno, niste bili na adresi, spor, sporost, zvoni tri puta, živci. I češki ispitanici dosjetili su se poštara *Pata*, njih čak osmero, a od imena su ispitanici naveli asocijacije *Ondra* i gospođa *Benešová*.

Posljednja je pobuđivačka riječ u polju zanimanja **vatrogasac**, gdje su hrvatski ispitanici imali 41 asocijaciju, a češki ispitanici 39 asocijacija. U objema skupinama s gotovo podjednakim brojem ponavljanja najčešća je asocijacija *vatra* (20 i 21), a slijedi ju *voda* (13 i 15). Asocijacije je u ovom slučaju lako razvrstati u skupine. U prvu skupinu asocijacija spada pribor kojim se vatrogasci služe i predmeti vezani uz to zanimanje: *sirena*, , *šmrk*, *kamion*, *kaciga*, *vatrogasno vozilo*, *kola*, *crijevo*, *crijevo za vodu*. U tu skupinu bi mogli pripasti telefonski brojevi žurnih službi, 93 kod hrvatskih, te 150 kod čeških ispitanika. Drugu skupinu asocijacija čine pozitivno obilježene asocijacije s funkcijom atributa: *heroj*, *hrabrost*, *junak*, *hrabar*, *human*, *jak*, *nesebičan*, *snažan*, *spasitelj* te *velikodušan*. Ispitanici obiju skupina dosjetili su se asocijacije *crveno* ili *crvena boja*, a hrvatski ispitanici nastavili su se dosjećati asocijacija s tom bojom: *crvena kola*, *crvena odora*, *crveni kamion*, *crveno odijelo* i *crveno vozilo*. Od imena se u hrvatskim rezultatima pojavio *Mirko*, jedan ispitanik misli da **vatrogasac** *zaslužuje najveću plaću na svijetu*, a jednog ispitanika pobuđivačka je riječ asocijala na *kalendar*⁶⁰. Jednog češkog ispitanika pobuđivačka je riječ asocijala na *mačke na drvetu*.

7.5. Okolina, društvo

Dom, obitelj, susjed, ljubimac, sport, kava, pivo, posao, putovanje i *kultura* pobuđivačke su riječi ovog polja. Ispitanici su se dosjetili ukupno 1004 asocijacije, od čega je 499 asocijacija hrvatskih te 505 asocijacija čeških ispitanika.

Već u prvoj pobuđivačkoj riječi ovog polja vidljiva je velika razlika među dvjema skupinama ispitanika. Hrvatske ispitanike riječ **dom** asocijala je na 30 različitih riječi, dok je češke ispitanike asocijala na 47 riječi. Najčešća asocijacija hrvatskih je ispitanika *kuća* s čak 51 ponavljanjem, dok je najčešća asocijacija čeških ispitanika *krov* s 15 ponavljanja, a slijedi ju već spomenuta *kuća* s 13 ponavljanja, što je znatno manje u odnosu na hrvatsku skupinu ispitanika. U rezultatima hrvatskih ispitanika vrlo su česte imenice s apstraktnim značenjem: *sigurnost*, *toplina*, *ljubav*, *sreća*, *mir*, *radost*, *sloga*, *snaga*, *zajedništvo* pa i *centar svijeta*. Osim

---

⁶⁰ Kalendari sa slikama vatrogasaca u izazovnom izdanju.

navedenih asocijacija, ispitanici su se dosjetili riječi *mama, baka, djeca, dečko, roditelji, tamo gdje je supružnik i obitelj* (s 28 ponavljanja), a jedan ispitanik naveo je i grad *Šibenik*. Te asocijacije velika su većina rezultata, a ostale asocijacije odnose se na vrste domova: *obiteljski, studentski, učenički*. Dvoje ispitanika navelo je asocijaciju (*za dom*) *spremni*, aludirajući na poklič hrvatskoga naroda. S druge strane, asocijacije čeških ispitanika su raznolike i većina se svodi na kuću kao objekt; *vrata, cigla, kamin, krevet, vrt, prozori, crven, kat, ograda, stol*, što se u tom razmjeru ne pojavljuje u rezultatima hrvatskih ispitanika. Nekolicina čeških ispitanika ipak se dosjetila apstraktnih imenica poput *obitelj, ljubav, sigurno mjesto, sigurnost, toplo i život*, ali kao što se može primijetiti, u manjem broju u odnosu na prethodnu skupinu. Razlog za takvu razliku u asocijacijama može se pronaći u prvoj definiciji riječi. Hrvatska je definicija riječi dom : „a. ambijent u kojem se živi; kuća b. obitelj i kućna čeljad“ (HJP, s. v. dom), a češka je definicija riječi dom: „zgrada, zgrada za stanovanje“ (Internetová jazyková příručka, s. v. dům). Zaključak je da iako su riječi na prvi pogled iste (slične), one nose drukčije osnovno značenje, što dovodi do različitih asocijacija.

Nasuprot domu, pobuđivačka riječ **obitelj** kod ispitanika je izazvala podjednake asocijacije. Ispitanici obiju skupina naveli su ukupno 45 asocijacija, a najčešća im je asocijacija *mama*, odnosno *majka*. Ispitanici su se dosjetili i drugih članova obitelji: *roditelji, tata/otac, djeca, brat, sestra, baka, bližnji*, ali i sinonima *familija*. Asocijacije s motivima obitelji nizale su se i dalje, pa su se ponovile i asocijacije *pas* i *mačka*, a po jednom su se javili i *prijatelji*. *Ljubav, sigurnost, sreća, temelj, harmonija, tradicija, najvrjednije, podrška, povjerenje, prihvaćanje i snaga* samo su neke od asocijacija koje ispitanici vežu uz pobuđivačku riječ. Sve su asocijacije pozitivno obilježene i može se reći da obje skupine ispitanika dijele razmišljanje po pitanju obitelji gdje jezične različitosti ne utječu na ishod.

Iduća pobuđivačka riječ izazvala je kod obje skupine ispitanika velik broj asocijacija. **Susjed** je hrvatske ispitanike asociirao na čak 70 riječi, a češke ispitanike na 56 riječi. S obzirom na to da je pobuđivačka riječ izazvala mnoštvo asocijacija, teško ih je podijeliti u manje skupine. U rezultatima hrvatskih ispitanika isprepliću se pozitivno i negativno obilježene asocijacije, s jedne strane su to: *pomoć, prijatelj, ljubaznost, dobar, drag, druženje, simpatičan*, a s druge strane; *naporan, glasan, dosadan, idiot, iritantan, kamera, neuredan, problemi, špijun, traćanje, zabadanje nosa, znatiželjan* pa i *kriminalac*. Poveći broj asocijacija su i imena susjeda ispitanika: *Ante, Branko, Ivo, Krešo, Pero, Tihomir* i *Zlatka*, što je najveća pojavnost imena u pojedinačnim asocijacijama jedne od skupina. Rezultati čeških ispitanika su u nešto manjem

broju, ali se svojim sadržajem podudaraju s rezultatima hrvatskih ispitanika, uz pokoju iznimku. Na isti se način isprepliću pozitivno i negativno obilježene asocijacije, od *prijatelj, mio, pomoć, pristojnost* do *buka, glasan, debil, neugodan, bijes, kreten, mržnja, neprijatelj, prgav, promatrač, sranje, nesuglasice* i *zloba*, a može se zaključiti da su u ovom slučaju negativno obilježene asocijacije bročano nadjačale pozitivno obilježene asocijacije. *Gospodin L* i *Jirka* dva su imena kojih su se dosjetili češki ispitanici. Na temelju te pobuđivačke riječi otkriva se mnogo o međuljudskim odnosima koji su u ovom slučaju također slični dvama narodima.

Pobuđivačka je riječ **ljubimac** kod hrvatskih ispitanika izazvala 26 asocijacija, znatno manje u odnosu na prethodnu pobuđivačku riječ. Najčešća je među njima asocijacija *pas* s visokih 59 ponavljanja, a slijedi ju *mačka* s 24 ponavljanja. Osim tih životinja, među asocijacijama su se našli i *ribica, mačak, papiga* i *peso*. Ostale asocijacije možemo podijeliti na apstraktne imenice i osobine ili članove obitelji: 1. *ljubav, sreća, bezbrižnost, bezuvjetna sreća, brižnost, maza, radost, veselje*, 2. *sladak, kućni, član obitelji* i *prijatelj*. Češki ispitanici dosjetili su se 41 asocijacija, od kojih je isto *pas* najčešća, ali s 41 ponavljanjem, a slijedi ju *mačka* s 19 ponavljanja. U ovom dijelu rezultata pojavilo se nešto više životinja u odnosu na hrvatske rezultate: *zec, hrčak, mačak, mačić, pesek, aksolotl*⁶¹, *glodavac, kornjača, ribice, štene* i *zamorac*. Ostale asocijacije su podijeljene na isti način kao i kod hrvatskih ispitanika uz pokoju iznimku, kao što su *dlakava ljubav, ne želim ga, pustolovina, sunce mog života, veliki troškovi za veterinara* i *Zverimex*⁶².

Iduća pobuđivačka riječ iz polja čovjeka i njegove je okoline **sport**, a obje skupine ispitanika najčešće su se dosjetili *nogometa*. Druga najčešća asocijacija hrvatskih ispitanika je *zdravlje*, a slijedi ju *košarka*, dok su u češkim rezultatima to *trčanje* i *plivanje* gdje se ipak može primijetiti razlika u pogledu na taj aspekt života. Ispitanici su u asocijacijama nabrajali raznorazne sportove, uglavnom ponavljajuće (*odbojka, tenis, rukomet, gimnastika, hokej, ples, judo, badminton, joga, skijanje, vaterpolo* i *zumba*), ali i sportove netipične za dvorane: *formula 1, motosport, bicikljanje* i sl. Ostatak asocijacija uglavnom se svodi na motivaciju ili razlog za bavljenje sportom: *anksioznost, dosada, kretanje, hobi, distrakcija, odmor, aktivnost*,

---

⁶¹ Vrsta ugroženog vodozemca.

⁶² Trgovina s potrepštinama za kućne ljubimce i male životinje.

rekreacija, uživanje i asocijacije slične njima. Na temelju rezultata može se zaključiti da su ispitanici upoznati sa širokim spektrom sporta i njegovom dobrobiti za čovjekovo fizičko i psihičko zdravlje. Mladi ispitanici ovog istraživanja djeluju kao aktivni ljudi gotovo bez razlika u pogledu na pobuđivačku riječ.

Kava je iduća pobuđivačka riječ kojom se nastojalo istražiti postoje li značajne razlike u asocijacijama kada se u obzir uzme pitanje kulture i hrvatsko ispijanje kave. Hrvatski ispitanici dosjetili su se 48 asocijacija, a češki ispitanici 54 asocijacije i u objema skupinama ispitanika najčešća je asocijacija *crna*. Slijedi niz nabiranja vrsta kave ili njenih dodataka: *mlijeko, šećer, kofein, latté, espresso, cappuccino, ledena, lungo, brazilska, turska, produžena bez mlijeka, Tchibo*⁶³ itd., gdje valja napomenuti da su talijanski nazivi kava prisutni u češkim rezultatima s izuzetkom *espresso*. I drugi dio asocijacija je uglavnom zajednički objema skupinama: *jutarnja rutina, prijateljice, ispijanje, uživanje, razgovor* i slične asocijacije. Ispitanici obje skupine dosjetili su se i *čaja*, a nekoliko hrvatskih ispitanika kava je asocijirala na *cigaretu*. Usprkos pojedinim iznimkama, sa sigurnošću se može reći da nema većih razlika u percepciji shvaćanja kave te kulturna razlika nije naglašena.

Postoje li značajne razlike u asocijacijama kada se u obzir uzme pitanje kulture nastojalo se ispitati pobuđivačkom riječju **pivo**, ali u ovom slučaju u obrnutoj ulozi među skupinama. Hrvatski ispitanici naveli su 52 asocijacije među kojima je najčešća *Ožujsko*. Osim ove marke i vrste piva, u rezultatima su se našle i sljedeće: *Karlovačko, craft, Laško, crno* i *pale ale*. Asocijacije su u ovom slučaju raznolike. Neki ispitanici dosjetili su se okolnosti pod kojima piju ovo piće; *utakmica, poslije probe, večer, veselje, opuštanje, osvježenje, susjed, ljeto, uživanje*, neki su se dosjetili predmeta koje vežemo uz njega; *krigla, gajba, zelena boca*, a petero ispitanika dosjetilo se *Češke republike*. Češki ispitanici imali su 50 asocijacija, a njihova najčešća asocijacija je *gostionica* koju slijedi *pjena*. Treća najčešća asocijacija je *pola litre*⁶⁴ i jednom se javila asocijacija *desetka*⁶⁵. Kao i u hrvatskim rezultatima, Česi su nabrajali marke i vrste piva: *ale, Budweiser, Plzeň, Gambrinus, ipa, Paulaner, Pilsner, Radegast, Staropramen*. I ostatak asocijacija upućuje na ljubav prema pivu uz pokoji iznimku, stoga se može zaključiti

---

⁶³ Marka kave i maloprodajna trgovina.

⁶⁴ Pola litre, ili izvorno *půllitr*, je značajna asocijacija jer je to izraz kojim se Česi služe pri bilo naručivanju bilo objašnjavanju količine.

⁶⁵ *češ. desítka*, oznaka jačine piva.

da ni ovdje nema prevelikih kulturnih razlika, osim u pojedinim izrazima kada se govori o toj pobuđivačkoj riječi.

Pobuđivačka riječ **posao** izazvala je raznolike asocijacije kod ispitanika obaju skupina, 50 asocijacija kod hrvatskih te 52 asocijacije kod čeških ispitanika. U objema skupinama ispitanika najčešća je asocijacija *novac*. Hrvatski ispitanici nizali su asocijacije s funkcijom atributa, a pozitivno i negativno obilježene asocijacije se isprepliću. S jedne strane, ispitanici su pomislili na sljedeće asocijacije; *stres, dosadan, mrsko, nervoza, nužnost, preživljavanje, odgovornost, tlaka i umor*, a s druge su strane ispitanici pokazali svoje zadovoljstvo: *dobar, dobra stvar, hobi, interes, iz snova, opuštanje, užitak i uživanje*. Kod čeških je ispitanika situacija slična, ali je omjer između pozitivno i negativno obilježenih asocijacija nešto drugačiji jer je negativno obilježenih asocijacija više. Negativno su obilježene asocijacije *dosada, stres, potreba, težak, često gubitak života, iscrpljenost, morati, napor i prezaposlenost*, a pozitivno su obilježene asocijacije *zabava, lagan, dobar i moć*. Usprkos većem broju asocijacija i njihovoj različitosti, može se zaključiti da ispitanici obiju skupina dijele slično stajalište i razmišljanje o pobuđivačkoj riječi.

Pretposljednja pobuđivačka riječ **putovanje** izazvala je još veći broj asocijacija kod ispitanika, odnosno 66 asocijacija kod hrvatskih te 62 asocijacije kod čeških ispitanika. Najčešća asocijacija hrvatskih ispitanika je *uživanje*, a pod istom temom slijede je asocijacije *odmor, opuštanje, iskustvo, ispunjenje, istraživanje, novi vidici, razbibriga, ljepota, san, sloboda, uzbuđenje, užitak i veselje*. No, ipak se nisu svi složili pa je tako jedan ispitanik naveo asocijaciju *nepoželjno*. Druga veća skupina asocijacija odnosi se na prijevoz i prijevozna sredstva poput *avion, autobus, autobusni kolodvor, daleko, let, prekoceansko, vlak i zrakoplov*. U ostatku asocijacija veću skupinu čine toponimi kao što su *Pariz, Maldivi, Karibi, Azurna obala i Rim*. Češke asocijacije djelomično se podudaraju s hrvatskima. Asocijacije se mogu podijeliti na prijevoz i prijevozna sredstva, pozitivno obilježene asocijacije i toponime. Najčešća je asocijacija čeških ispitanika *zrakoplov*, a osim zrakoplova ispitanici su naveli *autobus, auto i trajekt. Balkan, Belgija, Berlin, Grčka, Italija, Maroko i Slovačka* su toponimi koje su naveli češki ispitanici. Po jednom su se javile asocijacije *kofer i ruksak*, kojih nije bilo u asocijacijama hrvatskih ispitanika. Na temelju ove pobuđivačke riječi ponovno se može zaključiti da ispitanici dijele mišljenje te da asocijativno polje funkcionira na sličan način.

Kultura je posljednja pobuđivačka riječ ovog polja i cjelokupnog istraživanja te je izazvala visokih 68 asocijacija kod hrvatskih te 51 asocijaciju kod čeških ispitanika. *Kazalište* je najčešća zajednička asocijacija, a ispitanici su se dosjetili i drugih kulturnih institucija: *muzej, izložba, galerija, kino, koncert* pa i *crkva*. Po jednom su se javile asocijacije u obliku konkretnih kulturnih institucija, *Galženica*⁶⁶ i *Rudolfinum*⁶⁷. Brojčano najveću skupinu čine asocijacije poput *tradicija, baština, umjetnost, folklor, književnost, nasljeđe, obrazovanje, odgoj, povijest, glazba* i *supkultura*. Ispitanici su još jednom naveli asocijacije u obliku toponima; *Grčka, Hrvatska, Varaždin, Pariz* i *Azija*, a jedan se ispitanik dosjetio i organizacije *UNESCO*. Unatoč velikom broju asocijacija one su uglavnom podudarne, što se može objasniti činjenicom da ispitanici pripadaju istom kulturnom krugu.

---

⁶⁶ Dom kulture u Velikoj Gorici.

⁶⁷ Koncertna dvorana i umjetnička galerija u Pragu.

8. Leksičko-semantički odnosi

Leksičko-semantički odnosi objašnjavaju različite načine na koje su riječi i njihova značenja povezani jedni s drugima u jeziku. Ti odnosi pomažu uspostaviti veze i asocijacije između riječi pridonoseći ukupnoj organizaciji i strukturi leksika: „Proučavanje jezika provodi se u bliskoj vezi sa sviješću, slikom svijeta i nacionalnom kulturom naroda“ (Izbasarov i sur. 2017: 509). U provedenom su istraživanju dobivene asocijacije prikazale važnost razumijevanja leksičko-semantičkih odnosa, primjerice, na pobuđivačku riječ *tužan*, ispitanici su odgovorili *sretan* ili *veseo*, a na pobuđivačku riječ *debeo*, ispitanici su odgovorili *mršav*.

8.1. Sinonimija

Sinonimi su leksemi koji imaju isto ili blisko značenje. Iz te definicije proizlazi i definicija sinonimije koja se odnosi na istoznačnost ili bliskoznačnost. Sinonimi dijele zajedničko ili slično temeljno značenje, iako se mogu razlikovati u nijansama, konotacijama ili upotrebi. Petrović je sinonime objasnila dvjema definicijama: „1. kao potpuna jednakost i 2. kao velika bliskost (sličnost)“ (Petrović 2005: 122). Sinonimi predstavljaju različite jezične izraze koji se odnose na isti ili sličan koncept ili ideju, ali i povećavaju broj riječi koji je dostupan govornicima za sporazumijevanje i komunikaciju (Rhys Evans, Steptoe-Warren 2015: 20). U asocijativnoj lingvistici sinonimi se mogu proučavati kao dio šire mreže asocijacija riječi i semantičkih odnosa upravo zbog toga što dijele slično ili blisko značenje. Sinonimi se češće javljaju kod pojmova apstraktnog značenja, a općenito se najčešće javljaju kod imenica, glagola i pridjeva. Primjeri iz istraživanja su sljedeći: *hrabar – odvažan, vrijedan – marljiv, glasan – bučan, pažljiv – brižan, liječnik – doktor, poštar – pismonoša* itd. . Unutar tih primjera uočene su određene razlike, kao što je čestotnost određene asocijacije, npr. na pobuđivačku riječ *vrijedan*, 23 ispitanika navelo je asocijaciju *marljiv*, a na pobuđivačku riječ *glasen*, troje je ispitanika navelo asocijaciju *bučan*. Sinonimi prikazuju određeno preklapanje u značenju, a asocijativna lingvistika može istražiti opseg tog preklapanja i nijanse ili razlike u značenju koje mogu postojati između sinonima. Proučavanjem sinonima u okviru asocijativne lingvistike stječe se uvid u mentalne veze i asocijacije koje govornici imaju s riječima (Rhys Evans, Steptoe-Warren 2015: 24). Pomaže otkriti načine na koje su sinonimi povezani u umu i kako doprinose obradi jezika, pronalaženju riječi i komunikaciji.

8.2. Antonimija

„Antonimi ili protuznačnice su riječi suprotstavljene po značenju drugoj riječi iz iste vrste“ (enciklopedija.hr, s. v. antonim). Moguće ih je podijeliti s nekoliko gledišta, a za ovo istraživanje važna je podjela na kvalitativne, koordinacijske, vektorne, komplementarne i konverzivne antonime, upravo zbog kvalitativnih i komplementarnih antonima. Kvalitativni antonimi su na primjer *svijetao – taman, crnac – bijel*: „Bitno je u takvih opreka svojstvo stupnjevitosti: antonimne opreke izražavaju različit stupanj kakva svojstva“ (Šarić 2007: 107). „Komplementarni antonimi okarakterizirani su dvostrukom implikativnosti, a ovu skupinu antonima čine većinom pridjevi, imenice i prilozi“ (Šarić 2007: 113), a to su na primjer: *djevojčica – dječak, mokar – suh*. Antonimija se može proučavati u okviru asocijativne lingvistike kako bi se razumjele veze i asocijacije između riječi suprotnog značenja. U asocijativnoj lingvistici, antonimi se smatraju dijelom šire mreže asocijacija riječi i semantičkih odnosa. Proučavanjem antonimije unutar asocijativne lingvistike, mogu se otkriti kognitivni mehanizmi koji utječu na obradu suprotnih značenja. Primjeri antonima iz istraživanja su *visok – nizak, mršav – debeo, crnac – bijelac, umjetan – prirodan, vrijedan – lijen, lijen – radišan, glup – pametan, nasmijan – namršten* i sl. U primjeru pobuđivačke riječi *tužan*, hrvatski ispitanici odgovorili su *sretan* (češ. *šťastný*), a češki su ispitanici odgovorili *veseo* (češ. *veselý*). U obama slučajevima, asocijacije su u antonimnom odnosu, ali one su međusobno u sinonimnom odnosu.

8.3. Meronimija

Meronimija je leksičko-semantički odnos koji opisuje odnos dio – cjelina između riječi, odnosno jedna riječ predstavlja dio ili sastavnicu druge riječi koja predstavlja cijeli entitet. Ona uključuje podjelu pojma na njegove sastavne dijelove ili elemente (Cruse 2001: 159). Jedna riječ (meronim) koristi se za predstavljanje određenog dijela ili komponente druge riječi (holonim) koja predstavlja cijeli entitet. Na primjer, *šarenica* je meronim holonima *oko*. Meronimija uspostavlja hijerarhijsku strukturu, pri čemu holonim predstavlja širi, sveobuhvatni pojam, a meronim predstavlja užu, sastavni dio tog pojma. Ta hijerarhija omogućuje sustavnu organizaciju povezanih riječi i pojmova (Cruse 2001: 160). Meronimi često pripadaju istom leksičkom polju ili semantičkoj domeni. Unutar određene domene mogu se prepoznati različiti meronimi koji predstavljaju različite dijelove ili aspekte cjeline. Na

primjer, unutar leksičkog polja *zubi*, riječi poput *caklina*, *karijes* i *umnjaci* meronimi su koji predstavljaju vrstu zuba, dijelove zuba ili bolesti povezane sa zubima.

8.4. Leksička hijerarhija

Hijerarhijski poredak prisutan je u svakom aspektu čovjekova života pa tako i jeziku. Kada govorimo o leksiku, razlikujemo nadređenice (hiperonime) i podređenice (hiponime). Paradigmatski odnos može se uočiti već i u samim riječima od kojih polazimo, nadređenica i podređenica, a „njihov odnos može se prikazati kao logički odnos inkluzije ili uključivanja, jer je opseg značenja nadređenice obuhvaćen u značenju podređenice“ (Petrović 1997, 242). U objašnjenju odnosa nadređenica i podređenica polazi se od činjenice da se hiperonim može zamijeniti hiponimom, ali se hiponim ne može zamijeniti hiperonimom, što se može pojasniti na primjeru *ljubimac – pas*. *Pas* je *ljubimac*, ali *ljubimac* nije samo *pas*, on može biti i *mačka*, *kunić*, *papiga* ili *ribice*. Paradigmatske odnose među riječima možemo analizirati i na razini rečenice, ali oni nisu važni za ovo istraživanje jer je težište bilo na razini riječi. „Strukturu nadređenica i podređenica čine značenjske sastojnice. Većina je sastojnica zajednička i nadređenici i podređenici, ali je jedna od sastojnica podređenice specificirana, a kod nadređenice nespecificirana“ (Petrović 1997, 242 – 243). Dvije podređenice ili više njih mogu imati zajedničku nadređenicu, a oni se nazivaju supodređenice. Može se zaključiti kako je odnos između nadređenice i podređenice hijerarhijski, dok je odnos između supodređenica linearan. Odnos nadređenica i podređenica je prijelazan, primjerice: riječ *piće* nadređenica je riječi *pivo*, a riječ *pivo* nadređenica je riječima *Ožujsko* ili *Staropramen*, tada je i riječ *piće* nadređenica riječima *Ožujsko* i *Staropramen*. Važno je naglasiti kako ne postoji nadređenica svih riječi, već se „hijerarhijske strukture u leksiku uglavnom odnose na konkretne imenice tvoreći odnose dio – cjelina“ (Petrović 1997, 244).

9. Zaključak

Istraživanja u asocijativnoj lingvistici pružila su vrijedne uvide u odnos između riječi, pojmova i mentalnih asocijacija. Takva istraživanja, često provedena kroz testove asocijacija riječi ili srodne zadatke, rasvijetlila su kognitivne procese uključene u jezičnu obradu i organizaciju mentalnog leksikona. Kroz istraživanja s asocijacijama riječi, identificirani su obrasci i varijacije u asocijacijama riječi, otkrivajući kako pojedinci povezuju riječi na temelju njihovih semantičkih, konceptualnih ili kognitivnih odnosa, što se potvrdilo i u ovom istraživanju. Na te asocijacije mogu utjecati čimbenici kao što su osobna iskustva, kulturno podrijetlo, poznavanje jezika i individualne razlike. Istraživanja asocijativne lingvistike također su pridonijela našem razumijevanju leksičkih mreža i semantičkih odnosa. Analizirajući podatke o asocijacijama riječi, konstruirane su mreže koje predstavljaju asocijacije između riječi, identificirajući skupine povezanih riječi i središnje čvorove koji imaju jake veze s drugim riječima.

Proučavajući rezultate asocijativnoga leksika u hrvatskome i češkome jeziku na primjeru koncepta *čovjek i njegova okolina*, može se odgovoriti na pitanje postoji li veza među mentalnim leksikonima hrvatskoga i češkoga jezika. Sličnost je uočljiva već na samoj površinskoj razini jer je velik broj najčešćih asocijacija zajednički obama jezicima, a ponavljajuće su i ostale učestale asocijacije, jedino s razlikom u broju ukupnog ponavljanja, što je na temelju rezultata povezano s ukupnim brojem asocijacija na danu pobuđivačku riječ. Što je manje riječi reakcija na pobuđivačku riječ, asocijacije su bliže i sličnije. S druge se strane potvrdila hipoteza o vidljivim nedostacima asocijativnih polja u vidu subjektivnog doživljaja i beskonačnosti polja jer je 200 ispitanika na 50 asocijacija imalo visoke 4302 asocijacije. Rezultati istraživanja potvrdili su i proizvoljnost asocijacija, u brojnim primjerima pojavili su se sinonimi, antonimi i hiponimi, a pojedine su asocijacije superordinirane, subordinirane i koordinirane u odnosu na pobuđivačku riječ. Na odnos asocijacija i pobuđivačke riječi velik je utjecaj imala kultura, ali i individualni doživljaj svakog od ispitanika. Uočen je obrazac utjecaja polja pobuđivačke riječi na vrstu ili funkciju pobuđivačke riječi. U polju dijelova tijela, najčešće su asocijacije funkcija toga dijela tijela ili organa (oko – vid, usne – poljubac), u polju vanjskih osobina i osobina asocijacije su antonimi (visok – nizak, labilan – stabilan), u polju zanimanja asocijacije su pomagalo ili predmet/pojava kojom se vršitelj toga zanima služi, odnosno bavi (programer – računalo, učitelj – ploča, vatrogasac – vatra).

Važno je istaknuti i značaj izvanjezične stvarnosti koja je izuzetno vidljiva u rezultatima ovoga istraživanja. Potvrdila se hipoteza o tome da je nepoželjno upadljivije od onog poželjnog, što se najviše očituje u polju ljudskih osobina, gdje su negativne osobine brojčano prevladale one pozitivne, ali i u drugim poljima i zasebnim pobuđivačkim riječima.

Zaključno, istraživanja u asocijativnoj lingvistici produbila su razumijevanje kognitivnih procesa u osnovi jezika i pružili vrijedne podatke za lingvistička istraživanja i praktične primjene. Ona su i dalje važno oruđe za istraživanje organizacije i dinamike mentalnog leksikona i za istraživanje zamršene mreže asocijacija koje su u osnovi upotrebe jezika.

10. Popis literature

Aitchison, Jean. 1997. *Words in the Mind: An Introduction to the Mental Lexicon*. Oxford: Blackwell.

Aitchison, Jean. 2007. *The Articulate Mammal: an introduction to psycholinguistics*. London, New York: Routledge.

antonim. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 17. 5. 2023. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3159>>.

Barčot, Branka 2017: *Lingvokulturologija i zoonimska frazeologija*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Brendler, Silvio 2016: *Cognitive Onomastics: A Reader*. Hamburg: Baar-Verlag.

Cruse, D. A. 2001. *Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Čapek, Karel 1967: *Marsija ili na marginama literature*. Beograd: Kultura.

Dragičević, Rajna 2007: *Leksikologija srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike.

Dragičević, Rajna 2010: *Verbalne asocijacije kroz srpski jezik i kulturu*. Beograd: Društvo za srpski jezik i književnost Srbije.

Erdeljac, Vlasta 2009: *Mentalni leksikon: modeli i činjenice*. Zagreb: Ibis grafika.

Erdeljac, Vlasta 1997: *Prepoznavanje riječi*. Zagreb: Ibis grafika.

HJP = Hrvatski jezični portal, <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=main> [pregled 9. 5. 2023].

Internetová jazyková příručka, <https://prirucka.ujc.cas.cz/> [pregled 29. 4. 2023].

Jarema, Gonia, Libben, Gary 2007: *The mental lexicon: core perspectives*. Amsterdam: Elsevier.

Izbasarov, D., Islamova, E. A., Bolgarova, R. M., & Zholshayeva, M. S. (2017). The Associative Field Of The Lexemes "Work" In Russian And Tatar Language

- Consciousness. *Revista Publicando*, 4(13 (2), 507-516. Preuzeto s <https://revistapublicando.org/revista/index.php/crv/article/view/910>.
- Kramsch, Claire 2000: *Language and Culture*. Oxford: Oxford University Press.
- Mikołajczak-Matyja, Nawoja. "The Associative Structure of the Mental Lexicon: Hierarchical Semantic Relations in the Minds of Blind and Sighted Language Users" *Psychology of Language and Communication*, vol.19, no.1, 2015, pp.1-18. Preuzeto s: <https://doi.org/10.1515/plc-2015-0001>.
- Petrović, Bernardina. 2005. *Sinonimija i sinonimičnost u hrvatskome jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Petrović, Bernardina. 1997. Nadređenice i podređenice u leksiku i rječniku, *Suvremena lingvistika*, 43–44, 1–2, 241–250. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/37463>.
- Rhys Evans, Thomas and Steptoe-Warren, Gail. "Why Do Word Blends with Near Synonymous Composites Exist and Persist? The Case of Guesstimate, Chillax, Ginormous and Confuzzled" *Psychology of Language and Communication*, vol.19, no.1, 2015, pp.19-28. Preuzeto s: <https://doi.org/10.1515/plc-2015-0002>.
- Šarić, Ljiljana. 2007. *Antonimija u hrvatskome jeziku: Semantički, tvorbeni i sintaktički opis*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Ufimtseva, Natalya. (2014). The Associative Dictionary as a Model of the Linguistic Picture of the World. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 154. 36-43. Preuzeto s https://www.researchgate.net/publication/275244540_The_Associative_Dictionary_a_Model_of_the_Linguistic_Picture_of_the_World.
- Vidović, Nikolina 2017. *Primjena asocijativne metode u proučavanju leksičkoga značenja*. Preuzeto s http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/9578/1/Nikolina_Vidovi%C4%87_Asocijativna_metoda_u_prou%C4%8Davanju_leksik%C4%8Dkoga_zna%C4%8Denja.pdf.

Asocijativni leksik u hrvatskome i češkome jeziku

Sažetak

Verbalne su se asocijacije i asocijativna metoda pokazale važnom sastavnicom u opisu ustroja mentalnoga leksikona, teoriji prototipova i konceptualnoj analizi, što pokazuje značaj proučavanja asocijacija u leksičkoj semantici. Iako je zanimanje za asocijacije u psihologiji, filozofiji i lingvistici zapaženo još u antičko doba, lingvistička su se istraživanja asocijativne metode intenzivnije razvijala od sredine 20. stoljeća. U diplomskome su se radu istražile verbalne asocijacije koncepta *čovjek i njegova okolina* u hrvatskome i češkome jeziku, s osobitim obzirom na kontinuirane asocijacije. Uvodni je dio rada prikazao razvoj istraživanja verbalnih asocijacija u lingvistici. Središnji je dio rada analizirao važnost asocijativnoga leksika u leksičko-semantičkim istraživanjima. Metoda ispitivanja verbalnih asocijacija hrvatskih i čeških govornika uključila je test s popisom pobuđivačkih riječi koncepta *čovjek i njegova okolina*. Od ispitanika su se očekivali odgovori, odnosno više riječi reakcije na pobuđivačku riječ. Nakon provedenoga istraživanja razmotrile su se zajedničke i individualne asocijacije za svaku pobuđivačku riječ i klasificirali su se odnosi pobuđivačke riječi i riječi reakcije. Na temelju rezultata istraživanja asocijativnoga leksika propitala se organizacija mentalnoga leksikona u izvornih govornika hrvatskoga i češkoga jezika. Zaključnim se dijelom rada upozorilo na potrebu temeljitih i ciljanih istraživanja asocijativnoga leksika u obama jezicima.

Ključne riječi:

asocijativna metoda, mentalni leksikon, verbalne asocijacije, usporedni rječnik, semantički odnosi

Asociativní lexikon v chorvatském a českém jazyce

Abstrakt

Verbální asociace a asociativní metoda se ukázaly jako důležitá součást popisu struktury mentálního lexika, teorie prototypů a konceptuální analýzy, což ukazuje na důležitost studia asociací v lexikální sémantice. Přestože zájem o asociace v psychologii, filozofii a lingvistice byl zaznamenán již ve starověku, lingvistický výzkum asociativní metody se intenzivněji rozvíjel od poloviny 20. století. V práci byly zkoumány verbální asociace pojmu člověk a jeho prostředí v chorvatském a českém jazyce se zvláštním ohledem na spojitě asociace. V úvodní části příspěvku byl představen vývoj výzkumu verbálních asociací v lingvistice. Ústřední část příspěvku analyzuje význam asociativního lexika v lexikálně-sémantickém výzkumu. Součástí metody zkoumání verbálních asociací chorvatských a českých mluvčích byl test se seznamem slov stimulujících pojetí člověka a jeho prostředí. Od respondentů byly očekávány odpovědi, tedy více slov reakce na slovo podněcovatel. Po výzkumu byly u každého podnětového slova zváženy společné a individuální asociace a byly klasifikovány vztahy mezi podnětovými slovy a reakčními slovy. Na základě výsledků výzkumu asociativního lexika byla zpochybněna organizace mentálního lexika u rodilých mluvčích chorvatského a českého jazyka. Závěrečná část příspěvku upozornila na nutnost důkladného a cíleného výzkumu asociativní lexiky v obou jazycích.

Klíčová slova:

asociativní metoda, mentální lexikon, verbální asociace, srovnávací slovník, sémantické vztahy

Associative lexicon in Croatian and Czech language

Abstract

Verbal associations and the associative method proved to be an important component in the description of the structure of the mental lexicon, the theory of prototypes and conceptual analysis, which shows the importance of the study of associations in lexical semantics. Although interest in associations in psychology, philosophy and linguistics has been noted since ancient times, linguistic research on the associative method has developed more intensively since the middle of the 20th century. Verbal associations of the concept of man and his environment in the Croatian and Czech languages were investigated in the thesis, with particular regard to continuous associations. The introductory part of the paper presented the development of research on verbal associations in linguistics. The central part of the paper analysed the importance of the associative lexicon in lexical-semantic research. The method of examining verbal associations of Croatian and Czech speakers included a test with a list of words stimulating the concept of man and his environment. Answers were expected from the respondents, i.e. more words of reaction to the word instigator. After the research, common and individual associations were considered for each stimulus word and the relationships between stimulus words and reaction words were classified. Based on the results of research on the associative lexicon, the organization of the mental lexicon in native speakers of the Croatian and Czech languages was questioned. The concluding part of the paper warned of the need for thorough and targeted research into the associative lexicon in both languages.

Keywords:

associative method, mental lexicon, verbal associations, comparative dictionary, semantic relations

Životopis

Ines Perlić rođena je 29. listopada 1996. godine u Zagrebu, a živi u Velikoj Gorici. Osnovnu školu Eugena Kumičića završila je 2011. godine kada upisuje velikogoričku opću gimnaziju. Po završetku gimnazije 2015. godine upisuje preddiplomski studij Kroatistike i Češkog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U ljetnom semestru akademske godine 2018/2019. sudjeluje u Erasmus+ projektu na Karlovom Sveučilištu u Pragu. Diplomski studij nastavničkog smjera kroatistike i češkog jezika i književnosti upisuje 2020. godine, tijekom kojeg sudjeluje na dvije ljetne škole slavenskih (bohemističkih) studija u Brnu, od kojih se jedna održala 2021. godine, a druga 2022. godine.

